TRANDAFIRI SI VIORELE.

POESII POPULARE

CULESE SI ARĂNGIATE

DE

JOANU POPU RETEGANULU

INVETIATORIU.

TOMULU I.

GHERL'A

Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.

1886.

Academia Română - Bucuresci donată de Autoriu

TRANDAFIRI SI VIORELE.

POESII POPULARE

CULESE SI ARANGIATE

de

JOANU POPU RETEGANULU

invetiatoriu.

GHERL'A

IMPRIMARI'A „AURORA“ P. A. TODORANU.

1884.

Iubite Cetitoriule!

Pre tóta faci'a pamêntului, unde a binevoitu Ddieu se arunce câte unu Românu, acel'a se cunósce din alte neamuri. Ér d'intre toti Românii, Românulu dela sate, sateanulu, e celu mai vrednicu de luare aminte, de bagare in séma. Dela inceputu inca, de cându ne-a adusu marele imperatu Traianu in Daci'a, sateanulŭ românu a statu sî stà neclatitu credintiosu obiceiuriloru s'ale vechi, ce le mosceni dela parintii sî mosii lui, dimpreuna cu dîcal'a: *„asia m'am pomenitu"* sî: *„asia am apucatu din betrani."* — Elu a muncitu sî muncesce in holdele sî ogórele câscigate cu lupte crunte sî ingrasiate cu sânge scumpu, sânge vitejescu. Elu din bucatielele s'ale de pamêntu s'a nutritu sî se nutresce pre sene, soçî'a s'a, copii sei, bucatarindu afara de ace'a mii de locuste sî lipitori, cari parte-lu

furáu sî fura, parte-lu insieláu sî insiéla. (Jidovi, Armeni, Tiegani etc.) Elu, sateanulu românu, a statu sî stà de 1780 ani aci, cá Românu, cá vitézu, infruntându cu pieptulu seu celu latu ori ce nevaliri, ori ce vrașmașii veniáu asupr'a scumpei nóstre tieri; elu a statu sî stà cá unu padîtoriu pusu de Ddieu se tiena pacea, se infrunte rescólele din tiér'a in carea e asiediatu. Dá, sateanulu românu a vediutu multe neamuri vrașmasie sî pagâne, cari veniáu asupr'a lui: se-lu prade sî fure, se-lu necajésca sî chinuésca, — le-a vediutu dîcu pre tóte perindu sî perindu-le pâna sî urm'a, apunêndu, stingêndu-se cá fumulu sî topindu-se cá cér'a de faci'a focului; sî elu a remasu, cà-ci: *„ap'a trece, pietrile remânu,“* sî vá remâné in veci càci:

Românu e in potere
Si Românu-'n veci nu piere.

Sî a patimitu fórte multe neamulu românescu, care in cea mai mare parte a fostu sateanulu greu-muncitoriu, de unde a sî remasu dîcal'a:

Trece-unu reu si-o superare
Vine alt'a si mai mare.

Se tacemu de nevalirile celea multe sî dese ale popóreloru selbatece, sî se vedemu numai cà preste acelea câtu a mai avutu a patimí, câte greutati a avutu a invinge? Dar' óre este cu potintia se le potu scríe eu, unulu, care numai abiá de câtî-v'a ani traescu; unu teneru, care d'intre sateni nu amu esîtu decâtu fórte pucinu, de cându intraiu intr'asta lume plina de uneltiri; eu, care

din légânu, sî pâna in anii juniei, cu Românii sateni am suptu unu aeru, am mâncatu o pâne, am portatu o opinca, unu sumanu, unu ciorecu, pieptariu, caciula; eu care din légânu sî pâna in anii juniei luái parte la bucuriele, la nunti, siediatori, claci, culesulu de vii, dusulu cununei, là colindatu s. a. Sî la superarile: la inmormêntari, pomene, inrolari de ostasi, eu, care insu-mi luái parte la viéti'a ostasiesca cu alti feciori, mai multu numai Români; eu, care am fostu facia sî partasiu la traiulu satenescu, care dimpreuna cu alti Români sateni am portatu vitele la pasciune, am fostu la móra, in priveghiu, in totu loculu, pâna in anii junetii mele; eu, care inca de micu aveám mare placere a cântá, seau mai bine a strigá câtu-mi luá gur'a, cu alti voinici „*taia fug'a*“ cá sî mine, pe tiermurele valei, dupa esîrea din scalda:

Vina sóre
Pre petióre
Cà-ti voiu dá o cingatóre
Si unu paiu
Si unu maiu
Si-o daraba de malaiu
Si cosorulu omului
Se tai capulu domnului,
Si cutîtulu Oanei
Se tai capulu dómnei.

Eu, care de micu aveám procesu cu copii de Unguru consateni, cari strigáu dupa mine sî dupa alti copii de Românu:

Mei Române
Capu de câne

Trage grap'a dupa tine,
— Eu o tragu dar' ea nu vine,

sî la cari le respundeám, parte singuru, parte in coru cu alti copii de Românu:

Cându a crepá muguruľu
Se crepe si Ungurulu!

Poté-voiu, óre, insîrá eu tóte greutatîle ce le a invinsu sî care are de a le invinge sateanulu românu?

Nu suntu in stare a le insirá sî aretá nice in parte macaru, inse me voiu marginí a le atinge ací numai fórte pre scurtu, dupa cumu-mi suntu si poterile.

Bietulu poporu românu, sî in specie sateanulu, indata ce a descalecatu aci in Daci'a lui Traianu a trebuitu se faca, sî a si facutu, din codrii uriasi — holde de grâu, de secara, de cucuruzu, de orzu, de ovesu s. a. Elu, sateanulu românu, cum a venitu aci, a fostu silitu a sfrederí pamêntulu sî a scóte din elu sarea, a fostu silitu a sparge stânc'a cea muta cá se scóta din ea aurulu, argintulu, fierulu, plumbulu, aram'a s. a. Elu, cumu a sositu aci, a inceputu a scóte urdîc'a sî pelinulu sî a le inlocuí cu majoreanulu, rosmarinulu, ce le aduceáu cu sene, de acasa, din Itali'a cea dulce, din tiér'a cea frumósa; incepura a scóte polomid'a sî scaiulu sî a le inlocuí cu trandafirii sî viorelele, georginele sî rozetele, mint'a sî busuioculu, cimbrulu sî calaperulu, sî alte flori frumóse sî bine mirositóre.

Ce a facutu sateanulu românu atunci, aceea o face sî astadi: lucra, muncesce, stêrpesce plântele sî gádinile rele, sî in loculu loru aduce bucate sî animale folositóre. In decursulu acestoru sieptesprediece sute sî optu dieci de ani a schimbatu sateanulu românu cu totulu firea pamêntului, pre care-lu aflase reu, secu, selbatecu, acoperitu cu muschiu secu sî bureti veninosi. Elu a trasu in lungulu sî latulu selbaticei tieri Daci'a drumuri netede sî bine intocmite, incâtu adi toti streinii se lupta din respoteri a avé acestu tienutu, care odinióra erá Daci'a cea selbatica. Sî nici astadi nu stà locului sateanulu românu, nu, ci totu direge, totu tocmesce, cà-ci lipsele se inmultiescu. Acusi vá vení têmpulu cà nice rezóre printre holde nu voru mai fí, tóte le taia satenii nostrii cu plugulu; sî dreptu au, bine facu, — faca, lucre, numai nu-si dee streinului sî veneticului nice unu petecu din mosi'a s'a!

Cine si-ar' luá ostenéla numai a priví baremi pre sateanulu nostru românu, in tóte lucrurile lui, ar' trebuí cu totu dreptulu se dîca: „Lucrulu Românului este lucru greu!“ dupa cumu a dîsu odata unu Unguru invetiatu.

Sî aflându câtu e de greu lucrulu Românului, ar' cugetá cà acest'a trebue se fia gârbovitu de spate, cu faci'a palida, tacutu, posomoritu, adeca l'aru cugetá cum se dîce: ca-i totu plóua sî-i ninge! Dar' s'ar insielá! Romanulu intêmpina zimbindu tóte greutatile, pâna si greutatea cea mai

mare, mórtea, carei'a in míi de casuri-i privesce in facia fara picu de frica si respectu, tóte greutatile le pórta horindu, cântându, fluerându, glumindu. . . . .

E dreptu cà Românulu nu totu-de-a-un'a cânta de veselía si bucuría ci mai multu de jale si doru, ca asiai-e sî viéti'a.

Se puni numai sém'a bine: Românulu, si cu deosebire sateanulu, de bucuria, de superare, de gele, de dragoste, de uritu, trézu, bétu, elu cânta sî éra cânta. Sî cântarile lui suntu atâtu de frumóse, atâtu de atragatóre, incâtu te oprescu in locu. Cându audi o hore, colo pre Somesiulu mare, ori in Banatu, ori pe Muresiu sî Ternave, ori pe la Hatieg, ori prin Marmatie, cându vinu fetele dela lucru, sér'a, cându o audi, apoi se fí mortu de diumetate, trebue se mergi baremi pâna la feréstra — de nu poti esî in pórta, se vedi, óre: angeri cânta ori ómeni? Dar' nu numai fetele cânta, sî nu numai pe unele locuri, nu, Românii sateni cânta toti, betrâni, barbati, juni teneri, din munti sî din câmpii.

Nu este péna omenésca carea se póta descríe tóte cântecele sateniloru nostrii români, ér' déca s'aru aflá când-va vre-o masîna mai ieftina decâtu tipariulu, carea inse se scríe cá fulgeru de iute, sî cu ace'a déca s'aru poté scríe tóte cântecele sateniloru nostrii, atunci n'aru incapé dóra nici in tóta lumea càrtîle ce s'aru umplé cu cântecele sateniloru români.

Traindu totu intre sateni români, am adunatu sî eu câte-va cântece, hore, chiuituri, de pre la frumósele fetitie dela sate, sî éta vínu a le dá indereptu Româniloru sciutori de carte, dá, li-le dáu in forma de carte, éra cându le vá vení voia, la fênu, la sapa, la secere, la plugu, la móra, in siediatória, sî in totu loculu se le cânte, — dá, se le cânte sî horésca, cà au glasu bunu, frumosu sî dulce, deti-e mai mare dragulu a-lu ascultá; ér' cetindu-le cinev'a pre tóte, cetesce tóta viéti'a poporului românescu.

De sî in cartea acést'a-su numai pucine din cântecele cele multe ale poporului nostru, de sî cele mai multe suntu inca neadunate, dar' nice aceste nu-su tóte adunate de mine. Acelea, cari suntu la fine insemnate cu dóue, ori trei litere mari initiale, suntu scóse din foi de a-le nóstre, unde adeca fura publicate. Acelea inse, cari-su insemnate din ce satu ori tienutu-su adunate, acelea-su tóte culese de mine, ori de amici de ai miei sî apoi mi le dedera spre arangiare.

Mai multe am capetatu dela urmatorii:

1. Jova Mârza, ciobanu in Boutiariulu inferioru, — 2. *Mari'a Agliceriu*, fét'a cântaretiului Vidu, totu de acolo, — *3. Demetriu Receanu*, invetiatoriu in Bucova — acesti 3 'mi detera poesii din Banatu; — din Ardealu 'mi detera: — *1. Georgiu Chir'a*, invetiatoriu de pre Somesiulu mare, — 2.*Elen'a*, soru-mea de pre Somesiulu mare, — 3. *Lucreti'a Olteanu* din Reteagu, de pre Somesiulu

mare, — *4. Mari'a Turtureanu*, prep. in Clusiu, de pre Somesiulu mare, — *5. Pompili'a Cuteanu*, dein Secadate si de lânga Oltu, — *6. Alimpiu Popu*, teologu abs. din Gherl'a, — *7. Joanu Muresianu*, teologu in Gherl'a, — *8. Vasiliu Popu*, studinte absolutu de gimn. din Clusiu.

Dupa ce avui adunate preste 40 cóle manuscrisu me puseiu a le ordiná, in modulu urmatoriu:

Sub: I. Cântece betranesci; — II., voinicesci; — III., ostasiesci; — IV., Cantece de bucuría; — V., de amoru; — VI., de jale; — VII., de doru; — VIII., de urîtu, mânía, necasu. IX., Cântece glumetie sî de batjocura. — X. Cântece la nunta. — XI. Chiuituri seau strigaturi in saltu seau jocu.

De-o-camdata numai aceste 11 parti a poesiei nóstre poporale le am clasificate si ordinate, si voru fí cam 15—20 cóle tiparite, adeca 5—7 fasciclii a. 3 cóle; fiindu inse spriginitu din partea carturariloru nostrii, atâtu materialminte prin abonare, catu si moralminte prin impartasîrea de materii, voiu continuá edarea altoru parti ale poesiei si literaturei poporale, cari aci in tomu I. Trandafiri sî Viorele, dupa parerea mea, nu avura locu.

Poesii poporale mai primescu dela ori cine, de ori sî unde, de ori sî ce intielesu, sî dupa publicare, voiu recompensá pre fie care, câte cu unu esemplariu din opulu tiparitu. Fie scrisorile câtu de slabutie, triméta-le pentru acea, cà le sciu eu

deslegá; si fie poesiile multe seau pucine, voru fí bine primite sî publicate, inse, rogu pe totu natulu ce ar' avea ceva poesii poporale, se nu stramute nimicu din ele, cum le-a cumperatu, asiá se le dee.

Se audimu de bine!

Buciumu-Siés'a 1884.

JOANU POPU RETEGANULU.

I.

Cantece betranesci.

1. Turturic'a.

Amarit'a turturea,
Cându se vede singurea
Plânge-i ânimuti'a-'n ea;
Plânge, ânim'a sî-o strica
Nesciindu ce se mai dîca,
Sbóra trista prin pustía
Mai multu mórta de câtu vía
Cu doru dup' a s'a soçia.
Câtu traesce, totu jelesce,
Plânge de se prepadesce
Cu altulu nu se 'nsotiesce,
Nice nu se veselesce.
Pe clómba verde nu siede,
Fara sbóra cumu o vede;

Sî de siede câte-odata
Siede pe clómba uscata,
Cu anim'a superata,
De jele nevindecata!
Unde vede apa rece
Nu vrea la ea se se plece,
Far' o turbura sî-o trece;
Blestamându-o se sece.
Unde vede apa plina
Totu cu nàroi [1]) sî cu tina
Merge, sî setea-si alina
Sî de sociulu ei suspina;
Und' aude se pocnésca
Puşc'a cea vênatorésca,
Ea se duce s'o lovésca
Cá se nu mai chinuésca.

Buciumu-Siés'a.
(*Terr'a-Abrudu.*)

2. *Sor'a Todosíia.*

Cându fù pe la seceratu,
Tóte apele a 'nghetiatu,
N'o 'nghetiatu de celu geru mare,
C'o 'nghetiatu de superare,
Cà se-'nsór'unu craiutiu [2]) mare
Si si ié pe soru-s'a-re. [3])
Elu din graiu asia graiá,
Sora, sora drag'a mea,
Sora, sora, Todosíia,
Tiêpa [4]) nafram'a [5]) 'n chilía,
Blemu [6]) cu mine 'n cununía!
— Bá, io frate nu m'oiu duce
Pâna ce-i face ce-oiu dîce:
Podu de-arama
Preste vama,

Podu de fieru
Pâna la ceru,
Podu de-argintu
Preste pamêntu,
Podu de céra
Preste tiéra! —
Elu acel'a l'o facutu
Sî din graiu asia-a graitu;
Sora, sora, Todosíia,
Tiêpa nafram'a-'n chilía.
Blemu cu mine 'n cununía!
— Bá, io frate nu m'oiu duce
Pâna tu nu mi aduce:
Nanasiu 7) mare
Sânțulu sóre
Sî nanasia 8)
Pe lun'a
Sî stelele
Druscele, 9)
Luceaferulu
Stegariulu! —
Elu sî-acele le aducea
Sî din graiu asi'a graiá;
Sora, sora, Todosíia
Tiêpa nafram'a 'n chilía
Blemu cu mine 'n cununía!
La cununía-au plecatu,
Sî in beserica-au intratu,
Biseric'a-a tremuratu,
Icónele-au lacramatu,
Dar' icón'a Domnului
Din fundulu altariului
Sî icón'a precestei 10)
Din fundulu besericei,
Tóta 'n sânge s'a 'mbracatu;
Sî din gura-a cuvêntatu:

Nu esci popa pe dreptate,
Càci cununi sora cu frate,
Domnedieu e susu, te-a bate!

Giurgesci. [11])

3. *Dóue morminte.*

Dá iubitu-s'o iubitu
Unu fecioru de omu bogatu
C'o féta de omu seracu,
Sî cându au fostu la luatu
Parintii nu l'au lasatu,
Ci 'n catane [12]) l'au bagatu,
Elu tare s'a superatu
La capitanu s'a rogatu:
— „O, domnule capitane
Slobodî-me [13]) din catane
Ca la mandr'a mea pe grinda
Am ânelulu de dobânda." [14])
Capitanulu l'a lasatu;
Elu catra casa-a plecatu
Sî s'a dusu printr' unu orasiu
S'a 'ntelnitu cu-unu morarasiu.
„Buna diu'a morarasiu!"
„Multiamimu capitanasiu!"
— „Ce hiriu [15]) e la noi in satu?"
„Hiriù-ar' fí bunu de un'a,
Dar' nu-i bunu de domniat'a,
Cà tî-s'a necatu mândr'a [16])
In tàulu [17]) cu tresti'a."
— Hai, aréta-mi tu ap'a!
— Ap'a ti-o asiu aretá
Dar me temu de maica-t'a.
— Nu te teme de mam'a,
Hai sî-mi aréta ap'a!
Sî ap'a i-o aretatu,
Elu tàulu l'a 'ncungiuratu,

Draguti'a sî-o aflatu
Pe mânuri cà o-a luatu
De trei ori o-a sarutatu.
S'a dusu prin-trunu orasielu
S'a bagatu la-unu maistarelu: [17])
„Buna diu'a maistarelu!"
— „Sânatosu capitanelu!"
— „Mei maistere, maistarelu,
Haida, fà-mu unu salasielu, [18])
Fà salasiulu largu sî mare
Se-'ncapu eu cu mandr'a mea-re, [19])
Fà-mi salasielulu de nucu,
Cà noi o fostu se fimu unu trupu,
Sî te róga la maic'a
Se ne-ngrópe 'n cintirimu [20])
Pe unde ómenii vinu,
Se ne 'ngrópe in carare
Pe unde âmbla mai tare.
Sî din mormêntielulu lui
A esîtu unu meru gutûiu,
Sî din mormêntielulu ei
A esîtu vitia de vîia,
Viti'a atât'a s'a 'ntinsu
Pâna merulu l'a cuprinsu.
Câti ómeni pe-aci treceá
Toti din graiu asia graiá:
„Cine despartiesce dragi
Traga-i corbii carnea-'n fagi,
Ciónte le [21]) pe sub copaci!

Reteagu. [22])

4. *Cantecu din betrani.*

Dupa nuoru e seninu,
Dupa dulcétia veninu,
Amaru mie sî suspinu

Lacremile vale-mi vinu.
Anim'a mi se despica,
Sudori de pe mine pica,
Ce vediu-i, nimicu nu-mi place,
Ce mânâncu in rânza-mi jace.
Seraca ânima arsa
Vérsa, lacremile, vérsa;
Seraca facia frumósa
De jale, de necazu stórsa;
Seraci ochi nevinovati,
Vale de lacrimi versati,
Voi sunteti míe de vina
C'ati vediutu facia streina;
Voi sunteti fara dreptate
Cà-ci tieneti unu doru departe
Tocmai din streina tiéra
Oh! doru, flacara sî para!
Catu sorele incaldiesce,
In lungu sî latu stralucesce,
Nu-i doftoru, lécuri se-mi dee,
Ból'a din trupu se mi-o iée.
Câti preoti blagosloviti, [23])
Cá sî calugari cinstiti,
Víie, cu toti se-mi cetésca,
Nu potu se me mântuésca!
Câte muieri vràjitóre [24])
Si babe descântatóre [25])
Tóte víe sî-mi descânte,
Totu n'oi fí cá mai nainte.
Víe mórtea sî me spaie
Ca me duce la vapaie,
Dragostea de locu nu-mi iésa
Din ânima sî din óse.
Frunza verde de bujoru,
Nu mai potu mândra de doru,
Ca de doru sî de banatu

Me simtu tare-nstreinatu;
Diu'a âmblu de doru beatu,
Séra, cându me culcu pe patu
Nu potu se me odichnescu,
Tóta noptea me isbescu.
Diu'a-mi pare de unu anu,
Nópea nu dormu de unu banu,
Dar apoi, cându suspinezu,
Vréu pe tine se te vediu.
In lume nascutu,
Nime n'a statutu
Cu deseversîtu
A fí fericitu.
Toti patimi cercàmu,
Necasuri rebdàmu
Sî cându socotimu
Cà potemu se fimu
Mai multu fericiti —
Suntemu necajiti;
De o grigia scapamu,
In diece intramu;
Cându ne mbogatîmu
Mai cu greu tràimu;
Seraci, traindu ér'?
Vietiuimu amaru.
Ori cumu se traímu
Nu ne 'ndestulimu,
Gândulu se-lu smerimu;
Atietiamu pricini
Se luamu hrapiri, [26])
Pravil'a uitamu,
Legile calcamu.
De pofta turbati
Smintimu chiar' pe frati,
Prinsi de lacomía,
Spre bani sî avutîa.

Sî 'ntâiu, cum ne nascemu,
Plânsulu-lu cunóscemu;
Pân' copilarímu
Nimicu nu simtîmu;
Cându incaruntamu
De grija scapamu
C'atuncea slabimu
Sî-apoi morimu.

Secadate. [27]

5. *Voin'a.*

Dute, Voino, [28] dute
Cu oile 'n munte,
Sî mi-ti [29] ad' aminte
Unde m'ai lasatu
In margini de satu
Cu secerea 'n grâu
Cu furc'a la brâu!
Pucinu seceráiu
Degetu-mi taiáiu.
— Iá, socra-mea-iá,
Iá maicuti'a mea,
Pucinu seceráiu
Degetu-mi taiáiu!
Ea cà me mustrá
Sî 'mi cuvêntá:
Tu tî-l'ai taiatu
De-alu Voinei banatu!
Sî nor'a se superá
Sî pe plaiu la dealu se luá,
Se duceá, câtu se duceá,
O mierlitia intêlniá:
— Vai mierliti'a mea,
Fí tu bunicea,
De esci vorbitórie,

Cum esci sburatórie,
Unu respunsu a-mi dá:
Vediut'ai ori ba
Pe mândrulu Voin'a?
Sî mierl'a-mi taceá
Nu mi-si [30]) respundeá.
Ea mergeá, mergeá,
Cuculu o 'ntelniá:
— Cucule, cucule,
Cu penele sure,
De ai scí cuvêntá
Eu te asiu intrebá
Ai vediutu ori bá,
Ici, in calea t'a
Pe mândrulu Voin'a?
— Cucu-i respundeá:
Eu cà l'am vediutu
Sî l'am cunoscutu,
In murgitulu sórelui,
Erá 'n vêrfulu muntelui,
Oile 'n strunga bàgá [31])
Sî in strunga se puneá,
Sî mulgeá, câtu mi-si mulgeá,
O galeata [32]) o umplea,
Stanu [33]) de piétra se faceá!
Oile sî miórele
Se facura pietricele.
Ér' canii atat' au batutu
Pân' buciume s'au facutu.

Boutiariu. [34])

6. *Rusalinu alu lui Demianu.*

Frundia verde leusteanu,
O seraculu ce Demianu!
Num' unu fecioru a d'avutu
Ce Rosalinu l'a chiematu,

Siepte scoli l'a invetiatu
Cá se mi-lu popésca-'n satu.
Nevésta pe cin' si-a luatu?
Pe Len'a dela Maidani
Numai c' unu sfertariu de bani.
Ibovnica-mi d'avea
Pe Vet'a dela Soceni,
Tocmai c' unu cazanu [35]) de bani.
Rusalinu din scoli esiá.
Càtra casa se 'ntorceá,
Pe la Vet'a s'abateá.
Vet'a déca mi-lu vedeá
Pâna-'n usia mi-si esiá
Sî in casa mi-lu chiamá,
Pe scaunu mi-lu asiediá,
Facia alba-i sarutá
Sî la mésa mi-lu punea,
Cu gur'a mi-lu judecá,
Dómne greu-lu mai mustrá:
— Rusaline, Rusaline,
N'ai avea parte de bine,
Ce facusi sî ce lucrasi,
Te pusesi sî te 'nsurasi?!
O mai buna-i Len'a t'a,
Len'a t'a dela Maidani
Numai cu unu sfertariu de bani?
Mergi de taia pe Len'a,
Vin' la mine de me iá.
Elu din pieptu adâncu oftá
Sî nimicu nu cuvêntá:
Vet'a înse nu-'ncetá
Ci mereu-'lu sumutiá:
— Mergi de taie pe Len'a,
Vin' la mine de me iá
C'-atât'a blaga [36]) ti-voiu dá,
Cu carulu banii-i cará,

Cu galbinii te-i jucá!
Dar' Rusalinu respundá:
— Cumu se taiu pe Len'a mea?
Cà taicutíi'a Damianu
Numai pe min' m'a avutu
Sî la scóla cà m'a datu,
Siepte scoli m'a invetiatu
Cá se me popésca-'n satu;
Déca taiu pe Len'a mea
Eu nu m'oi popí in satu,
Ci m'oiu palí spândiuratu,
Cá ori care blastematu!
— „Rusaline, Rusaline,
Se-ti dè Ddieu multu bine,
Mergi de taie pre Len'a
Vin' la mine de me iá,"
De-acelea grigia n'avé!
— „O, si asiá, Veta va fí
Numai tu de n'ai mintî!"
Elu acasa se ducea,
Catra Len'a mi-si dîcea:
Lena, Lena, drag'a mea,
Perie-te cum vei vreá
Schimba-te cumu ti-vá placeá
Sî mi-si pune se prândîmu,
Amêndoi se ne gostimu, [37])
Sî se mergemu amêndoi
La plimbare pân' la oi
Cà, Leno, eu am visatu
Cá-unu berbece amu fostu taiatu!
Len'a din gura-mi graiá:
Rusaline, Rusaline,
Eu m'oi schimbá cum oi vrea,
M'oi periá cum mi-a placea
Sî-ti voiu pune sî-i prândí,
Numai singuru ti gostí [38])

Sî cu tine n'oi porní;
Cà eu, draga, am visatu
Cà tu capulu mi-ai taiatu!
Elu déca mi-si audiá
Dela mésa mi-si sareá
Sî c'o palma mi-o taiá.
Rosiu sânge-o nepadea,
Sânge negru 'ntunecatu
Cu maséle mestecatu!
Déca vedea cà-i asiá
Cu vinu rosiu se spalá
Sî cu Rosalinu plecá
Pe unde hotiu-o ducea!
Dar' hotiulu ce mi-si facea?
Laşà calea dealului
Sî apucà a isvorului.
Unde elu mi se opriá?
In midiuloculu codrului
Unde-i e dragu lotrului
Sî asupr'a Delariului [39])
Unde-i dragu talhariului,
Unde fumulu nu se vede,
Numai focu pe iérba verde.
Acolo elu se opriá,
Càtra Len'a mi-si dîceá:
— Leno, Leno, drag'a mea,
Asterne tu [40]) cuşm'a t'a,
Amendoi siedemu pe ea,
Amendoi ne odihnimu
Pàna ce oile vinu!
Ea cuşm'a sî-o asternuiá,
Amendoi pre ea siedeau,
Oile nu mai veniau;
Len'a din gura-mi graiá:
Rusaline, Rusaline!
Noi prea multu amu odihnitu,

Oile n'or mai venitu."
Elu din graiu asia-mi graiá:
Leno, Leno, drag'a mea,
Déca tîe-ti e uritu,
Ori calea te-a obositu,
Pune-te se-ti cautu in capu,
Cà nu potu de alu teu dragu.
Capulu josu la elu punea,
Somnu de mórte-o cuprindea.
Rusalinu ce mi-si facea?
Bagà man'a-'n busunariu
Scóte micutelu amnariu,
Bagà man'a pre turécu,
Scóte cutîtu de casàpu, [41])
Sî se pune alu ascutî.
Len'a atunci se pomení
Sî din gura mi-si gràí:
Rusaline, Rusaline,
De ce ascuti la cutîtu?
Mie tare mi-e urîtu?!
— Leno, Leno, drag'a mea,
Culca-te, te odihnesci,
Tu mie nu-mi poruncesci,
Cà eu, Leno, amu se taiu
Mioriti'a cea mai alba
Cumu nu e in turm'a 'ntrega
Mioriti'a ochisi'a
Care [42]) nu-i in oi cá ea,
— Rusaline, Rusaline!
Vedi tu cà-i postulu celu mare,
Tu miór'a n'o taiá,
Cà nu-i bine a sângerá!"
Len'a ér-'mi adormiá.
Elu cutîtulu-'lu scoteá
Sî cu cutîtulu trageá
Mân'a drépta i-o tàiá,

Len'a atunci 'n susu sariá
Man'a 'n grumadi i-o puneá
Sî la fuga apucá.
Rusalinu din graiu graiá
Sî ìa slugi cà porunciá
Se mi-si prinda pe Len'a.
Siepte slugi cari le-a avutu
Nici un'a nu l'a crediutu
Cà Len'a dór' e scapata,
Numai cu man'a taiata;
Dar' o sluga mai betrâna
Odata in susu sariá,
Nici trei pasi nu mi-si faceá
Pâna pe Len'a o ajungea,
La Rusalinu o duceá
Sî Len'a ca se rogá:
Rusaline, Rusaline,
Se-ti dèe Ddieu multu bine,
Mân'a drépta mi-ai taiatu,
Dar' capulu nu mi-lu taiá;
De mâna m'oiu vindecá,
Dute tu la Vet'a t'a
Sî traesce cumu-i vrea
Eu me ducu la maic'a mea
Sî oiu tràí cumu voiu poté!
Lui de asta nu-i pasá,
Capulu Lenei-'lu taiá.
Sareá capulu câtu cólea.
Graiá capulu fàrà trupu:
Écà-te, cumu m'amu trecutu!
Elu in traista mi-lu punea,
Pe fântâna o aniná,
Cu bunda o acoperiá
Pàn' sângele se scurgeá.
Apoi pe calu o puneá
La oblânculu calului,

Josu pre plaiulu codrului
Cumu e data lotrului!
Demianu atunci sosiá
Sî din gura mi-'si graiá:
Rusaline, Rusaline,
Ce facusi, nu facusi bine.
Tu, pre Len'a o taiasi,
De viétia te-'mpacasi,
Audi tu, taica Demiane,
Pre mine ai
Se me dai
La robie siepte ani,
Siepte ani sî jumetate,
Cà de Len'a n'avui parte.

Frundia verde Leusteanu,
Oh sermanulu, ce Demianu,
Numai unu fecioru a avutu,
Rusalinu cà l'a chiematu,
Siepte scoli l'a invetiatu
Cá se mi-lu popésca 'n satu;
Elu nu s'a popitu in satu,
Elu a peritu spândiuratu
C'-asia piere-èlu [43]) blestamatu.

Boutiariu. [44])

7. *Gheorghitia.*

Pe drumutiulu Bistriţiei [45])
Mergu carale Gheorghitiei. —
Celu cu sare
Mere [46]) tare,
Celu cu vinu
Mere mai linu,
Celu cu miedu
Mere incetu.

Gheorghiti'a a remasu acasa
Maica-s'a se-lu probozésca
De nunta se mi-lu gatésca
Cândn de acasa a pornitu
Maica-s'a asiá i-a gràitu:
Mèi Gheorghita, fetulu mieu,
Dragu, teneru fecioru alu mieu!
Nu 'ntr'a 'n casa nechiematu,
Nu legá murgulu de gardu,
Nu bea paharu ne-'nchinatu!
Dar' Gheorghe n'a ascultatu,
Sî-a legatu murgulu de gardu
Intra 'n casa nechiamatu,
Bea paharulu ne-'nchinatu
Când paharulu l'a gatitu
Animuti'a i-a plesnitu
C'a fostu vinulu otravitu
Sî spre mórtea lui gatitu.

Minthiulu Gherlei. [46])

8. Versulu lui Gregoriu Maioru. [47])

Plóua, plóua, iérb'a cresce,
  Muntele 'nverdiesce
Sî alu mieu doru nu mai sosesce
  Nice se ivesce,
Floricic'a floriloru
  Sî mie mi-e doru
De unu frate, de departe,
  Din streinatate
Unde sunteti fratii miei
  Voi preotii miei?
Unde sunteti fii miei?
  Voi diecii miei?
Unde esci poporulu mieu
  Sî alu lui Ddieu?

Cà voi, pre min' m'ati lasatu,
  Bá m'ati sî uitatu,
Dar' domnulu nu m'a lasatu
  Ci m'a mângaiatu
Càci pentru alu mieu pecatu
  N'amu fostu vinovatu!
Ocolitu-su de duşmani
  Cá rîulu de bolovani,
Vai, mâncatu-su de streini
  Cá iérb'a de boi betrani
Sî-su mâncatu sî de ai miei
  Cá iérb'a de mielusiei.
Dar' mil'a streinului
  Cá sî umbr'a spinului
Cându gândesci cà te umbresci,
  Mai tare te dogoresci!
Vai, ce focu, sî ce mai para
  Cà m'au scosu din a mea tiéra
Sî m'au dusu sî la robie
  Cá nime de min' se scíe!
In temnitia, în pamêntu,
  Se nu mai vediu bóre de vêntu,
In temnitia, în prinsóre,
  Se nu mai vediu radia de sóre!
Plóua, plóua prin copaci,
  Maioru e robu la Muncaciu. [48])
Pentru neamulu românescu
  Eu aicea-'mi robescu,
C' amu vrutu se-lu scotu din robíe,
  Din a lui prostía,
Sî amu vrutu se-lu punu pre petióre
  Anim'a me dóre!

Secadate. [49])

9. Blestamulu fetei inceluite.

Striga fét'a cea frumósa
Din armadea uscatiósa;
Nu-i voinicu se se gasésca
Pre ea se-o celuésca [50])
Sî-unu voinicu têneru s'aflatu,
Voinicu teneru, neinsuratu,
Din midiuloculu têrgului
Din spatele murgului:
— De nu te oi celuí eu,
Nu-mi ajute Ddieu,
Cà amu haine la sabqu [51])
Se n'ajungu se le portu eu!
Frundia verde de odosu, [52])
Elu la maica sá s'a 'ntorsu:
„Maica, maica, sufletu dragu,
Invetia-me ce se facu,
Cà m'amu prinsu in remasiagu
Cu-o féta de imperatu?
Sî de nu mi invetiá
Hasna [53]) nu-mi vei mai luá!"
„Eu cu dragu te-asi invetiá
Dar' dute la soru-t'a
Dóra ea te-a scí invetiá."
Frundia verde de odosu
Elu la sorus'a s'a 'ntorsu:
„Sora, sora, sufletu dragu,
Invétia-me ce se facu
Cà m'amu prinsu in remasiagu
C'o féta de imperatu!
Sî déca nu mi-'nvetiá
Hasna nu-mi vei mai luá!"
— „Tiêpa [45]) portulu barbatescu
Sî iá unu portu muierescu
Sî te dù pàn' la feréstra,
Slobodî-me soro-'n casa!"

Elu asiá ca-'mi faceá,
Dar' din casa-i respundeá:
— „Bá eu nu te-o-i slobodî,
Cà-ti e glasulu barbatescu
Sî-ti e portulu muierescu
Sî me temu de celusiagu!"
— „Nu te teme de celsiagu
Cà-su soru-t'a din Banatu
Fugíta dela barbatu;
Cà m'a batutu barbatulu
Sî mi s'a schimbatu glasulu."
Sî 'n casa o-a slobodîtu,
Câtu-ce in casa a intratu
In facia s'au sarutatŭ,
Dá ascerneti-voiu pre vétra?
— Bá pe vétra nu-mi ascerne
Cà-su barbatii duhanasi [55])
Sî voru vení se-si ié focu,
Sî m'oru omori pe locu,
Da-mi ascerne-'n patu cu tine
Dór' m'oi hodiní [56]) mai bine!
I'a ascernutu sî s'au culcatu. . . .
Deminétia s'au sculatu
Sî pe obrazu s'au spalatu,
Din gura s'a blastematu:
„Câte fete-su pre pamêntu
„Nu mai puna juramêntu,
„Câte fete-su pe sub sóre
„Puna-sî gându se nu se jóre;
„Sî eu, un'a, m'amu juratu
Sî totu nu-i adeveratu.

Reteagu. [57])

10. *Toderasiu.*

Toderasiu fecioru de domnu,
Màs'a [58]) vineri l'a facutu,
Sâmbata l'a botezatu,

Domineca l'a 'nsuratu,
Luni catane l'au luatu,
Marti la drumu a sî plecatu.
Elu din graiu asiá a graitu:
— „Maica, Maiculiti'a mea,
Tiêne-mi bine nevést'a
Cu colacu in lapte dulce
Dór' dela noi nu s'a duce."
— „Dragulu mamei Toderasiu,
„Nevést'a ti-o voiu tiênea,
„Sórele nu l'a vedea,
„Érba verde n'a calcá,
„Pita [59]) calda n'a mâncá."
Trei ani p'acolo a siediutu,
Hiriu [60]) de a casa i-a venitu
Cà mandr'a i-a crediutiatu.
Elu la tisturi [61]) s'a rogatu
Sî acasa l'au lasatu
Si-a venitu, câtu a venitu,
Sî-a venitu pe unu rîtu [62]) frumosu,
Se 'ntelní cu unu viju [63]) barbosu:
Buna diu'a viju betrânu,
Ce stringi dominec'a fênu?
Mè catana, padîti drumulu,
Cà nu strîngu de dragulu teu,
Ci strîngu de necasulu mieu!
— Unde este vinu in satu?
— Vinu este la cas'a mea,
Se marita nor'a mea!
— Tiêpa [64]) grebl'a sî furc'a
Sî hai [65]) aréta-mi cas'a.
Elu acelea lea tiêpatu [66])
Sî cas'a i-a aretatu.
Câtu ce-'n casa i-a intratu
Toti mesènii i-o inchinatu
Dara elu lea multiamitu

Sî din graiu asiá-a graitu:
Beti, meséni, ve mulatiti, [67])
Mirésa nu dobanditi!
Sî i-a 'nchinatu mirés'a....
Acestu paharu-'lu voiu beá
Cà-mi inchina mirés'a.

Reteagu.

11. Bunaparte.

Amarîtulu Bunaparte
Stându in adâncu dedeparte
Cându a fostu elu, se pornésca
La Elen'a [68]) se robésca
Ochii-'n susu i-a redicatu
Din ânima-a suspinatu
Sî din gura-a cuvêntatu:
Se traiesci tiéra frumósa
Din tóta lumea alésa,
Se traiesci tiéra iubita
In veci se fí fericita
Cà eu nu te-oi mai vedea
In tóta viéti'a mea.
Parisu, [69]) tronu imperatescu
Eu acumu te parasescu.
Voi prietinii mei iubiti
Fugiti, de vreti se traiti
Cà Alexandru [70]) imperatu
Inca ne-a incungiuratu
Cu Cazaci si cu muscani
Vestiti acumu de multi ani
Care, pre cumu socotescu
La Parisu acumu sosescu.
Ah, sorori sî fratii miei,
Unde voru fi acumu ei?
Letitia, maic'a mea,

Jelnica fí-va sî ea!
Ludovic'a, imperatésa
Cea veduva sî remasa
Cu copilu micutiu in bratie
Oh, amaru d'asiá viétia!
Oh, fiulu mieu celu iubitu
Care adi l'amu parasitu
De asiu poté cá se-lu mai vediu
Inc' odata se me 'ncrediu
Cumu mai traiti voi pe lume,
Macar jelnici — fàrà nume
Nu potu se ve povestescu
In grea cale ce pornescu;
Pre marea catra médiadî [71])
Unde, déca voiu sosí
In loculu de a patimí
La Elen'a voiu robí.
Elen'a-i unu stanu de piétra
Totu cu apa incungiurata,
Cine mere [72]) nu mai scapa
In viétia nici odata;
Unde nimicu nu se vede
Nici pamêntu, nici iérba verde
Numai marea cea sàrata
Si cu focu incungiurata.
In Europ'a cea mare
Intarita fórte tare
Éta-me la ce amu ajunsu
Éta-me la ce mau dusu
Éta-me la ce-amu venitu
In ce locu amu saluitu [73])
Eu treimei n'amu slugitu,
Slobodu pâna am traitu,
Dar' aceea m'a batutu:
Din trei locuri amu pierdutu
Totu bunulu ce l'amu avutu!

Tiarulu m'a incungiuratu
Si la lipsa m'a pradatu.
Archangele, drepte, sânte
Adu-ti si de mine aminte
Cà-su unu capu incoronatu
Sî cu sceptru de 'mperatu;
Ingrópa-me-'n tiér'a mea
Nu me tare departá;
Nu me duce asiá departe
Cà eu amu fostu Bunaparte!

Galini Moldovanu.

II.

1. *Ardia-te foculu gandacu.*

rdia-te foculu gândacu, [1])
Cà mânca-si frundi'a din fagu
Si-ai invetiatu si o omida,
De mânca frundi'a de cruda,
N'ai lasatu se crésca mare
Se faca umbra pe vale;
Cându fù frundi'a câtu petaculu [2])
D' apucaiu codrulu seraculu!

Salva. [3])

2. *Canta puiulu cucului.*

Cânta puiulu cucului
In padurea Clusiului
Nime in lume nu-'lu aude
Numai Mari'a dela curte,
Ea-'lu aude, ea-i respunde:
Cucule, ce cânti cu giele,

Dór' ti-e fóme, dór' ti-e sete
Seau ti-e doru de codru verde?
— Nu-mi e fóme, nu-mi e sete,
Nu-mi e doru de codru verde,
Fór mi-e doru de satulu mieu
C'amu avutu trei mândre in elu,
Una 'n dealu, a dóu'a 'n vale.
Alt'a 'n uliti'a cea mare
Tocma in capulu satului
La birtulu bogatului.
Cea din dealu s'a maritatu,
Cea din vale m'a lasatu,
Cea din capulu satului
O lasu hantatarului
Ca-i punerea capuĭui.
Astadi bieu
Mâne me iéu,
Astadi béu pe sânetate
Mâne-'mi iéu hainele-'n spate
Si me ducu càtrà cetate
Si-'mi capetu haine crepate,
Nici-su negre mohorite
Fóra cum-su mai urite.

Somesiu.

3. Cantarea hotiului.

Câtu e dealu dealungatu
Merge unu caru inferecatu,
Da dio-'n caru cine-i culcatu?
Da dio-i unu robutiu legatu!
Din-apoi'a carului
Merge mam'a robului,
De lacremi abiá vedîndu
De suspinu abiá graindu:
„Mênati boii linisioru
„Cà duce-ti alu meu fecioru,

„De 'mi ajuta Precest'a [4])
„Eu robutiu nu l'oiu lasá!
„Ba, ba, ba,
„Maicutia ba!
„Las' se mâne boii tare
„Cà nu ducu pre celu domu mare
„Ci ducu pe unu robu legatu
„Elu a fosu hotiu blastematu
„De mama-s'a invetiatu;
„Cându erámu eu mitutelu
„Nu me invetia-i plugarelu
„Ci me invetia-i talharelu,
„Furámu ici, furámu cólea,
„Si maicuti'a ascundea;
„Cându erámu de o dî de dóue
„Furámu pui si furámu óue,
„Cându erámu de o septâmâna
„Furámu ciép'a din gradina
„Sî curechiu dela vecina;
„Cându erámu de siésa luni
„Sciámu banii de ce-su bùni,
„Cându erámu numai d'unu anu
„Aveamu pipa sî duhanu [5])
„Cându erámu de ani de doi
„Sciámu bine furá boi,
„Unde vedeamu siese boi
„Nu remâneau numai doi
„Unde vedeamu dóue vaci
„Remâneau pruncii seraci;
„Cându erámu de siepte ai
„Sciamu bine furá cai
„Furámu unulu, furámu doi
„Mânámu stav'a din apoi;
„Cându erámu de doisprediece
„Me 'nvetiai Dunarea-a trece,
„Totu cu cai cu doisprediece.

„Eu Dunarea o trecui,
„Furái calulu Turcului
„Din fundutiulu graşdului.
„Turculu me cautá pre vale
„Eu erámu pre calu càlare;
„Turculu me cautá pre lunca
„Eu erámu cu calu de fuga,
„Eu sciu calulu cându se fura
„Cându e negura si bura;
„Eu sciu calulu cându se vinde
„Cându e negura sî ninge.

Galini Moldovanu.

4. *Codrule.*

Codrule, frundia rotunda
Pice brum'a, nu te ajunga —
Codrule frundiutia lata
Pice brum'a, nu te bata,
Cà tu-mi esci mama sî tata!
Codrule, frundia rotunda,
Mai slobodi o tier' de umbra
Se trecu si eu cu a mea mândra.

Banatu.

5. *Fara mandra.*

Crişca iadulu si me cere,
Fàra mândr'a eu n'oi mere, [5])
Cà cu dêns'a-am facutu rele;
Crişca iadulu, m'a cerutu
Fàrà mandr'a eu n'am vrutu
Cà cu dêns'a le-amu facutu;
De ar' fi iadulu fàgàdau [6])
Bereamu, mândra, pe contau! [7])

Reteagu.

6. Canta cuculu.

Cânta cuculu de pe crénga,
Cine are unu bou sî-o vaca
Nici o crişma se nu tréca.
Cânta, cânta gura mândra,
Nu cautá cà esci flamênda
Cânta sî te veselesce
Pâna codrulu mai traesce;
Cà pàna codrulu frundi'a-si tiene
Toti voinicii traescu bine,
Déca codrulu frundi'a-si lasa
Toti voinicii tragu acasa
La copii si la borésa;
La copii sî la iosagu [8])
La neveste mai cu dragu,
La copii sî la avere
Totu mai cu dragu la muiere.

Clusiu.

7. Da dómne.

Dà dómne, pe gândulu mieu,
Se fie codrulu biràu, [9])
Sî frundi'a solgabiràu [10])
Se traescu cumu voiu vrea eu;
Tulipanulu vicispanu, [11])
Se traescu de alu mieu màganu.

Boutiariu.

8. De-ar' fí ungurulu.

De-ar' fí ungurulu cu minte
Cu Românulu nu s'ar' prinde
Ci ar' bag'a sabi'a-'n téca

Sî l'ar' rogá cá se taca,
Sî-ar' pune sabi'a in cuiu
Ar pune-o se ruginésca
Sî s'ar' pune se muncésca.

Màceu.

9. De asiu fí asia blastematu.

De asiu fí asia blastematu
Pre cumu-su de judecatu
Sórele nu l'asiu vedea,
Pamêntulu nu m'ar tienea;
Dar' eu nu-su de blastematu
Precumu-su de judĕcatu
Cà sórele 'lu vedu bine
Sî pamêntulu me mai tiene.

Clusiu.

10. De asiu ajunge.

De asiu ajunge pàn' la véra
Se-mi iéu puşc'a sub suara,
Se me ducu in codrulu verde
Se vedu mândr'a unde siede,
Sub o umbra de pariete
Sî cósa la-unu covoru verde;
Nu scíu cósa, ori descósa,
Cu voinicii dupa mésa.
Ei! voinici de dupa mésa
Prinde-ti caii la cocía [12])
Sî haidati la cununía;
Pâna-i pop'a 'n cununía.
Se ne fie marturía!

De pe Jiu.

11. *Dómne tiene-mi manile.*

Dómne tîene-mi mânile
Se-mi ascutiu cutîtele
Se belescu junincile,
Se frigu carne in tigaia [13])
Se mai mâncu sî càte-o oia,
Sî siediendu pre paltinelu.
Se mânâncu carne de mielu.
Pop'a jóra din altariu
C'a furat'o unu pecurariu, [14])
Pecurariu 'lu dà pe mâna
Cà pop'a o tienea de lâna.

De pe Jiu.

12. *Épa négra de furatu.*

Épa négra de furatu,
Lupii de te ar' fí mâncatu
Pentru tine siedu legatu;
Omulu te cautá pe vale
Eu mergeamu pe dealu calare,
Omulu te cautá pe lunca
Eu bàgamu pàrale [15]) 'n punga.

Boutiariu.

13. De ale vitézului Jancu.

Frundia verde de scorusiu,
Vine Janculu dela Clusiu
Sî Dêmbulu dela Lapusiu.
Ungurii au prinsu a fugí
Sî sub Desiu a se oprí . . .
Urbanu vine, le sta 'n cale,
Cu granitierii calare.
Frundia verde de scorusiu
Vine Janculu dela Clusiu

Sî Dêmbulu dela Lapusiu.
Dar' pe unde Janculu vine
Nici unu Unguru nu remâne,
Sî pe unde Dêmbulu trece
Ungurimea sta sloiu rece;
Unde Urbanu se ivia
Ungurimea se topiá.
Intre acelea delurele
Erau trei podutiuri grele;
Pe podutiulu din ainte
Trece Janculu celu cu minte;
Pe podutiulu din midiulocu
Vine Dêmbulu totu prin focu,
Dar' pre podulu din-apoi
Fuge Kosuth cu vre-o doi
Cu sabii neascutîte
Si 'n grumadi gube [16]) cârpite.

Din tiér'a Oasiului in Satmariu
c. d. I. T. Fane.

14. *Hei la Muresiu...*

Hei la muresiu, hei la tèu,
Ardu dóue lumini de sèu,
Vér'a plóua, érn'a ninge,
Nime nu le póte stinge
Fàra ânim'a cându plânge.
Nu-su dóue lumini de sàu
Ci 'su ochii sierpelui,
Cà inghite la-unu voinicu;
Diumetate-i inghitîtù,
Diumetate nu-lu mai póte
De cutîte ascutîte
De palosie ţîntuite.

Voinicu din gura gràiá:
Mài frate de Moldoveanu,
Vin', dela mórte me scóte,
Tî voiu fí frate pàn' la mórte.

Boutiariu.

15. *Lunitia, lunitia.*

Lunitia, lunitia,
Fà-mi o luminitia,
Cà am inseratu
La umbra de gardu
Cu doi calusiei
Negrii, mitutei
Sî nu-su de furatu
Ci-su de cumperatu
Dela pop'a Vladu.
Marturía amu datu
Ieslea cailoru
Usi'a graşdului
Drumulu codrului.

16. *Mortii tei de codru desu.*

Mortii tei de codru desu,
Cà din tine nu mai esu,
Nici calare, nici pe josu,
Numai cu palosiulu scosu!

Boutiariu.

17. *Mortii tei de fagadau.*

Mortii tei de fagadau, [17])
Te-a pusu dracu 'n drumulu mieu
Nu potu merge pâna béu!

Clusiu.

18. *Piperea harambasi'a hotiloru.*[18])

Câti voinici de o séma fura
Toti o céta se facura
  Harambasia sî-oru gasitu
  Pe Piperea celu vestitu,
Voinicu ageru la natura
Facutu bine la statura:
Bunu la mâna, grosu la vine
Ce apuca bine tiene.
Dar' Piperea le gràiá
Cu glasu ageru poruncea:
  Alele, feciorii miei
  Vitejiloru, pui de lei,
Stati pe locu, ve odihniti,
Armele vi le gatiti
  Sî porniti toti dupa mine
  Se ve 'nvetiu a tràì bine;
Hai fecioru dupa fecioru
Calcati toti intr'unu pecioru,
  Cine urm'a va vedea
  Se dîca ca-i num'a mea!
Hai se trecemu Dunarea
La betran'a Servian'a [19])
  Cà-i betrâna, alba, sura,
  Si a strinsu bani preste mesura;
Betran'a-i plina de dîle
Sî-a strinsu galbini preste fire
  Trebue luati sî premeniti
  Se nu siedia ruginiti!
Haidati feciori dupa mine
Se ve 'nvetiu a tràí bine,
  Dar' Piperea-i cá si draculu
  Scie rêndulu sî neravulu.
Dunarea cà mi-o trecea
Pe-o luntritia mitutea

Facuta din lemnu uscatu
Sî usióra de portatu.
La betrân'a cà-mi sosiá,
Dela pórta toti strigá,
Se le dé salasiu [20]) de séra
C'or' fugitu din tr'alta tiéra;
Or' fugitu de catanía
De biru greu, de iobagía.
Betrân'a lesne credea
Sî-'n launtru-i slobodia
Dar' Piperea-i cá sî draculu,
Scie rêndulu sî neravulu.
Déca 'n lontru ajungeá
Bine pórt'a o 'ncuia
La feciori grozavu strigá,
Pre toti fric'a-i cuprindea.
Cându in casa se bagá
Buna sér'a toti mi-i dá:
Buna sér'a, baba sura,
Dà-ne bani sî beutura!
Multiamimu, feciori armati,
Dar' la bab'a ce cautati,
Cà sumu slaba,
Nici de-o tréba,
Sumu betrâna, alba, sura,
N'am nici bani, nici beutura?!
Dar' Piperea-i cá sî draculu
Scie rêndulu sî neravulu,
Pe feciori grósnicu strigá
Cu cism'a-'n pamêntu trageá:
Alele, feciori armati,
Voi, de lucru v'apucati,
Pe betrân'a mi-o luati
Sî bine mi-o ferecati!
Numai se n'o sugrumati!
Sî mi-o luá sî-o ferecá,

Nu mai poteá resuflá.
Dara bab'a le dîceá:
Mai slabiti-me ceva
Cà ce-oi avea, totu v'oiu dá,
Sufletulu de-mi veti lasá;
Éu' cautati voi dupa usia
C'am avutu o galetusia [21])
Pe de asupr'a cu cenusia,
Sî din josu cu bani merunti,
'Mi-or' remasu dela parinti!
Dar' Piperca-i cá sî draculu
Elu totu nu-si lasa neravulu,
Striga aspru la feciori
Se caute de galbiori.
Si ei aspru mi-o stringea
Pâna mânile-i plesnia.
Dara bab'a le gràiá.
Càtu abiá se 'ntielegea:
Mai slabitî-me ceva
Cà ce amu, eu totu voiu dá,
Sufletulu de-mi veti lasá,
Sàpati pamêntu sub ormanu, [22])
Are bab'a unu cazanu [23])
Cu taleri sî galbinei
Remasi dela mosii miei
Sî-'n armariu salba frumósa
Chiar' de cându erámu mirésa
Fâcuta din bani turcesci,
Din ânele boeresci,
Sî ve luati câtu veti voí
Sî-mi làsáti câtu veti gândí,
Cà toti oru fostu bani curati,
Pe sém'a vóstra crutiati.
Sî luara ne numerati
Se pornésca tovàrati, [24])

Luara sî-or' mai remanitu [25])
La betrân'a de tràitu.
Si la vreme de plecatu
Mân'a babí-au sarutatu:
Sér'a buna, maica draga,
Multiamimu-ti pentru belaga. [26])
— Se trài-ti cu bucuria,
Sunteti pui din vitejia
Cà-fureti crestini cu nume
Mi-luareti grigi'a din lume
Se nu mai amu bani cu sume,
Se-i numeru sî se-i totu frecu
De rugina se-i padiescu,
Se portu grigia de haiduci
De haiduci de càtra Turci.
Dar' Piperea-i haïducu mare
Cu grigia multa 'n spinare,
Multa vorba nu facea
Sî catra feciori graia;
Haida-ti feciori dupa mine
Cà la nópte n'o fí bine
Hai se trecemu Dunarea
Cà ne ajunge poter'a; [27])
Hai, fecioru dupa fecioru,
Calcati toti intr'unu pecioru,
Poter'a cândtu a vedea
Se dîca cà-i numa-a mea!
Dunarea mi-o trecura
Hora [28]) mare-mi-si facura
La pólele codrului
Cumu e data lotrului.

Banatu.

19. Chiuiturile lui Busuiocu, care inca fu unulu din voinicii lui Piperea.

Susu feciori in hor'a mare
Cu galbini la posunare, [29])
Susu feciori, hor'a jucati,
La potera nu cautati,
Pâna va fi Busuiocu
Tiene cu poter'a focu.

Busuiocu cu flint'a [30]) plina,
Baga poter'a-'n rugina,
Ori e plina, ori e góla
Fuge poter'a se móra;
Susu feciori, hor'a jocati
De potera nu grigiati!

De fric'a lui Busuiocu
Nu face poter'a focu,
Mânca cucuruzu necoptu . . .
Susu feciori hor'a jocati,
La potera nu cautati!

Dati feciori josu la opinca,
Se facemu foculu pe stânca
Se frigemu câte-o juninca,
Sî siediendu pe buciumelu [31])
Se mâncamu carne de mielu,
Se bemu vinu din burdusielu; [32])
Susu feciori, hor'a jocati,
La potera nu cautati:
Banii se ni-i numeràmu,
Lui Piperea bani se-i dàmu,
Se-i platímu harambetî'a, [33])
Se-i multiamimu viteji'a

Cà ne-a câscigatu averi
Ne-a facutu pre toti boeri.
Susu feciori, hor'a jocati,
De potera nu vişati!

Banatu, dela lautarii din Marg'a. [34])

20. *Pe unde trecu . . .*

Pe unde trecu cu dorulu mieu
Plânge frundi'a pe parèu,
Pe unde trecu cu jelea mea
Plânge iérb'a pe vâlcea.
Cucule din crângu de fagu
Ai cântatu se fíu pribégu;
Ajunga-te sî pre tine
Cá se ardi de doru, cá mine;
Plânga-ti ânim'a 'ntristatu
Cá eu, tiér'a ce-am lasatu!
Frundia verde de mohoru
Multu mi doru sî-mi vine doru
De cea tiéra ce am lasatu,
De celu codru ce-am càlcatu,
De celu codru-'nstrainatu.
Plânge frundia dupa mine,
Cà io-am fostu frate cu tine,
Plânge-me codru cu doru
Câ ti-am fostu bunu fratioru.

Clusiu.

21. *Capitanulu Trandafiru.* [35])

Câpitanulu Trandafiru
Cu façi'a de omu betrânu,
Cu mustéti'a

I-i bate braçi'a
Sî pêrulu calcâiele
Sî barb'a genunchiele.
Elu din gura mi-si dîceá
Cu glasu ageru porunceá,
Feciori, catanele mele,
Nu ve prinda doru, nici jele,
Hai fecioru dupa fecioru
Sî calcati intr'-unu pecioru,
Cine urm'a va vedeá
Se dîca cà-i num' a mea!
Sî haidati toti la Novacu
La Novacu celu mai bogatu,
Milióne la-'mperatu! [36])
La Novacu-mi d'-ajungeá,
Lantiu-'n focu cà mi-lu bagá,
Susu in zarea focului,
In fundulu cuptoriului,
Cumu e data lotrului,
Nici unu ciasu cà nu treceá
Pâna lantiulu mi-lu ardeá
Sî afora mi-lu scoteá;
De scânteitu elu ca ce-i, [37])
Cá stelele de pe ceriu.
De trei ori mi-lu incingeá
Pe Novacu tare-'lu strîngeá
Dar' Novacu cà le graiá:
„Câpitane Trandafire
„Se-ti dé Domndieu multu bine,
„Mai slabesce-me ceva,
„Cà, ce-oi avea — totu voiu dá
„Numai viéti'a nu mi-o luá.
'Lu slabeá, ce mi-lu slabeà,
Si mai tare mi-lu strêngeá.
„En' lasati
„Si cautati

„La unghetiulu [38]) dupa usia
„Este-o mica galetusia
„Pe de-asupra cu cenusia
„Mai la vale-i cu grosîtie,
„Tàlerei sî galbinei
„Se traiti feciori cu ei“!
Capitanulu Trandafiru
Cu façi'a de omu betrânu,
Pe-aceea nu se làsá
Ci norocu-si mai cercá:
Bàgá lantiu-a dóu'a óra
Colo-'n jegulu [39]) de sub para,
Sî din focu cându mi-lu scoteá
Pe Novacu 'lu incingeá
De trei ori mi-lu cuprindeá.
Novacu din gura dîceá:
„Capitane Trandafire,
„Se-ti dé Domnedieu multu bine,
„En' slabesce-me ceva
„Cà ce am, totu tî-voiu dá
„Numai viéti'a nu mi-o luá.“
„En' lasáti
„Sî cautáti
In staululu cáiloru
Sub pociumbii iesleloru
Este unu mare cazanu [40])
Coperitu c'unu bolovanu [41])
Cu vre-o catî-va galbiori
Carii au la numeru sporiu,
Mai la vale cu sfanţici, [42])
Unulu de-o suta sî cinci
Tàlerei sî galbinei
Se traiti feciori cu ei!“
Nici p'atât'a nu-lu làsáu
A trei'a óra 'lu-incingeáu,
Sî elu din gura gràiá:

„Capitane Trandafire
„Se-ti dé Domnedieu multu bine,
„Mai slabesce-me ceva
„Cà totu ce-oiu avé — voiu dá;
„En' làsati
„Sî cautati
„Susu in podu
„Dupa unu cornu
„Este o mica lacritia [43])
„Cu frumósa cruciulitia,
„Cruciulitia de argintu
„Cu Domnulu sântu restignitu."
Déca sî-ast'a o luá,
Afara la câmpu esiá,
Capenegele-ascerneá,
Totu gramedi de bani faceá
Sî la feciori impartiá,
Sî pe vétra s'asiediáu
Cruciuliti'a o rumpeáu
Mici bucati din ea faceáu . . .
Elu din cruce nu luá
Numai la feciori o dá
Domnedieu-i ajutá,
Cându erá pe la sfintîtu,
Toti la pamêntu s'oru latîtu,
Numai elu a remânitu. [44])

Boutiariu.

22. *Stoinicelu vitézulu.* [45])

Ce s'aude, ce s'aude?
Pân' la mine ce patrunde?
O-i sunetu de clopotiele,
Ori-i glasu de turturele?

Nici e glasu de turturele,
Nici sunetu de clopotiele,
Ci-i unu mândru voinicelu,
Voinicelulu Stoinicelu
Cu mândruti'a dupa elu.
Sî-i iesî fispanu-'n cale:
Stoinicele, Stoinicele,
De vrei bine se-ti mai fíe,
Dà-mi tu mândruliti'a mie,
Dar' Stoinicelu cà rîḍeá
Si glumindu cà respundeá:
Fişpane, Mari'a T'a,
Eu mândruti'a nu tioiu dá,
Pâna capu 'n susu mi-a stá,
Cà mandrutia-i frumusiá,
Facuta pe séma mea!"
Si dîceá fişpanu asiá:
Nute tare superá,
Dar' se-mi dái puşcuti'a mie,
De vrei bine se-ti mai fie;
Dar' Stoinicelu ér' rîdeá
Si la fişpanu respundeá:
— Eu puşcuti'a nu-ti voiu dá,
Pâna me-oi poté lupt'a,
Cà io am juratu pe otiele,
Se scotu capulu mândrei mele.
Sî fişpanulu se mirá
Si câtra voinicu dîceá:
— Stoinicele, Stoinicele,
Nu te totu mânc'a-'n masele,
Dàmu baremu paripulu [46]) mie
De vrei bine se-ti mai fie.
Stoinicelu in dinti crişcá
Si câtra fişpanu dîceá:
— Domnule, Mari'a T'a,

Eu paripulu nu-lu voiu dá,
Cà am juratu in cóm'a lui,
Cà-i din tiér'a turcului,
Si am juratu pe sanetate
Se me scóta dela mórte.
Pandurii bine audîra
Si aprópe cà venira
Si ei î-si facura planu,
Se vina lânga fişpanu,
Se prinda pe Stoinicelu
Si mandruti'a d'ânga elu
Stoinicelu cá unu vitézu
Nu dá la panduri regazu,
Cà-odata sare pe calu,
Baga mân'a 'n buzunariu,
Fluera un'a frumosu
Si tîpa [47]) galbini pe josu
Pandurii totu culegeá,
Stoinicelu capuri taiá
Si mai fluerà odata
Se vina si alui céta,
Cei prin codru 'mpraşciata,
Apoi déca s'astringeá,
Stoinicelu porunci dedeá:
„Cei mai iuti pe dinainte
De dati la fişpanu placinte:
Cei mai moi
Pe din apoi,
Mânati domnii cá pe oi.
Se nu le mai vina 'n minte
A ne stá nóua 'nainte,
Cà codrutiulu nu-i domnescu,
Cà codrutiu-i românescu
Si potecu-i voinicescu!

Buciumu. Terra-Abrudu. [48])

23. *Istrate voiniculu.*

Ei, seraca Negrilésa [49])
Bun' ai fostu de carne grasa
Si de neveste frumósa;
Ei seraculu ce Vulcoiu [50])
Bunu-ai fostu de-a belí boi
Si de galbini de cei noi!
Remai Vulcoi-superatu
Cà Istrate [51]) te-a lasatu.
Frundia verde flori merunte
Cà Istrate-i mortu — in munte
Dar' nu-i mortu de flori domnesci
Ci-i de neamu de Jurcuesci [52])
Elu-i mortu in câmpulu golu
De-o muche de toporu;
Mortu-e in câmpu sub padure
De-o muche de secure;
Jurca Siandru [53]) c'-unu nepotu
Ei l'au omoritu de totu,
Si le-au ajutatu Cartóie
Pentru-cà i-au datu o óie.
Dar' lumea dîce cà-i vin'a
Blastemat'a Catalin'a
Care amageá lumea
Cu portulu si cu vorb'a;
Cà se portá cam de lume
Si vorbiá totu facûndu glume,
Se uitá cá o sierpóica,
Si pasiá cá o smeóica
Cunoscea lumea de draga
Sî-umblá septemân'a-'ntr éga
Cu gain'a fripta-'n póla
Si cu plosc'a sub suóra
Pâna ce l'a imbetatu
Si la Jurcuesci l'a datu.
Ea î-i pusè dara capulu

La Istrate voiniculu
Pe care-lu plânge codrulu
Sî-lu jelesce Vulcoiulu,
Cà-ci si elu, pâna traiá
La codrii cinste faceá!

Buciumu. Terra-**A**brudu.

---

24. *Grui'a lui Novacu.*

In vremile de demultu
N'a fostu arma pre pamentu,
Nici pușc'a, nici sabi'a
Cá se prinda pre Grui'a.
In tiér'a Hatiegului [54])
La birtu 'mperatului
La cerdacu
Lui Novacu
Este-o mésa rotilata,
Mésa frumósa de pétra,
Unde siedu Novacii róta
Si béu dî si nóptea tóta;
Bé Jovanu
Si Grozovanu
Si cu Grui'a lui Novacu
Si cu betrânulu Novacu;
Toti-si béu sî-si liboveáu [55])
Si de Domnedieu gândeáu,
Numai Grui'a lui Novacu
Siede mulcomu [56]) superatu,
Nebeutu si nemâncatu
Cu clopulu pe ochi lasatu.
Dar' Novacu se cám gandiá,
Catra Gruiti'a dîceá:
Mèi Gruitia, fetulu mieu,
Mèi copile, dragulu mieu,
De ce siedi tu superatu,

Nebeutu si nemâncatu,
Cu clopulu pe ochi lasatu,
Ori banii tî i-ai gatatu,
Ori tî-e gândulu la-'nsuratu,
Ori tî-e doru de Tierigradu? [57])
Banii numi s'au gatatu,
Nici mi-e gândulu la 'nsuratu
Cà tóte fetele me batu
Sér'a nu me lasa 'n patu,
Dar' mi-e doru de Tierigradu!
Betrânulu din capu clatiá
Si câtra Grui'a dîceá:
Mèi Gruitia, fetulu mieu,
Mèi baete scumpulu meu,
Asculta cuventulu mieu
Se te asculte Domnedieu,
Cà de-asculti, nu-i umblá reu!
Lása-te de pribegía
Sî te dà la plugaría:
Dà-ti palosiulu pe doi boi
Si sabi'a pe alti doi,
Cà-acasa mai avemu doi
Facemu plugu cu siese boi
Sî-omu plugàrí amendoi!
Tu esci unu pruncutiu brughiu, [58])
Vinulu turcescu e betîu,
Tierigradu-i orasiu mare
Dómne, multu bine mai are,
Dar' pe tine totu l'ar' dá
De te-ar' poté capetá!
Beti'a-i blastematia,
Baga voinicu la robia!
Betî'a-i mare sodomu' [59])
Prepadesce capu de omu!
Grui'a atuncea gràiá:
Ce v'a fí, voiu mai vedeá,

Aduce-ti arme la mine
Se le 'ncingu odata bine
Cà, de s'ar' sculá lumea
Tóta, spre perirea mea
Eu din cale nu m'oi dá
Pâna capu 'n susu mi-a stá.
Armele-i le aduceá,
Pre lânga elu le 'ncingeá
Dómne, bine-i se siedeá!
Togm'a-'n Tierigradu mergeá!
Dara Grui'a, cându porniá
Câtra tata-so dîceá:
Nici n'oi bea, nici n'oi mâncá,
Pâna de Tierigradu n'ôi dá,
Tóte crişmele-oi âmblá
Pân'-ce vinu bunu voiu aflá
Si-o pevnitia recorósa
Si-o crişmarésa frumósa.
Cum a dîsu a si lucratu,
In Tierigradu a intratu
Tóte crişmele a amblatu
Pâna ce-'n urma s'asiediatu
La Aniti'a
Crişmariti'a
In cornulu piatiului
La crişmele Iovului.
Lânga mésa se puneá
Si Anitiei porunceá:
Tu Anitia
Crişmaritia,
Adù-mi trei vedre de vinu
Se-ti dáu trei galbini deplinu
Aniti'a
Crişmariti'a
Védr'a 'n mâna o prindeá
Sî-'n pivnitia se duceá

De vinu rosiu o umpleá
Lui Gruiti'a o duceá.
Grui'a-'n mâna o prindeá
Apoi la gura-o puneá
Pâna-'n fundu elu o scurgeá,
Nici de sete nu-i treceá,
Dupa alt'a porunceá.
Càtu acolo zàboviá
Trei buti mari de vinu goliá,
De bani nu mai pomeniá;
Bá, cându An'a bani cereá,
Preste façia o loviá
Si vinu rosiu totu cereá.
Aniti'a s'a superatu,
Póle dalbe-a sufulcatu,
Cisme negre-a incaltiatu
Si la Iovu-a alergatu.
Unde Iovu o vedeá
Câtra dêns'a cà dîceá:
Tu Anitia
Crişmaritia,
Spune-mi dreptu si-adeveratu
La mine de ce-ai intratu?
Au vinulu tî-s'a gàtatu,
Au ai adusu bani de datu,
Ori altu cev'a s'a-'intemplatu?
Dar' Aniti'a cà dîceá:
Iovule, mari'a t'a,
Bani n'am adusu de datu,
Dar vinulu mi s'a gatatu
Cà de-aséra din scapetatu [60])
Unu salàu [61]) greu mi-a picatu;
De cându la mine-a venitu
Trei buti de vinu mi-a golitu.
Neci unu banu nu mi-a platitu;
Sî-inca cere se mai bé,

Reu banutiu nu vrea se dé;
Spune-mi dómne ce se facu,
Cu acelu betîvu blastematu?!
Unde Iovu o audiá
Tóta poterea-i periá,
Ba, de slabu abiá gràiá:
Tu Anitia
Crişmaritia
Spune-mi tu faptur'a lui,
C'a fí omulu dracului!
Ea atuncea incepeá:
— Iovule, Mari'a t'a,
De trei palme-i latu in frunte,
Si nu prea vorbesce multe;
Apoi cautatur'a lui
Tocmai cá si-a lupului,
Cà-asiá cauta pre sub gene,
De sî domni'at'a te-ai teme!
Nu bea vinulu, cum se beá,
Cu cup'a si cu felea,
Cumu-lu bé tóta lumea,
Ci-lu bea dieu cu viderea, [62])
Prinde viderea de tórta
Sî-o restórna tóta odata!
Ié pit'a câtu e de lata
Sî-o imbuca tóta-odata
Mustetiele-i-su cá la racu
Si le 'nóda dupa capu,
Face nodulu cá pumnulu
Si ragnesce cá ursulu
De bubue totu loculu
Sî-tî-e gróza de dênsulu!
Imperate, ochii lui
Cá si murea câmpului
Carea-i cópta la recóre
Si nu-i palita de sóre,

Care-i côpta la pamêntu
Si nu-i ajunse de vêntu!
Apoi, dómne, faci'a lui
Cá si spum'a laptelui,
E albutiu, cam roşcovanu [63])
Si sémana-a capitanu.
In trupu e cá si-o catana,
In façia cá si-o icóna
Si se uita cá o dómna!
Unde Iovu-o audiá
Tóta poterea-i periá
Maciuca peru-i suiá
Si de slabu abiá graiá:
  Tu Anitia
  Crişmaritia!
Rogu-te! pe Domnedieu,
Si te juru pe capulu teu
Se nu spuni unde siedu eu?
Elu e Grui'a lui Novacu,
Care tiér'a mi-a pradatu,
De trei ori Turci a taiatu
Sî-a intratu in Tierigradu;
E fecioru cá tatalu şeu
Batemi-l'ar Domnedieu!
Cà e limba novacésca,
Sementia de cea dracésca!
Dar' dà-i vinu câtu va poftí
De bani nu-i mai pomení,
Déc'-a cadea la betîe
Vina tu sî-mi spune mie,
Cà, de-lu vei poteá imbetá
Buna plata-i capetá!
  Aniti'a
  Crişmariti'a
Càtra casa se duceá;
Cumu acasa cà soseá

Si Gruiti'a o vedeá
Câtra dens'a asiá dîceá :
— Unde-ai fostu cati'a betrana?
— In vecini dupa lumina!
— Spunemi dreptu si adeveratu,
(Decându.. aici am intratu
Inca nu te-am intrebatu)
Din ce neam te-ai redicatu?
— Mèi Gruiti'a lui Novacu
Spuneti-voi adeveratu
Eu sum flóre de pe mare
Bagu voinicii la prinsóre!
Dar' Grui'a voiosu rîdeá
Si Anitiei respundeá:
Stáu cu tine mândra Flóre
Pâna mâni in prândiulu mare
Si nu me temu de prinsóre!

* * *

Grui'a bé, se veseleá
Bá, de Domnedieu gândeá
Ci de bani nu pomeniá,
Cându beti'a-lu prindeá,
La pamêntu-lu doboriá,
Apoi ér' se redicá
Si din gardu in gardu âmblá
Pâna-'n urma nimerí
La tiermurea Dunarii
Pe marginele apii,
Si acolo cumu cadeá
Somnu grozavu-lu cuprindeá.

Unde Iovu audiá
Indata Turci trimetiá:
Trei sute de Turci barbati,
Pe Grui'a se-lu lege 'n lantiu.

Turcii acolo se duceá
Cá se lege pe Grui'a,
Pe-unu drumu verde parasitu
Cu troscotu [64]) acoperitu, —
Acolo cându ajungeá,
Perulu Gruiei se clatiá,
Cà vêntulu 'lu cám bàteá
Si Turcii, cari mi-lu diareáu
Toti in Dunare sariáu
Cà de Grui'a frica-aveáu.
Iovu din curte i-a diaritu
Si catra Turci a vorbitu:
— Turciloru, vitegiloru,
Dintre voi de s'a aflá
Cá se lege pe Grui'a
Cu funea cea de metasa
Impletita-'n cinci si-in siésa,
Cá mân'a prin cotu de grósa,
Se-lu stringa pâna la óse;
Care dintre voi s'a-aflá
Mare daru va capetá!
  Abiá Iovu a sfêrsîtu
Si éta cà s'a ivitu
Unu Turcu urîtu si betrânu
Cu barb'a de peru pagânu,
Elu pe Grui'a l'a legatu
Cum dormiá Gruiti'a beatu,
Cu trei sfore de metasa
Impletite 'n cinci si 'n siésa,
Cá mân'a Gruiei de grósa.
Si l'au strinsu pâna la óse.
  Cându betrânulu 'lu legá
Grui'a se cám desceptá,
Catra ei se intorceá
Si din gura le dîceá:

Déca viéti'a mi-o luati
In Dunare m'aruncati,
Cà Dunarea-i de-omeníe,
M'a duce la Orascíe
Cá fetele se me scíe,
Ca fetele de m'or scí
Peru galbinu vor' despletí
Sî pre mine m'or jelí!
Dar' Turcii voiosu rîdeáu
Si catra Grui'a dîceáu,
Amaru-lu batjocoreáu:
Mei Gruiti'a lui Novacu,
Sci-i ce am hotarîtu in sfatu?
Te-om duce la Tierigradu
De minune la 'mperatu!

Cându in Tierigradu mergea,
Unde Jovu-lu vedea
Tóta poterea-i periá
Peru-'n capu-i se suiá
Sî de slabu abiá graiá:
Cum nu-ti-e, Gruie rusine,
Unu vitézu mare cá tine
Se ví-i robu legatu la mine?!
Spune-mi, Gruie adeveratu
Cà de cându te-ai apucatu
Tu, câti Turci ai prepaditu?
Câte fete-ai betrânitu?
Dar' Grui'a din capu clatiá
Sî catra Jovu dîceá:
Se-ti spunu dreptu sî adeveratu,
De cându aici am intratu,
Eu câti Turci ti-am prapaditu
Sî orasie am pustiitu

Sî fete-am imbetrânitu?!
Nici nu sciu atât'a scrie
Ca se-ti potu dá séma tîe,
Dar tî-oi spune cu dreptulu
Se nu-mi vatemu sufletulu:
Dunarea-i o apa mare,
Mi-am facutu pre ea carare;
Chiar' sî poduri mi-amu facutu
De am trecutu pre unde-am vrutu.
Apoi sî mai dup'acea
'Mi-am facutu o punticea
Trecui cu tat'a pe ea.
Am trecutu cá pre uscatu —
De totu pe Turci am calcatu,
Nici unu picu nu ne-amu udatu,
N'ai tu peri pe capul teu,
Câti voinici am taiatu eu!
Jovu unde-lu audiá
Tóta poterea-i periá
Peru-'n capu-i se suiá
Si de slabu abiá gràiá:
Pre tine te-oi insurá
Pe Vineri deminéti'a,
Ti voiu dá fune nevast'a,
Cunun'a-ti va fi furc'a,
Anim'a goronului
Din façi'a pamentului;
Chiematori [62])
Ti-vor-fi Corbii,
Nanasiele [63])
Vrabiile,
Nanasii
Pitîgusii,
Sî sócrele
Ciórele!

Unde Grui'a-lu audiá
Catra Jovu asiá dîceá:
Dór n'a lasatu D.-dieu
Se fie pe gândulu teu,
Se piéra limb'a crestinésca
Pentru o limba pagânésca!
Apoi pe Grui'a l'au dusu,
Câtu pe josu mai multu pe susu,
In temniti'a cea mai rea
Unde n'a fostu robu in ea,
Pân'atuncea Gruiti'a.
De funii-'lu deslegara
Sî in fiere-lu infundara
Totu in fiere,
Pâna-n siele
Si in lantiu
Pâna-n grumazu.
S'au intorsu cu façi'a-n josu
Sî pe spate ca i-au pusu
O piétra mare si grea
Care nóue măgi tragea,
Apoi pe piétra siedeá
Sî pe Grui'a-lu stragiuiá
Nóuedieci sî cinci de Turci
Grosi cá sî nesce butuci.

* * *

Dar' Novacu se totu gândeá
Sî in mintea lui dîceá,
Óre unde a mersu Grui'a?
Apoi iar' se mai gândeá,
Armele sî le gatiá
Unu calu sprintenu alegea,
Unu calu sprintenu usiorelu,
Lumea se mirá de elu.
Apoi Novacu se porniá,

Se caute pe Grui'a,
P'unu drumu verde, parasitu
De troscotu acoperitu.
Cându fu la locu
La midiulocu,
La midiuloculu drumului
La fântân'a corbului
Unu corbu mândru a aflatu
De mosiu Novacu invetiatu.
Unde Novacu-lu vedeá
Catra elu asiá dîcea:
Alele, puiutiu de corbu!
Tu nu esci bunu de lucratu
Dara esci bunu de sburatu;
Dute incungiura tiér'a
Pâna-i aflá pe Grui'a,
Cà eu bine te-oi tieneá,
Carne de turcu vei mâncá
Sânge rosiu de Turcu-i bea!
Corbu-'n aeru se luá,
Tóta tiér'a-'ncungiurá
Sî pe Grui'a-'lu aflá
La tiermurii Dunarei
In fundutiulu temnitiei.
La rosteie se duceá,
Pre ele se slobodiá
Croncanindu
Si corbalindu.
Unde Grui'a-lu audiá
Catra elu asiá dîcea:
Dute corbutiu la foculu
Sî nu-mi mâncá noroculu,
Cà nu-o lasatu Domnedieu
Se mânânci tu trupulu mieu
Sî se beái sângele mieu!

Dar' corbulu se cám ciudeá
Sî catra Grui'a dîceá:
— Nu me lasa Domnedieu
Se mânâncu eu trupulu teu
Sî se beáu sângele teu,
Dar' m'a trimisu tatalu teu
Se vedu de Gruiti'a seu.
Grui'a cum-'lu audiá
Catra corbu asiá dîcea:
Mè corbule fetulu mieu
Se-ti ajute Domnedieu,
Dute intr'o cancelaría,
Ada péna sî hârtia,
Calamariu din care scrie
Asiu dori carte a scrie.
Dar' ce n'a spune cartea,
Spune tu cu gur'a t'a!
Spune tu tatucului
Care-i gândulu Turcului:
Cà pe Vineri deminéti'a
Mi voru dá fune nevést'a
De cununa furca buna,
Anima goronului
Din façi'a pamentului
Chiematorii
Voru fi corbii,
Sî ciórele
Sócrele,
Pitîgusii
Nanasii,
Vrabiile
Nunele.
Corbu-'n aeru se suiá
Si din aripi falfaiá
Peana, hârtie, duceá,

Dar Grui'a cumu-lu vedeá
Catra Turci asiá dîceá:
Turciloru
Voiniciloru!
Deslegati-mi voi stêng'a
Ca drépt'a nu-ti cutezá
Cà-i aprópe sabi'a
Sî ve temeti viéti'a.
Nici stêng'a nu-i slobodiá
Dar Grui'a se svêrcoleá,
Din fiere se slobodiá
Sî-'ncepù carte a scrie
Cu necasu sî cu manía;
Scrie-'n mijlocu totu necasuri
Ér' mâni'a pre de laturi,
Apoi celea cornurele
Le âmplù cu lacremele.
Sî nici n'o pecetluiá
Fara corbului o dá,
Corbu-'n vêntu se slobodiá
Si la Novacu o duceá
Cum acasa cà sosiá
Pre fereastra se puneá.
La Novacu lumin'ardeá,
Sî Novacu cartea cetiá
Sî atâtu se mâniá
Câtu cartea-'n usia aruncá.
Corbulu din gura-i díceá:
Lasa cin'a la domnulu
Sî cutîtulu la foculu
Cà-ti potopescu feciorulu,
Ca Vineri deminéti'a
I-voru dá fune nevast'a
Sî cununa
Furc'a buna,

Anim'a goronului
Din façi'a pamentului,
Chiematori
I-or fi corbii
Iar ciórele
Sócrele,
Vrabiile
Nunele
Pitîgusii
Nanasii!
Sî apoi betrânulu Novacu
Armele sî le-a luatu
Sî s'o dusu, dusu cu grabire
Pan' ce-o datu de-o manastire.
Elu in launtru se bagà
Lui D.-dieu se rugà:
Dómne, Domnedieulu mieu.
Ajutà-mi pe gândulu mieu,
Se-mi mai scotu fetiorulu mieu.
Si-apoi iute câtu gândesci
Tiepà [64]) hainele [65]) domnesci
Si imbràcà calugaresci.
Sî-si fàcù-o barba de câlti [66])
De ajungea pâna-'n genunchi.
In Tierigradu se bàgá,
Unde Turcii sfatu tîneá,
Buna diu'a la Turci dá:
„Buna diu'a Turciloru,
Turciloru voiniciloru!
De aveti vr'unu robu de pierdiare
Nu l'ati face de vêndiare?
Ca, daca voi mi l'ati dá,
Bucurosu l'asiu cumperá
Sî bine vi l'asiu platí,
De trei ori l'asiu cumpaní.

De trei ori cu galbinei,
De trei ori cu tàlerei,
Sî, de-i robulu tinerelu
L'asiu invetiá diecelu,
Ca la vreme de slabíe;
N'am pre nime se me tîe
Si mi-va fi spre ajutoríe:
Ba de n'ar aveá capu greu
L'asiu invetiá totu mereu
Se remâna-'n loculu mieu!"
Dar' Turcii se cám rîngeá
Si lui Novacu respundeá:
— „Hei, mèi mosiu calugarescu,
Cu barba de peru oiescu,
Póte ca nu tî-l'om dá
Ca si noi l'om scí-'nvetiá,
Cà elu e Grui'a lui Novacu
Care-a intratu in Tierigradu,
Tierigradulu l'a pradatu,
De trei ori Turci a taiatu;
E fecioru cá tatalu seu
Bate-mi-l'ar Domnedieu!
Ace'a limba Novacésca,
Semintia de cea dracésca!"
Apoi betrânulu Novacu
Iuti [67]) de acolo s'a luatu
De-alungulu orasiului
In cornulu piatiului
La curtîle Jovului
Déc'acolo d'ajungeá
Stragile [68]) nu-lu slobodiá,
Mân'a-'n buzunariu bagá
Galbini josu le arunca
Sî de locu cale-si fáceá.
La Jovulu de mi-si intrá.

Unde Jovu mi-lu vedeá
Peru-'n capu-i se suiá
Sî de slabu abiá graiá:
— Alele, cóca betrâna,
Cu barb'a alba de lâna,
Spune-mi cum de ai indrasnitu
De la mine ai venitu?
Dar' mosiulu se cám sfiá
Si catra Jovulu dîceá:
Audîi o veste mare
C'aveti unu robu de pierdiare,
Veniiu se facu intrebare
Nu l'ati face de vêndiare?
Ca, de cum-va vi-de-datu,
Mie mi e de cumperatu
Sî bine vi l'oiu platí:
De trei ori l'oiu cumpaní,
De trei ori cu galbinei,
De trei ori cu tàlerei;
Ca, de-i robulu tinerelu
L'asiu invetiá diecelu
Se remâna-'n loculu mieu
Se róge pe Domnedieu,
N'am pe nime se me tîe
Sî-mi va fi spre ajutoría!
Jovu atuncea se 'nholbá
Sî catra Novacu dîceá:
„Bá, mè, mosiu calugarescu,
Cu barb'a de peru oiescu,
P'acel'a nu ti-loiu dá,
Nu-i de mânastirea t'a,
Ca e Grui'a lui Novacu,
Corbii de l'ar' fi mâncatu,
Cà-i voinicu cá tatalu-sèu
Batemil'aru Domnedieu;

Elu e vitia novacésca,
Semintia de cea dracésca!“
Bine Jovu nu sciá
Ca chiar’ cu Novacu vorbiá
Sî cu elu tréba-si faceá
Deci, lui Novacu, mai dîceá:
Pe Vineri deminéti’a
I-vomu dá fune nevésta
De cununa
Furc’a buna,
Anima goronului
Din façi’a pamentului
Chiematorii
I-vor fi corbii
Vrabiile
Nunele
Pitîgusii
Nanasii!
Dupa ce Jovu taceá,
Novacu ast’feliu incepeá:
Déca nu mi-lu slobodîti
Ve rogu se nu-lu potopiti
Pâna nu ’l-voiu spovedí
Sî de mórte ’l-voiu gàtí.
Jovu atunci amaru rîdeá
Sî cătra Novacu dîceá:
Scii ce mosiu caiugarescu,
Cu barb’a de peru oiescu?
Hai in casa,
Siedi la mésa,
Se bemu se ne veselimu,
De robi se nu mai vorbimu;
Pare-mi bine c’am scapatu
De celu Gruie blestematu
Ce-i intemnitia legatu

Sî-i gat'a de spandiuratu!
Mosiu-'n launtru intrá,
Cu Jovulu se ospetá
Sî de D.-dieu gândeá.
Dar' de robi nu mai pomeneá.
Cându trei dîle s'a 'mplinitu
Jovu din graiu a graitu:
Ale, mosiu calugarescu
Cu barb'a de peru oiescu,
De trei dîle
De trei nopti
De cându mânci mâncari domnesci,
Béi vinuri imperatesci,
Jóca una se platesci!
Novacu puçinu se gândeá
Sî-apoi lui Jovu respundeá:
Jovule, Mari'a T'a,
Pan' acum ti-am datu cinstea
Ca ti-am dîsu „Mari'a T'a",
Dar' mi-oi mai schimbá vorb'a:
Scrófa fíe muma-t'a!
Inca te bate norocu
Ca m'ai indemnatu se jocu,
Acumu voiu prinde-a jocá,
Tierigradulu s'a mirá
Cum eu cu tine-oi jocá!
Ca num'o palma tî-voiu dá,
La trei dîle ti sculá,
Nici atunci nu sciu ori ba;
C'o palma de te-oi loví
La trei dîle te-i tredî!
Io-su fecioru de Olohoiu, [69])
Unde-omu jocá amendoi
Vom ràcní cá nesce boi
Sî-oru fugí Turcii de noi.

Cáta ici in barb'a mea
Ca e alba cá oi'a,
Asta-i alba novacésca,
Cum se spune — romanésca
D.-dieu s'o stapânésca;
Tu esci limba paganésca
D.-dieu s'o prigonésca!
Hai, ne batemu catunesce,
Sî-omu jocá pe romanesce,
Sî-omu câutá calugaresce!
Unde pre Jovu-lu prindeá
Numai cu palm'a-lu loviá
La pamêntu-'lu tavaliá,
Cu picioru-lu burdusiá
De-a rostogolulu mereá [70])
Tocm'a-'n Cern'a [71]) se opriá
Apoi Novacu se gândeá
Sî la temnitia mergeá
Mân'a pre rosteiu [72]) puneá
Totu rosteiulu cà-lu spargeá
Sî pre toti turcii-i taiá,
Cu picioru-'n piétra dá,
Piétr'a-'n siepte se sfèrmá
Sî la Grui'a ajungeá
Càtra care apoi dîceá:
Vedi, Gruitia, fetulu mieu,
Reu te-a batutu Domnedieu,
Unde e loculu mai reu,
Cà n'asculti cuventulu mieu!
Gruiti'a din dinti crişniá,
Càtra tata-s'o dîceá:
Nu me mai probodî tata,
Ci-mi ada-o bute de apa,
Cà decâudu aci-am picatu
Mare sete m'a mâncatu

Ca nici apa nu mi-au datu,
Mosiulu o bute-a luatu,
La Dunare a alergatu
Apa in bute si-a luatu,
Si-'napoi cà s'a caratu. [73])
Grui'a tóta-apa-o bé,
Sî-asiá tare se umflá
Toate fierele plesniá
Temniti'a tóta crepá
Sî de-acolo cà esiá,
Dar' tata-s'o cà-i dîceá:
Gruie, Gruie, fetulu mieu,
Se te rabde D.-dieu,
Na tîe palosiulu mieu
Sî ciungaresce marginile
C'oi bate eu mijlocile,
Cà nu me prea incredu tîe
Cà esci mâncatu de robie.
Pre Grui'a rîsulu umflá
Càtra tata-s'o dîceá:
Feri-te, tatuca, bine,
Se nu te taiu sî pre tine!
Pe unde mosiulu mergeá
Numai cu cotulu coteá
Câmpía de Turci faceá,
Nici unulu nu remâneá,
Ca Turcii asiá picá
Cum pica vér'a érb'a
Cându o ajungi cu cós'a;
Pe unde Grui'a treceá
Ulitia mandra-si faceá,
Dar' unu turcu se totu trageá,
Se 'nvertiá sî se codeá
Sî càtra Grui'a dîceá:
Me Gruiti'a lui Novacu

Lasa-me nevatematu
Se ducu veste la 'mperatu
C'ai scapatu din Tierigradu.
Dar' Grui'a din dinti crişniá,
Catra Turcu apoi graiá:
  Mei câne de Turcu betranu
Cu barb'a de peru paganu,
Te-asiu lasá nevatematu
Pre cumu Domnedieu te-a datu,
Dar'-i spune la-'mperatu
Ca de vitézu ai scapatu;
De lasatu, eu te-oi lasá,
Dar' unu picu te-oi insemná
Cum se-'nsémna galiti'a. [74])
Unde pe Turcu-lu prindeă
De urechi-lu ciungareá,
Apoi nasulu-i cârneá
Si-lu faceá-'n urma scapatu,
Cá-sî p'unu câne turbatu.
Sî fugeá Turculu cânesce,
Se uitá-'napoi lupesce,
Se uitá se védia bine
Grui'a dupa elu nu vine!

25. *Sub póle de codru verde.*

Sub póle de codru verde
Micutelu focu mi se vede.
Dara la focu cine-mi siede?
    Siede-mi ruic'a
    Pasaruic'a
Sî-asiá-mi cânta de cu jele
De stáu apele de-a mere, [75])
Sî-asiá-mi cânta de cu focu
De-mi stáu apele in locu.
—Unu drumariu pe drumu treceá:
Pasaruica, pasarea!

De ce-mi cânti asiá cu jele
De-mi stáu apele a mere;
De ce-mi cânti asiá cu focu
De-mi stau apele in locu?
— Eu nu cântu de vitegie
Ci cântu o négra pusthia
C'am avutu sî eu soçîa
Sî mi l'a dusu la robía
Pe trei ani sî jumetate,
Eu de elu cà n'avui parte.

Boutiariu.

26. *Tóta lumea...*

Tóta lumea-mi striga míe
Cà nu mi-su de omeñía;
Lumea-mi striga cà mi-su hotiu
Cà le-am furatu caii toti;
Dar' nu sciu de ce mi-su hotiu:
Ori de fete, ori de neveste,
Ori de cai fàra capestre?!

Boutiariu.

27. *Horia lui Pintea vitézulu.*

Frundia verde de secara
Cólea despre primavéra
Cându se 'mbraca codrii éra
A esîtu Pintea afara;
A lasatu cetati sî sate
Cà suntu pline de pecate
Sî s'a trasu in codrulu verde
Unde traiulu linu se pierde.
Colo-'n josu de codrulu verde
Ce cumplitu focu se mai vede
Lânga elu Pintea siedeá
Sî cu soçii lui vorbiá,
Vorbiá si se sfatuiá.

Ei eráu pâna-'n cincidieci
Sî frigeáu vre-o trei berbeci,
Nu-i frigeáu precum se frige
Ci-i intorceáu in cârlige
In cârlige sî in belciugie
Se le fie carnea dulce.
Cându berbecii se frigeá
Sî cin'a cându se gatiá
Pintea la soçi se-'ntorceá,
Sî din gura le graiá:
Fratîloru, fertatîloru
Stáu se moru asiá-mi e doru!
Mergeti câti-v'a in Bai'a-mare
Aduceti pâne sî sare
Si-apoi câti-v'a 'n Bai'a-mica
Si-aduceti vinu sî palinca
Se ne facemu cina buna
Se petrecemu impreuna!
Unu voinicu mai tinerelu
Si-intre soçi mai vitejelu
Oblu-'n susu s'a redicatu
Sî astfeliu a cuventatu:
„Asculta Pinte voinice,
Noi la Bai'a nu ne-omu duce
Càci viéti'a inca-i dulce,
Dar' de-o fi se sî pornimu
Cei mai bravi se ne-'nsotîmu,
Si-atunci apoi vomu plecá
Déca din tine-omu aflá
Mórtea t'a din ce va stá?

Fratîloru, fertatîloru,
Din mine poteti aflá
Cà mórtea mea cà va stá
Din trei fire de grâu sfantu,

Dintr'unu plumbu micutiu d'argintu
Bine-'n arma indesatu
Sî la pieptu-mi atientatu;"
    Cându fertatii-lu audîra
Armele sî le gatira
Sî pe cai ca se suira
Catra Bai'a se pornira.

II.

Cându la Bai'a s'aretara
Pórt'a-'nchisa o aflara,
Sî cu bàrdi dadura-'n pórta
De se sparse-'n diece tóta.
Sî in Baia ei intrara
Pe la nobili se bagara
Dupa vinu, pâne sî sare
Cá se duca de mâncare.
Dar' ei beá sî-si petreceá
Iute sér'a le treceá, — — —
Sî prin gându nu le treceá
Ca pandurii intielegeá
Cumca Pintenii-au [76]) venitu —
Sî dupa ei au pornitu
Si-'n launtru ca intrara
Sî de arme-i despoiara
Sî cá nodulu-i legara.
— „Fratîloru, panduriloru
Dati-ne voi nóue pace
Ca nemic'a n'om mai face;
Dar' de ne duceti la mórte
Vai sî-amaru de-a vóstra sórte.
— Dar' pandurii respundeá:
De ací nu ve-ti scapá
Pâna-'n scire ni-ti dá
Mórtea Pinti-'n ce va stá?

— Fratîloru, panduriloru!
Dela noi poteti aflá
Ca mórtea Pintei va stá
Din trei fire de grâu sfântu
Sî dintr'unu plumbu micu d'argintu
Tare-'n arma indesatu
Sî la pieptui-i atientatu!
— Dar' pandurii nu-i lasara
Se mai iés'odata afara,
Punu-in arma grâu d'alu sântu
Sî plumbutie de argintu
Si-o multîme se-'nsoçîra
Catra Pintea se pornira.

III.

Trei óre acum trecuse
De cându bravii lui se duse,
Pintea lânga focu remase
Dara somnulu-'lu luase,
Sî unu visu reu a visatu
Singuru de s'a minunatu.
Par' cà sabi'a cea nóua
I se rupse tocm'a-'n dóue; —
Par' cà sabi'a ceá vechia
I se rupse la urechia; —
Sî de visu s'a spaimêntatu
Câtu fu-'ndata desceptatu!
„Fratîloru, fertatîloru,
Dîse Pintea soçiloru,
Dar' reirtors'au soçii éra?
Reu me temu cá se nu piéra!"
Ceialàlti atunci graira:
„Cine scie ce patîra,
Éca miediulu noptiei vine
Si din ei nu-'ntórna nime!"

Pintea calulu si-lu gatiá
Si de locu incalecá.
Sî cându calulu si-lu pornî
Pana-'n Bai'a nu-lu oprí.
Prin cetate cându intrá,
Fluerá sî ascultá, —
Dór' de soci elu va mai dá,
Cà fertatii-lu cunosceá
Pintea, cându le fluerá!
Dar' socii nu se aréta,
Ci o céta neasceptata,
De panduri din Bai'a mare
Ce erá în priveghiare,
Dóra Pintea va venî;
Pe ai sei de-a întâlnî?!
— Cându pe Pintea-lu vediura
Toti in cale i statura:
— „Dà-te Pinte acù legatu
Ca de nu vei fi puşcatu,
Cu trei fire de grâu sântu
Cu plumbutie de argintu!"
— Ba, — dieu eu cà nu m'oi dá
Se sciu chiar' cà n'oi scapá, —
Si mai bine voiu murí
Ca me dóre a audî
Cà fartatii mei v'au spusu, —
De v'au spusu, cá se se scape
Preste tieri sî preste ape,
Dómne! atunci-i poti iertá!
Sî pre mine a-me certá!
De v'au spusu, cá se me vêndia
Sî pandurii se me prindia,
Dómne, atuncea tu se-i bati,
Ca nu-su frati adeverati!
Fratîloru panduriloru!

Spuneti voi sî domniloru,
Cà legatu, eu nu m'am datu,
Ci vitézu ca m'am luptatu,
Cá se sciu cà de pruncu micu,
Pân' la mórte am fostu voinicu.
Sî cându arm'a si-o golesce,
Pe panduri-i tavalesce, —
Sî cându scóte sabi'a nóua
I-se rumpe tocm'a-'n dóue,
Sî cându scóte sabi'a vechia
I-se rumpe la urechia.
Atunci plumbutiulu d'argintu
Sî trei fire de grâu sântu
L'au aruncatu la pamentu.

Pieptulu lui bucati se-'nfrânge,
Câtu sî calulu lui-lu plânge
Sî rânchiaza, asvêrlesce
Càci pe domnulu seu jelesce.

Sî cându sufletulu si-'lu dá
Pintea ast'feliu cuvêntá:

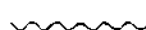
„O suta cinci-dieci ai miei
De voinici cá nesce smei,
Ve padîti prin codrulu verde
Cà-'n Baia viéti'a-ti pierde, —
Sî tieneti toti la olalta,
Sî nu ve dati nici odata;
Sî nu dati sfatulu
La fertatulu
Cà fertatu-ti pune capulu.

Ascultati voinici de mine
Se ve-'nvetiu a tàrí bine,
Sfatulu nu vi-lu dati la nime
Càci cui dái pâne si sare,
Ala te mânca mai tare,

De adi Pintea vitézu mare
N'a taiá domnii 'n carare,
Pintea a gatatu cu tóte,
Si trage acumu de mórte.
Dintre voi cin' me iubesce
Cine pe Pintea-lu gielesce,
Dupa ce voiu murí eu
Se-mi tunda totu pĕrulu mieu,
Si-'ntr'o dî de serbatóre
Se-lu puna-'n pórta la sóre
Se-lu pieptene fetele
'N tóte duminecele
Si se-lu sufle vênturile
Cólea primaverile."

Trei voinici s'au si aflatu
Carii perulu i-au taiatu,
Unu-i George Selagianulu
Si cu Mitru Ardeleanulu
Altu-i Ioanu Moldovanulu.
Estia perulu i-au taiatu,
In pórta l'au asiediatu
Cá elu se se pomenésca
In cea tiéra ungurésca,
De români fie horitu
Si de unguri pomenitu!

Din Noptîle Carpatine ale lui
Dragescu,

28. *Sufla ventulu érb'a-'nflóre.*

Sufla ventulu iérb'a-'nflóre.
De ce sufla, de-acea 'nflóre,
Voinicu piere la prinsóre.

Umbla fratii
Cu banatii
Si parintii
Cu argintii

Dór-'lu voru rescumperá,
Domnii dîcu cà nu-lu voru dá.
Si-audî draguti'a-s'a,
Cisme rosii incaltiá
Póle dalbe sufulcá
Sugna mândra imbracá,
Sugna de berca pestritia
Se scie cà-i e dragutia.
Si la domni a alergatu.
„Domnule solgabirau
Slobodî-mi dragutiulu mieu
C'oi vinde margelele
Si i-oi platí fierele
Si-oi vinde si sugniti'a
Si i-oi platí temniti'a."

— „Io slobodu nu l'oiu lasá
Pana tu nu-i maturá
Totu gàrliciulu temnitiei
Cu verfutiulu cositiei."
Ea la temnitia-alergatu
Gozulu totu la maturatu
Gozu-'n póla l'a luatu
Si-'n ulitia l'a tîpatu,
Unde glumescu tinerii
Si sfatuescu betranii.
Ea-'n apoi a inturnatu,
Si la domni cà s'a rogatu:
Domnule solgabiràu
Slobodî-mi dragutiulu mieu
Cà, câte mi-ai poruncitu

Eu tóte le-amu implinitu,
Si câte-mi-vei porunci
Eu tóte le-oi implini.
Solgabirau a graitu:
  Nemica n'oi porunci
Dragutiu-ti voiu slobodî.

Si la drumu cumu au plecatu
Elu din graiu a cuventatu:
    Scump'a mea
    Draguti'a mea,
De ce-ti storci tu sufletulu
Cá si ventulu pamentulu?
Cà tu a mea totu nu-i fi
Lele, pana-i otraví
Cei doi fratiori ai tei
Cà nu me potu uitá la ei
Cà umbla in portulu mieu
Si jóca cumu jocu si eu!
  Ea din graiu asiá a graitu,
Nu fi bade necagitu,
Eu nu sciu ce-i otrav'a,
Mancata-o-ar fi naib'a!
  Elu din graiu cà iá graitu
Maniosu si cám restitu:
Du-te la voi in gradina
Sub unu firu de matacina
Ca este unu sierpe balauru
Cu soldi mândrii cá de auru
    Si din gura
    Para-i cura
Din códa veninu picura
Si veninu acelu amaru
Se-lu sprigini intr'unu paharu

Si se-lu dái dupa dreptate:
La celu mare jumetate
La celu micu
Pâna'ntr'unu picu.
Ea acolo s'a grabitu
Veninulu l'a spriginitu
Si in casa a intratu
Si din gur'a cuventatu:
Se traesci frate mai mare
Si se-lu bei pe jumetate,
Se traesci frate mai micu
Si se-lu bei pana-'ntr'unu picu,
O draga soruc'a mea
De te a invetiatu órecine
Móra de-o mórte cá mine;
De faci tu din capulu teu,
Nu te ierte Domnedieu!

Ea n'apoi a inturnatu
Mandrului i-a cuventatu:
Hai baditia la traitu,
La traitu si la iub tu
Cà tu ce mi-ai poruncitu
Eu tóte le-amu implinitu.
Dar' a dîsu baditiu-asiá:
Oh, mândra, draguti'a mea,
Pe tine nu te-oi luá,
Cà tu de ti maniá
Si cu mine-i face asiá!
Ea tare s'a superatu
Si-'napoi s'a inturnatu
Si-'n gradina a intratu
Florile le-a blastematu:
Cresceti flori si nu-'nfloriti
Cà mie nu-mi trebuiti,

Mie, cându mi-ati trebuitu,
Crescut'ati, n'ati infloritu,
Numai câtu a-ti muguritu;
Cresceti flori câtu gardurile
Si astupati prilazurile,
De-mi vedeti necazurile,
Cà necasulu ce-lu amu eu,
Nu mie datu de Domnedieu
Cà-i datu de dragutiulu mieu!

Giurgesci.

29. *In cea verde dumbravitia.*

In cea verde dumbravitia
Siede o dalba copilitia
Tinera cá si-o mladitia.
Câti voinici ca o vedeá
Toti din gura i-dîceá:
Copilitia drag'a mea,
Eu trageti tu cunun'a
De pe cód'a ochiului
Mai pe vêrfulu capului
Cà tu-'n lume de-i tràí
Multi voinici-i nebuní.

Nu-i de vina cunun'a
Cà-i de vina maic'a mea
De ce m'o facutu asiá;
Frundia verde lemnu de bradu
Ca pe mine m'a scaldatu
Totu in rosmarinu si-'n flori
Se fíu draga la fetiori,
In rosmarinu de celu verde
Se fíu draga cui me vede.

Giurgesci.

30. *Me duseiu in dumbravitia.*

Me duseiu in dumbravitia,
Me-'ntêlnii c'o copilitia,
Eu de mâna o-amu luatu
La parinti in sém'o-am datu
Se-o crésca, s'o marésca,
Minte-'n capu se-i dobândésca.
Si-io-am pusu petioru-'n scara
Si-am trecutu in alta tiéra.
Nici trei ani n'am zabavitu
Hiriu de-acasa mi-a venitu
Cà mândr'a mi-o 'ncredintîtu.
Si am pusu pecioru-'n scara
Si-am trecutu in a mea tiéra.
Si cumu veneamu superatu
Nici n'am intratu prin satu
Fàra pre din susu de satu
Si-amu aflatu unu iederelu [74])
Si-am facutu unu fluerelu
Si-am aflatu o iedere
Si-am facutu o cetereá, —
Cu ceter'a-am ceteratu,
Cu flueru-am flueratu
Cu-unu petioru amu totu jucatu.
S'o adunatu nevestele
Dup'ace'a fetele
Si-a venitu si mândr'a mea
Mândr'a mea cea ochiesia.
Eu de mâna o-amu luatu
In gura o-amu sarutatu
Si-apoi o-amu intrebatu:
Ea de ce s'a maritatu?
Dar' ea mân'a si-o trageá
Si din gura-mi respundeá:

Frundia verde maracina,
Lasa-me bade de mâna
Cà tîe ti-am parutu mica,
La altii le par voinica.
— Apoi s'o mai socotitu
Si din gura mi-a graitu:
Dute baditia-'n gradina,
Acolo sapa-o fântâna
Du hiríu cà-i ap'a buna
Tu pandesce apoi la luna,
C'or vení nevestele
Si-or' vení si fetele
Si-oi venì bade si eu;
Voi vení cu dóue vase,
Eu le-oi umplé — tu le varsa;
Eu m'oi face maniósa
Si-oi intrá la ma-t'a-'n casa
Tu-i fi, bade, cu nevasta. **Giurgesci.**

III.

1. *Asta véra mi-am veratu.*

Asta véra mi-am veratu
Sub o hàciuga [1]) de bradu,
La véra, unde-oi verá?
Pe calea Orlatului [2])
Cu pușca-'mperatului. **A. L.**

2. *Baditia reu te-am visatu.*

Baditia, reu te-am visatu,
Cà nafram'a t'a cea nóua
Amu visat'o rupta-'n dóue,
Rupta-'n dóue, rupta-'n trei

Scrisa-'n pórta la Sibíiu;
Rupta-'n trei si rupta-'n patru
Scrisa-'n pórta la imperatu. c. N. P. P.

3. *Biraulu si cu pop'a.*

Biràulu [3]) si cu pop'a
Asiá mi-a facutu legea
Cà cu lantiulu m'or' legá
Si-'n Itali'a m'or' tiêpá;
Si-'n Itali'a de m'or' duce,
Nu m'oiu face-o póma dulce,
Ci m'oi face-o póma-amara
Si-oiu vení la tómna éra

Reteagu.

4. *Busuiocu rosiu petatu.*

Busuiocu rosiu pètatu,
Cine focu te-a sèmênatu?
— Catane cându au plecatu!
De plivitu, cin' te-a plivitu?
Catane cându au sositu!
De culesu cin' te-a culesu?
Catanele cându au mersu!

Boutiariu,

5. *Catanirea-si catani.*

Càtanireasi catani
Pe marginea Dunarii,
De-ar' fi puşc'a de lemnu verde,
Si regimentulu de fete.

Clusiu.

6. *Cate paseri suntu in codru...*

Câte paseri suntu in codru
Tóte cânta mai cu modru,
Numai négr'a ciocârlía
Cânta mie-a duşmania
Ca ea-mi cânta-a catanía;
  Catanireasiu, câtàní,
Numai puşc'a de n'ar fi,
Puşc'a si otielele
'Mi mânânca sielele
Sielele sî dîlele;
Si-asiu càtàní, càtàní,
Càtàní câtu asiu tràì
De-ar' fi puşc'a de hemeiu
Regimentulu de femei;
De ar' fi puşc'a de scaiete [4])
Si compania de fete;
De-ar' fi puşca de tuleu
Cataniá-'n satulu mieu!

Boutiariu.

7. *De catu la neamtiulu catana.*

De câtu la neamtiulu catana
Mai bine-'n codru cu péna [5])
Cà din codru vii acasa
Din catane nu te lasa.
Cânta cuculu vinerea,
Trecu fetiorii Dunarea
Trei si patru-alaturea,
Cu papucii tropotindu
Si din gura blastemându,
Blastamându-si maicele
De ce i-au facutu pre ei

Minthiulu Gherlei.

8. *Dómne bate nemtisiorii.*

Dómne bate nemtîsiorii
Cà mi-au catanitu fetiorii;
Dómne bate némtiu-'n drumu
C'a luatu ce-a fostu mai bunu
Si-au remasu pricazurile [7])
Care facu necazurile;
Si-au remasu obielele
Se iubésca fetele;
A remasu unu golomozu [8])
Se iubésca ce-i frumosu.

Boutiariu.

9. *Fa-me Dómne ce mi face.*

Fà-me, dómne, ce mi face,
Fà-me, dómne picu de lapte
La-'mperatulu in cetate
Se vedu nemtii cum s'or bate
Cu recrute neinvetiate?

Somesiulu mare

10. *Frundia verde flori merunte.*

Frundia verde flori merunte,
Cânta cucu-'n vêrfu de munte;
Eu gàndescu cà-mi cânta mie
Ci elu cânta-a catanía
Si elu cânta la voinici
Care se ducu de pe aici.

A. L.

11. *Munte, munte piétra saca.*

Munte, munte piétra séca,
Lasa voinicii se tréca,

Se tréca la ciobanía,
Se scape de catunía,
  Catani'a cui e buna?
La feciorulu fàrà muma;
Catani'a cui e data?
La fetiorulu fara tata!

Clopotiv'a.

12. *Muresiu, Muresiu.*

Muresiu, Muresiu apa lata
Ce vi-i asiá turburata
Si cu sânge mestecata?
— Me turbura Ungurii,
Ce-i batura Românii,
Aducu puşci fàra otiele,
Mânuri fàra degetele
Sabii multe de husari [9])
Si catane de maghiari.
  Cumu n'oiu vení turburatu
Si cu atâtea mestecatu
Cându la capulu valei mele
Se batu dóue taberi grele
Care pre care se taie
Toti in mine dáu se saie;
Care pe care se-'nvingu
Toti in mine se impingu;
Care pre care se-'ntrecu,
Toti in mine se innecu;
Care pe care se puşca
Toti in mine se arunca!!

A. P. R.

13. *Nu-mi e jale ca me ducu.*

Nu-mi e jale cà me ducu,
Ca mi-e jale dupa plugu;

Dupa plugu cu siese boi,
Dupa ómeni dela noi;
Dupa plugu cu patru vaci,
Dupa dóue mândre dragi;
Dupa plugu si dup'o vaca,
Dupa mândr'a mea cea draga.

Reteagu.

---

14. *Pasere de pre cetate.*

Pasere de pre cetate,
Spune mândrei sanatate:
Cà de mine n'are parte,
N'are parte cà-su departe;
  Cându batea ciasulu [10]) la unulu
Erámu gat'a cá peunulu,
  Càndu batea ciasulu la doi
Mergeamu, mândra, dela voi;
  Cându batea ciasulu la trei,
De plânsu nu poteám vorbí;
Cându batea çiasulu la patru
Mergeamu sluga la 'mperatulu;
Cându batea ciasulu la cinci,
Me descultiám de opinci;
Cându batea ciasulu la siésa,
Mi se uitá Neamtiu 'n façia,
Eu me rogám se me ierte
Pân' va bate ciasulu siepte.
Cându bateá ciasulu la optu
Mi-au taiatu pèrulu de totu;
Cându bateá ciasulu la nóue
Eu am fostu catana nóua;
Sî-'n casarma m'au bagatu
Sî pe mine m'au juratu
Pre cruciti'a sabiei
In tiér'a Italiei.

Nu me mândra blastemá,
Reu me dóre anim'a;
Blaste-me pe ori si cine,
Nu me blastemá pe mine;
Pentru puşc'a cu otiele
Te lasaiu mândra cu jele;
Pentru puşc'a cu argintu
Te lasaiu mândra plângûndu;
Nu te mândra superá
Cà eu totu nu te-oiu uitá,
Cà de-a fí vre-o pace-'n tiéra
Eu acas'oi vení éra,
Ér' de-a fí vre-o reutate
M'oiu lipí lânga-o cetate
Si-ti voiu scrie, mândra carte,
Nu-ti voiu scrie cu cernéla
Cà de aceea-i multa-'n tiéra,
Ci-oi scrie cu lacramele
Cà de acele-su puçinele.

Reteagu.

15. *Pe dealulu Feleacului.*

Pe dealulu Feleacului [11])
Mergu fetiori de-ai Jancului,
Iancu-i comandéza bine:
Haide-ti feciori dupa mine
Se luàmu tunuri de fagu [12])
Si se dàmu in Clusiu cu dragu!
Ér' cându Clusiulu l'au zaritu
Janculu din graiu a graitu:
— Stati, fetiori, se ne-aruncamu
Si totu Clusiulu se-lu luàmu
Si pe unde-om' trece doi

Sângele-a curge sîroi,
N'a fí nalba, nice iérba,
Numai sânge pâna-'n barba,
Nu sânge de copii mici
Ci totu sânge de voinici;
De voinici micuti si mari
De catane si husari!

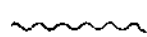
A. P. R.

16. *Pe din susu de Bai'a mare.*

Pe din susu de Bai'a mare
Merge-unu capitanu calare,
Capitanulu siuerandu, [13])
Catanele totu plângûndu,
Capitanulu loru dîcûndu:
— Sciut'ati voi fetiori bine
Cându a-ti datu mân'a cu mine
Cà nu-ti cosí prin livedi
Nici nu-ti mulge prin galeti,
Si nu-ti cosí prin butuci
Nici nu-ti mulge oi la strungi;
Fetele-or' merge la jocu
Voi ve-ti merge toti in focu;
Fetele-or' purtá zadía [14])
Si voi puşca si sabía;
Fetele-or' portá margele
Si voi puşca si otiele.

De pe Somesiulu mare.

17. *Plange-me.*

Plange-me maica cu doru,
Ti-amu fostu féta si fetioru,

Ti-amu aratu ti-am semênatu
Pita din elu n'am mâncatu.
Si-am lasatu biciu-'n chiotóre
Si-o dragutia cá si-o flóre.
Si prietinii-'n siediatóre . . .
Pâna dáu de drumu facutu
Nici inapoi nu me uitu!

Reteagu. [15])

18. *Plangeme.*

Plânge-me maica cu doru
Cà ti-am fostu dulce fetioru,
Ti-am scosu plugulu din' ocolu,
Ti-am aratu mândru ogoru;
L'am aratu, l'am semênatu
Si-'n catane am plecatu
Semênat'am firu d'ovesu
Resarit'a grâu alesu;
Semênat'am busuiocu,
Resarit'a doru si focu;
Semênat'am viorele
Resarit'a doru si jele.
D'oi seraculu catan'a
Cându-i vine porunc'a
Lasa prândiu si lasa cina
Lasa patulu de hodina. [16])

Boutiariu.

19. *Pe tiermuri de Dunaritia.*

Pe tiermuri de Dunaritia
Merge-o mândra copilitia
Totu horindu [17]) si chiuindu

Din Dunare apa bêndu
Si pe têrgari intrebându:
— Voi, têrgari, têrgariloru,
Nu mi-ati vediutu baditiulu?
— Póte de l'am si vediutu
Inse nu l'am cunoscutu.
— L'ati potutu cunósce bine,
Cà nu-i cá elu voinicu nime,
In fruntea sîrégului [18])
Sub cruciti'a stégului,
Cu cloputiu [19]) 'nsînoratu,
Cu bumbusci [20]) inconjuratu
Cu bumbusce de argintu,
Cá elu nu-i in regime..tu.

Din Marmati'a c, d. T. M.

20. *Scíi tu bade ce diceái...*

Scíi tu bade, ce dîceá-i,
Cându la noi pre patu siedeái?
Cà nu vá fí omu in lume
Pre noi se ne despreune;
Éta, omulu s'a aflatu,
Inaltiatulu imperatu
Pre noi ne-a despreunatu!
  Seracu dorulu badiului
Cum a fostu si acum'a nu-i
Cà-i pe mân'a Neamtiului;
Cum a fostu si acum nu este
Cà Neamtiulu i-poruncesce!

Boutiariu.

21. *Spusu-mi-a mie cuculu ...*

Spusu-mi-a mie cuculu
Se nu me mâncu cu lucrulu,
Cà adi, mâne iáu drumulu,
Si mi-a spusu si pupez'a:
Astadi, mâne, iáu calea! Reteagu.

22. *Vai seraculu catan'a.*

Vai, seraculu catanâ,
Cându-i vine porunc'a,
'Si desléga opinc'a
Si-si incaltia pàpuculu
Si iá drumulu de-a lungulu!
Inaltiate Imperate
Nu me 'nstreinâ departe!
Tu scíi rêndulu tunului,
Eu sciu rêndulu plugului;
Tu scíi rêndulu sabiei
Eu sciu rêndulu secerei;
Si tu scíi rêndulu puscei
Ér' eu sciu rêndulu cósei;
Bate-te cu cine-i vré,
Eu me jocu cu mândr'a mea;
Bate-te cá pescii-'n apa,
Dà-mi pace se mergu la sapa;
Bate-te diu'a la sóre,
Eu mergu sér'a-'n siedietóre;
Bate-te nóptea pe luna,
Eu ducu din holda cununa
Si facu mândrei voia buna!
Tu cu bataile tale
Aduci totu banatu si jale —
Eu cumperu mândrei margele,
Ea-mi dà gura pentru ele! Somesiu.

23. *Vai, seraci copii frumosi.*

Vai seraci copii frumosi
Dá cum stáu in lageru scosi,
Fàra pita fàra sare, [20])
Numai cu puşc'a-'n spinare;
Puşc'a si otielele
Cari mânânca sielele;
Celelalte hodoroze [21])
Mânca carnea de pe óse
Se remâna óselele
Se le mânce ciórele.

Muntii apuseni. [22])

24. *Venitu-mi-a carte aséra.*

Venitu-mi-a carte aséra
Se me ducu catana éra,
Du-te maica la biràu [23])
Si âmbla de rêndulu mieu.
— Fost'am dieu eu, fetulu mieu
Dar' si-a pusu gândulu pre tine
Se te duca dela mine,
Déca maica e asiá,
Curuesce-mi camasi'a,
Oi! croesce-o catunésca,
Némtiulu se te pomenésca!

Reteagu.

25. *Testamentulu soldatului.*

Dac'asiu prinde a morí
Séu acei Turci m'or robí,
Te rogu soçie iubita

Fà o ruga umilita
Pentru sufletielulu mieu
Cá se-lu ierte D-dieu;
Se dái popii serindare,
Si pâne l'a celu ce n'are.

26. *Consórt'a militariului.*

Frundia verde olelea
An'a din gura gràiá:
Oficieri cu pieptulu tare,
Daruiti-mi ascultare;
Nu duceti pe soçiulu mieu
Se ve custe D-dieu!
De trei luni sumu maritata,
N'am nici mama, n'am nici tata;
N'am nici frate, n'am nici sor'
Parasita cat' se mor'.
Luati tóte, le luáti,
Numai soçiulu mi-lu lasati.
Avemu vite, avemu boi,
Dóue, trei sute de oi,
Luati tóte le luati,
Numai soçiulu mi-lu lasati, —
Nu-mi duceti pe soçiulu mieu,
Se ve custe Domnedieu!

27. *Respunsulu oficieriloru.*

E porunca 'mperatésca,
Cauta se se 'mplinésca.

din Transilvani'a pro 1873.

28. *De ale ostasiloru din reg. alu* 63. *de linie.*

Ale mele càrari grele
Le petrecu cu multa jele.
Eu me rogu cu lacremele
Dragostea se nu se spele,
Si me rogu cu lacremi multe
Dragostea se nu se uite.
Scrieti ochi si asta gura
Si scrieti si-a t'a faptura
Cà-ci eu carte cându ti-am scrisu
Unu doru mare m'a cuprinsu;
Mare jele m'a petrunsu
Dominec'a pân' la prânzu
Si amendoi ochii mi-au plânsu;
Domineca pân' la amédi
Animuti'a-'n mine a arsu.
Dar cine ni-a despartîtu,
Fíe-i mórtea de cutîtu,
Ca cine ni-a departatu
Sciu cà v'a avé pecatu.
Eu me-'nchinu de sanetate
Vedu bine cà esci departe
Si ti-am scrisu dominec'a
Cà m'a dorutu anim'a;
Cine nu vrea a me crede
Nu mai calce iérba verde;
N'ar calcá nici pamentulu
De nu sci ce-i urîtulu;
Calce pe pamentu uscatu
Care crede alu mieu banatu;
Bate-lu dómne si trasnesce
Pe cel'a ce despartiesce
Dulcea dragoste curata
De unu june si-o fata.

29. *Alta cantare catunésca, totu dín reg.* 63. *de linie.*

Firea-i lume a focului
Cum sumu eu a dorului;
Poti fí maica superata
De ce nu m'ai facutu féta;
Cà fat'a ambla cu naframa
Totu aprópe de a ei mama,
Dar' eu amblu cu curele,
Me mânânca multa jele
Me mânânca-'n pieptu si-'n spate
De dóue curele late,
Si totu necasulu mi-e frate.
Cându am fostu de prinsu dragutia
M'au facutu o catanutia
Si mi-au datu in capu ciulica,
De acasa nu scíu nimica.
Frundia verde si un'a
Vai, norocósa-i fat'a,
Decându o nasce mam'a,
Dar' seraculu fetiorulu
De cându apuca clopulu
'Lu totu mânca necazulu.
Superat'a mea anima
Cumu arde cá si-o lumina
Prin trairi cu tênguire
Jelnicu si plinu de mahnire.
Pentru a mele tineretie
Trecûndu-se-'n betranetia.
Trecu in lume-'ndepartatu
De alu meu bine, de alu meu satu.
Stau pe locu si socotescu
Cumu altii se veselescu;
Toti traescu cu veselie,
Nu cá mine 'n catunie,

Intre limbi necunoscute,
Jelnicu si cu gânduri multe;
De cându sum la némtiu 'n mâna
N'am nici picu de voia buna!

---

30. *Versu catunescu dela ocuparea Bosniei, din reg. 63 de linia.*

Tramis'au in tiéra carte
La fetiorii de pre sate
Se nu pórte strutiu 'n clopu
Cà-n Bosni'a-i mare focu,
Nici fetele margele
Cà-n Bosni'a-i mare jele.
Pica voinicii 'n bataia
Sêngele curge paraia,
Si remânu dragutiele,
La multi chiar' nevestele.
Inaltiate, Imperate,
Pune pace nu te bate;
Lasa fetiorii p'acasa
La copii si la borésa,
Cà de cândn totu porti bataie
Lacramile curgu paraie,
Si de cându porti batalii
Remanu holdele pustii,
Fete si mame betrâne,
Multi copii mici fara pâne,
Sbiciuri in cuiu mucediescu,
Pluguri in siuri ruginescu,
Boii 'n graşduri hodinescu,
Gradinele 'ntielinescu,
Cucuruzu-i nesapatu
Si grâulu neseceratu.
Ér' pe drumuri si carare

Curgu lacremi pàreu si vale,
Lacremile infocate
De fete nemaritate
Si neveste superate.
Mamele-si plângu fetiorii
Nevestele soçiorii
Si fetele petîtorii.
Capitane, capitane
Slobodî-me din catane
Se mai prindu plugulu de córne;
Déca lucrulu voiu gatá,
Cu dragu te voiu ascultá
Si-'napoi voiu inturná.

---

31. *Totu catunésca din reg. 63 de linie.*

Maica, tu cându m'ai facutu
Fórte bine ti-a parutu,
Cu unu petioru m'ai leganatu
Din gura m'ai blastematu;
Tu m'ai blastematu in rîsu,
Dara de mine s'a prinsu;
Cându m'ai vediutu cà-su fetioru
Se-mi fíí ruptu mama unu petioru,
Si apoi cându m'ai botezatu
Se-mi fíí ruptu si celu-alaltu
Cà-ci nu ti-ar' fí fostu pecatu
Decâtu jale si banatu.
Tu maica m'ai blastematu
Se n'am cina si hodina
Nice prânzu cu voia buna;
Me punu sér'a la cinatu
Nu potu de plânsu si banatu
Cà parintii i-amu lasatu.
Mai facutu maica frumosu,

Neamtiului de bunu folosu.
Cându am fostu se-ti fiu de hazna
M'au luatu neamtiulu de acasa
M'au luatu de nu sciu eu
Si me ducu pe drumu cu greu
Cu strainii insoçitu
Cá spinu 'n gardu ingraditu.
Spusuti-amu eu maica tîe
Se tieni dîle pentru mine
Se remanu in satu cu tine,
Tu maicutia ai tienutu
Vinerea si miercurea
Se me poti instreiná,
De fete si de fetiori
De jocu si de serbatori.

---

32. *Din lupt'a cu Praisulu.*

Frundia verde lasa-lasa
Multi voinici sangele-si vérsa
Pentru totu neamulu de-acasa.
Cându la focu si-am inceputu
Nici apa n'amu avutu
O lingura de beutu.
Cându a fostu la miediu de nópte
Vine trup'a, nu mai póte.
Cându de dîua se zàreá
Fergatterungu-lu suflá
Noi pe dealu ne-amu insîratu
Si de focu ne amu apucatu.
Cându a fostu la prândîsioru
Mai puşcá câte unu fetioru
Acel'a numai de doru,
Cà-o puşca de a Praisului
Plâteá optu de-a neamtiului.

Cându prindè Praisulù a dá
Feciorii prindu a picá
Si-asiá veniáu glóntiele
Cumu vinu vér'a ploile,
Nescari glóntie gaurite
Pe la urechi sbàngaite.
Cându a fostu in prânzulu mare
Vine unu capitanu calare
Strigându totu in gur'a mare:
Dati fetiori cu voia buna,
Remanemu fara cununa;
Da o catana batrêna
Elu din graiu asia a graitu
Capitane, capitane
Làsa-ne se reterimu
Ca vedi bine cà perimu;
Reterati, eu nu dîcu bá
Dór'-ti mai poté scapá,
Uitatî-ve innapoi
Câtu-ti vedé cu ochi doi
Stau feciorii cá snopii;
Stau feciorii preveliti
Cá nesce pomi infloriti
Si amu vediutu fertatu puşcatu
Fara mânuri, fara capu
Si dieu mie s'a rogatu
Se 'ntornu puşc'a cu patulu
Si se-i sdrobescu lui capulu.
Dar' dieu mie mi-a fostu mila.
Cà jacé 'n sânge cá-'n tina
Si mie mi-a fostu banatu
Cà jacé in sânge 'nchiegatu.
Reterit'amu, reteritu
Pe unu dealu mândru 'nfloritu,
Dealu-'lu chiemá Rostopolu

Nu mai potu merge de doru.
Jele-mi e de-ai miei pàrinti,
Sciu bine ca me doriti;
Jele-mi e si de-ai mei frati
Sciu bine cà m'asceptati.
Dar' pe min' nu m'asceptati,
Cà pe mine m'o 'mpuşcatu
In diu'a de San-Ziene,
Mórte mare cu jelene
Si pe mine m'o 'ngropatu
La umbr'a unui fragariu
Cá pe domnulu generariu
Si-'n locu de trasu clopotele
Dá Praisulu cu tunurile,
Si-'n locu de cruce-'n mormêntu
Crâncànè corbii prin vêntu.

33. *Totu din reg. 63. de linia.*

Pe uliti'a tîganésca
Este o siétra armenésca
Badea murgu-'lu potcoviá
Lelea stá de-'lu priveghiá,
De lacremi de abia zariá
De suspinu de abia vedea.
Badea din gura-mi graiá:
Oi! aséra pe sfintîtu
Mare carte mi-a sositu
Se rĕdicu eu stégurile
Se me batu cu taberile.
Dar' te iá
Mândrutia iá
Totu in josu pe ap'a lina
Si te dù-'n tiéra streina,
Si te uita
Mândra uita

De vedi pusci fàrà otiele
Mânuri fàrà degetiele
Si me iá
Mândrutia iá
Si me dù mândra-'n gradina
La cea lina de fântâna
Si me-'ngrópa
Mândra-'n grópa
Si la capu
Se-mi puni unu macu
La petióre busuiocu
Pe de laturi berbinocu
Pe de asupr'a maioreanu
C'amu fostu voinicu tabâranu
Câti ómeni p'acolo-or trece
Toti voru bé la apa rece
Si-oru dîce cu cuventulu:
Dómne, mândru-i mormentulu,
Asia a fostu si voiniculu.

Dela catanele atasiate la depo in Bistritia.

34. Lupt'a dela Josefstadt.

(Iuniu 28—29 1866.)

Frundia verde, maghieratu,
La festungu la Josefstadt
Ajunsera trupele,
In dóuedieci si optule,
Unde stetera pe locu,
Si-'ncepura a-si face focu,
Se-si faca menagea iute,
Cá se plece mai nainte.
Menagea déca au gàtatu,
Un „haptacu!“ mare au suflatu,
Benedecu vinea calare,
Toti strigáu in gura mare:

„Benedecu cá se traiésca,
Trup'a s'o comândalésca!"
Benedecu din draiu graiá:
„Ostasîme drag'a mea!
„Fii gata cu armele
„Si cu tóte trebile."
Apoi amu plecatu 'naiate,
Ca pe Praisu se-'lu potemu prinde.
Nu multu inse mai pasîramu,
Cu Praisulu ne si têluiramu,
Ne opriramu dar' pe locu
Cu duşmanulu se damu focu,
Praisulu incepù a puşcá,
Fetiorii nosti a picá,
C'asié dáu cu tunurile,
De se clateáu dealurile;
Deci cá leii ne-amu luptatu,
Pâna nóptea ne-apucatu,
Ma si nóptea aci amu fostu,
Incungiurati de forpostu,
Pân' ce a dóu'a di-amu plecatu,
In maşirulu regulatu.

In dóuedieci si nouelea,
Praisulu ér' spre noi veneá,
Potc'a éra-'lu aduceá,
Pe-o vreme urîta, rea.
Eramu pe-unu dealu amaritu,
Praisulu pe unu siesu stelegitu,
Praisulu, marele vraşmasiu,
S'a fostu trasu lânga unu orasiu,
Si-a trecutu printr'o padure,
Cá pre noi se ne 'ncungiure,
Cându Praisulu au statu pre locu
Noi 'lu primiramu cu focu.

Noi erámu pre dealu in cale
Éra Praisulu mai la vale,
Si unu maioru cu calu cu siea
Catra noi acum dîceá:
„Stati fetiori! si nu ve dati,
„Ci cá voinici ve luptati,
„Dar' fiti cauti si ve 'ngrigiti
„Si de mórte ve feriti!"
Vai! inse-ai nosti reterá,
Praisulu dupa noi vineá,
Si cându fugiamu inapoi,
Asia venea dupa noi
Dela Praisulu glóntiele
Cá si vér'a ploile.
Acumu atâtu amu fugitu
Pâna toti ne-amu obositu,
Si atâtu amu totu alergatu
Pâna mai nu amu picatu.
Si cându prin holde fugeamu,
Paie de ovesu sugeamu,
Cà erámu toti insetati
Si de bataia mâncati.
Noi fugeamu care-'n catrau,
Cumu fugu corbii cându li-e reu,
Pan' ce-'n vêrfulu dealului
Comandiulu Praisului
Lovitu de-o glóntia a picatu,
Si batai'a a 'ncetatu.
Ér' cându fù de catra séra
Intr'unu lagheru ne-asiediara,
Ci puçinu amu odichnitu,
Cà-unu avisu iute a venitu
Éra de nou se plecamu
Si 'napoi se reteramu;
De locu dar' amu si pornitu,

Tóta nóptea amu marşuitu,
Câtu demanéti'a amu ajunsu
Unde stetea Praisu ascunsu,
Unde ne-amu opritu pe locu,
Se ne mai gatimu de-unu focu.
Bine inse n'amu mâncatu,
Éra la drumu amu plecatu,
Si amu ajunsu toti osteniti
Pâna mai la Chenigreţi.
Cându aicea ne-amu aflatu
In lagheru ne-amu asiediatu.
Ér' prin treidieci si unulea,
Nimeni, nemicu nu sciá
Acumu lun'a s'a sfêrsîtu.
Si alta luna s'a ivitu.

Din „Transilvani'a" pro 1875 nro 5.

35. Lupta dela Königgrätz
(Iuliu 3. 1866.)

Dar' prin Iuliu alu treilea,
Unu maioru din graiu graiá:
„Susu fetiori! si ve 'mbracati:
„De bataia ve gatati,
„Si acumu carne-'ti capatá,
„Si-'ti mâncá, vi-ti ospetá."
Carnea abia s'a 'ncaldîtu,
Iute-unu raportu ni-a sositu:
„Armele, si ve 'mbracati,
„Carnea din caldari luati,
„C'a venitu unu avisu iute
„Se mai mergemu inainte."
Deci de aice'a ni-amu luatu,
Spre o padure amu plecatu.
Cându ai nostri unu dealu suiáu,

Trêmbitîle amaru dîceáu
Câtu gândeai ca lumea piere
De necasuri si de jele.
Ei câte unu tunu slobodiau,
Si cu bandele dîceáu,
Totu dîceáu si nu-'nceta
Se aiba curagiu trup'a.
Acumu Praisulu ne 'ntâlnesce,
Armele spre noi ţîntesce.
Noi si-'ncepemu a puşcá
Éra Praisulu a vêná.
Cadeau toti ca frundiele,
Mai din tóte laturile,
Si cându tunurile dáu,
Sîru pe josu se tavaliáu,
Totu ca vér'a ierbile
Cându le taie cósele.
Ţuietu mare, focu si vêntu,
Si 'ncalciala pre pamentu,
Toti strigáu cu-a loru cuvêntu:
„Inainte, inainte:"
Deci 'nainte amu alergatu,
Si-amu puşcatu ne-'ncetatu,
Si-am tienutu totu fortu la focu,
Pân' am ajunsu la midilocu,
La midiloculu pàdurii
Unde eráu pleucherii,
Plencheri de-ai Praisului
Cá copacii codrului
Si cându cu ei ne luptámu
Mai cà nici unu tistu n'aveámu,
Totusi din pàduri i-am scosu
Dar' ei inapoi s'au-'ntorsu,
Ci totu gândiám cà nu-i bine
Sciám cà-armat'a loru vine,

Ea vinea de catra stêng'a
Câta frundi'a, câta iérb'a.
Cându p'unu dealu inse amu esîtu
Unu capitanu ni-a sositu,
Care din graiu ne graiá:
„Unde-i calari'a mea?"
Calari'a i s'a datu,
Si elu pe ea s'a urcatu,
Si-apoi din graiu mai graiá:
„Ascultati comand'a mea!"
Acumu priviramu spre stênga,
Si vediuramu tóta trup'a,
Tóta trup'a Praisului
Totu cá frundi'a bradului.
Iute-dara ni-amu luatu,
Si-'n padure ne-am bagatu,
Si-amu tienutu totu spre drépt'a
Dór' asi'a cumv'a omu scap'á,
Inse noi ce se scapàmu?
Ca-'n mai reu locu ne bagàmu,
C'amu ajunsu chiaru intr'unu locu,
Pentru noi fara norocu,
Unde atât'a ne-amu luptatu
Pâna mai toti amu picatu.

Vai, padurea a fostu grea fórte,
Si-'n ea a fostu grozava mórte,
Câtu ori in catrau âmblámu
De pre omu, pre omu calcámu;
Si ori in catràu suceamu
Totu raniti si morti vedeámu,
Pàna-n urma ce am scapatu
De-'n taieturi amu intratu.
Cându erámu prin taieturi
Audiamu totu puşcaturi,

Prusii dupa noi puşcáu
Si fetiorii asiá picáu
Tocmai cá frundi'a tómn'a
Cându o ajunge brum'a
Dar' cându si de aici am scapatu
La unu dealu amu apucatu,
Cându pe dealu in susu fugeámu
Alta nu mai audiámu
Fara numai ai! si vai!
De amaru si de chinzaiu.
Mii eráu cei tavaliti,
Mii puşcati si mii rauiti,
Si multi ostasi s'audiá
Blastemându-si mamele
Pân' ce i-a facutu in lume,
De necasu si de minune.

~~~~~~

Ér' cându fuse catra séra,
Umbrele cându s'asiediéra,
Cându de totulu am scapatu
Si pe unu siesu ne-amu asiediatu,
Din alu nostu regimentu totu
Mai traiau vre o suta optu,
De sî eramu mai nainte
Vre o mie si siese sute.
Dar unu maioru ce-a remasu
Spre mai mare alu nostru necasu
Si aici inca ne amarea
Ca din graiu elu ne graiá:
„Stati ai mei feciori pe locu,
„Se mai tienemu inc'unu focu."
Dar si feciorii-i graira
„Nu vediusi ca toti perira?
„Noi focu mai multu nu tienemu
„Ci reteramu câtu potemu
~~~~~~

„Cà de nu, si noi picàmu.“
Maiorulu a incremenitu
Si pre noi ni-a slobodîtu:
„Reterati, dar' nu dîcu ba,
„Care-ti mai poté scapá!“
Noi prindemu a reterá
Si spre Elb'a a 'naintá,
Dar cându sosiremu la apoi
Trup'a vine mai l'a olalta,
Calaretii din apoi
Cu Praisulu tieneáu resboiu.
Toti erámu acumu la podu,
Unde steteremu pe locu.
Imbulzél'a erá mare,
Vrea se scape fiecare,
Dar' pre podu toti nu-'ncapeáu
Multi si prin apa treceáu,
Multi notara sî esîra,
Cei mai multi inse pierira,
Ma si tunuri au picatu,
Cà si podulu s'a sfarmatu.
Câti-va inse, ce scapara,
Spre festungu inaintara
Spre festungulu Josefstatu,
Intre cari si io-am scapatu
Cá se fiu de marturia,
De pierderea 'n vitejia,
Cá care se nu mai fía!

Din „Transilvani'a“ nro 6. 1875.

---

36. *Traiulu soldatului.*

Cine-mi póte crede mie
Ce traiu ducu in catunia?
Cà postescu si dî si nópte
Si ducu fóme câtu se póte.

In diori de deminétia
Eu prindu puşculiti'a-'n braçie,
O intrebu cumu s'a odichnitu.
Cà-ci totu la ea m'amu gânditu.
Ea tace si nu vorbesce
Far' pre mine me silesce
Se o frecu, s'o curatiescu,
De mine se nu grigiescu;
Asuda si ruginesce,
Pre catana 'lu necajesce,
Striga unsóre si oleu,
Dar' de unde draculu se-lu ieu.
Cându suntu gata si-'mbracatu
Me 'nvêrtescu pre lânga patu
Si nimica nu graescu,
Fàra la mâncatu gândescu,
Cà-ci aséra n'am cinatu
Ci m'am resturnatu pre patu;
N'a dîsu nime vin' de mânca
Sî-apoi dute de te culca.
De-am lucratu, de n'am lucratu,
La nóue ciasu m'au visitatu,
Si se me credi iubite frate
Cà siepte-am luatu pre spate;
De nu credi,
Acusi se vedi
Cându pe la tine sosesce
Cu diece te daruesce
Dar' nimica nu-ti vorbesce!
Atâta-i cà-ci i-amu lucratu,
Mai multu eu n'am capetatu.
Vai ce traiu, omori-lu drace,
Nu sciu dieu, ce m'oiu mai face!
De prândîtu nu-ti mai vorbescu,
Càci 'mi sufla se pornescu,

Se me ducu afara-'n câmpu
Se-mi câscigu ce se mânâncu.
Vedu plugurile arându,
Eu me têraiu pre pamêntu,
Fugu, alergu, puşcu, me ostenescu,
Si nimicu nu fololescu;
Nu me-'ntréba: poti? nu poti?
Ci sufla comanda la toti,
Inainte si 'ndereptu
Până scuipu sânge din pieptu.
Asudu de stau se plesnescu,
Si n'am apa se potolescu
Alu mieu trupsioru asudatu,
Celu in asudori scaldatu.
Ah pâne amara esci,
Cu amaru te mai platesci,
Cin' te gusta, ala scie,
Ce traiu ducu in catanie,
Si soldatu-i gazda mare,
Cându la budilaresiu are.

Acésta o aflaiu scrisa intr'o epistola a unui fetioru, ce io tramitea fratelui seu in Buciumu, din Bosnia, la anulu 1883, cam prin maiu.

I. Popu Reteganulu.

---

37. Pe marginea Dunarei.

Pe marginea Dunarii
Mergu fetiorii cá norii
Blastemandu-si parintii
Pân'ca i-au facutu pre ei
Asia mari si frumusiei
Se tréca plumbii prin ei!
Dar' parintii nu-su de vina
Cà si ei bugàtu [24]) suspina

Cà trecu in tiéra streina,
Unde nu cunoscu pe nime
Numai frundi'a si érb'a
Cà este-'n tóta lumea.
Mergu fetiorii fluerandu
Si pe maice blastelmandu
Siua-i [25]) maica bastemata:
Pân'ce nu mai facutu fata
De mai facutu unu fetioru
La 'mperatulu d'ajutoru!
Si io asiu sci siedè pe vétra
Se nu cotu [26]) tiér'a de lata,
Si io asiu sci tórce 'ntr'o furca
Se nu cotu tiér'a de lunga!
Scii tu maica, scii tu bine,
Candu tu m'ai facutu pe mine,
Nu mai facutu nici d'unu bine;
Nu ti-oi cosi prin gradina
Nici ti-oi mulge oi la stâna
De oi murí 'n tiéra straina,
Fàrà leaca [27]) de lumina.
Fàrà scânduri de salasiu,
Fàrà pânza pe obrazu
Numai mórte, si necasu!
Muresiu, Muresiu, apa lata,
Ce vii asia turburata
Si cu sânge mestecata?
Aduni mici
Aduni butuci
Aduni capuri de voinici
Degetiele cu inele
Si pusci fara de otiele!
Da cum io cà n'oi veni
Cà la capetulu apii
Se batu dóue taberi grele.

Striga neamtiulu catra ele:
Da-ti fetiori, fetiorii mei,
Se tienemu unulu cu altulu
Se scapàmu pe imperatulu,
Pe 'mperatu de batàlie
Pe iobagi de iobagie!
Pe seraci de seracie!

dela *Marióra dela Caticau.*

---

38 *Alta catunésca.*

Decându cas'a o am lasatu
Pita calda n'am mâncatu
Numai profontu nesaratu
Cu petiorulu frâmântatu.
Tiérina, iérba frumósa
Remâi mandra sânatósa
Cá si-o viola frumósa;
Cà si io mergu sanatosu
Cá unu rujmalinu [28]) frumosu!
Bade, rujmalinu frumosu,
Cobor' din carutia josu
Si me saruta odata
Se nu remài superata,
Cà io te sarutu bucurosu,
Se nu te duci maniosu.
— Haida mandruca cu mine
Si stài mandra langa mine
Cum m'or imbracá de bine:
Pentr'unu cloputiu [29]) românescu,
Ciacàu mandru catunescu;
Pentr'unu sumanutiu cernitu
Caputu mandru totu bumbitu;
Pentru cióreci romanesci
Pantaloni mandrii domnesci;

Pentru opinci cu obiele
Papuci mandrii cu curele!
Io me ducu mandra-'n catane,
Tu remâi si-mi cóse haine,
Oi! croesce-mi o camasia,
O croesce barbatésca:
Si o cósa catunésca
Pe latulu celu dinapoi
Scrieti parintii amendoi;
Si pe latulu din ainte
Scrieti a t'ale cuvinte;
Pe manec'a de-a drépt'a,
Scrie-te pe dumniat'a
Se-mi mai stamperu anim'a.

dela *Mariór'a din Caticav.*

IV.

Cantece de bucuria.

1. Aséra si alalta séra. . .

Aséra si alalta séra
Cãntàu doi cocosi p'afara,
Doi cocosii negri cantá,
Neamurile me mustrá
Se me lasu de baditi'a.
Cuvêntulu nu le-asiu calcá,
De badea nu m'asiu lasá. . .

A. L.

2. *Audit'amu auditu. . .*

Audit'amu, auditu,
Audit'amu o minciuna,
Ca Muresiu-i apa buna,
Câti o beu, toti se inpreuna;
Vin' lele, se bemu si noi
Se ne luamu amendoi.

F. L. M

3. *Bate ventu-'n codru desu.*

Bate ventu-'n codru desu,
Ce badisioru mi-am alesu,
L'am alesu intr'o cercare
Se vedemu ce minte are!
De va avea minte buna
Se-lu iubescu unu anu si-o luna,
De va avea minte rea
Se-lu iubésca cine-a vrea
Cà eu mi-amu iubitu partea.

A. L.

---

4. *Canta puiulu cucului.*

Canta puiulu cucului
La trupin'a nucului
Róga mórte Turcului.
Cucule, unde te duci,
Me miru érn'a ce mânânci?
Mânâncu putregaiu de fagu
Si vinu de ve cântu de dragu.

Reteagu.

---

5. *Cine aude....*

Cine aude gur'a mea
Lasa vinulu sî nu-lu bea
Sî vine la gur'a mea;
Cine aude glasulu mieu
Lasa vinu-'n fogadau [1])
Si vine la glasulu mieu,
Pan' sfintiesce sfântulu sóre
Nu se afla horitóre, [2])

Déca sórele-a sfintîtu
Horitóre s'au gasitu.

Uriu de susu. [3])

---

6. *Dela noi pre munte-'n susu.*

Dela noi pe munte 'n susu
Multu cânta cuculu respunsu,
Multu me mir' cine i-a spusu?
Iá baditi'a cându s'a dusu,
Cându s'a dusu pe munte-n susu!
Dar apoi pe munte-'n josu
Multu cânta cuculu frumosu,
Cá badidi'a cându a 'ntorsu,
Cându a 'ntorsu pe munte-'n josu!

Pietrosu. [3])

De asiu scí cântá ...

De asiu sci cântá cá cuculu
Nu m'asiu mâncá cu lucrulu
Ci-asiu sburá din crénga 'n crénga
Si asi cautá lumea de larga,
Si asiu sburá din crénga 'n crénga
Pán' la mândr'a mea cea draga,
Si asiu mâncá frundia si iérba;
Asiu sburá linu si usioru
Si-i-asiu duce alu mieu doru,
Netediendu-mi penele
Si mândrei sprâncenele.

Oltu.

Firicelu lungu de negara...

Firicelu lungu de de negara
Place-mi lumin'a de céra,

Si mândr'a din a mea tiéra.
Fóia verde de dudeu
Place-mi lumin'a de seu
Si mândr'a din satulu mieu.
Foicica de dudeu,
Pus'am gandu si-am dîsu sî dieu
Se-mi iéu mândra din Cergàu,
Si ér' mi-am facutu de lege
Cà din satu nu poti alege,
Cà suntu multe si frumóse
Si cu dracu dragostóse.

N. P. P.

9. *Fost'am fetioru ...*

Fost'am fetioru nu pré fórte
Si-am iubitu fetele tóte;
Câte fete 'n braçie am strinsu
Dupa mine tóte au plânsu.
De te-oiu stringe si pre tine
Si tu-i plânge dupa mine,
Dar' de te-oiu si sàrutá
De mine nu ti làsá.

Banatu.

10 *Foicica trei grânace.*

Foicica trei grânace
Dragostea nu se mai face,
Nici din mere nici din pere
Nici din degete cu ânele,
Ci din ochi si din sprâncene
Si din buze subtîrele
Muscarear' neic'a [5]) din tine

Cà dintr'unu faguru de miere
Se-i tréca de doru de ele

Boutiariu.

11. *Fóia verde de trifoiu.*

Fóia verde de trifoiu
Vino baditia la noi,
Ié cararea de sub cósta
Bade! pân' la cas'a nóstra.
— Dá in casa cum se intru?
— Intra baditia cu gândù!
— Clopulu unde se-mi-lu puiu?
— Este dupa usia-unu cuiu
Acolo, bade, se-lu pui
Si se-mi dái gura se vii!

N. P. P.

---

12 *La fantana.*

La fântâna
Molu si tina
Subtîric'a spala lâna
Cu doi pui de ratia —
'N braçia.
Sare badea, apuca-unu puiu;
— Lasà-lu bade, cà te spuiu,
C'a veni vinerea mare
Si de puiu a fi 'ntrebare.
— Taci, copila, nu me spune
Ca-ti voiu dá vinarsu de prune,
Si-a vení vinerea mica
Si din puiu n'a fi nemica.

Reteagu.

---

13. *Lelisiora . . .*

Lelisióra dela vama
Taie-unu puiu sî ne fà zama
Ca déca-i vení la noi
Pentru unulu ti-voiu dá doi.
Si de-oi mai trece p'aici
Pentru unu-ti aducu cinci.

Reteagu.

14. *Multu stau si me totu gândescu.*

Multu stau si me totu gândescu
Din doi, pe care se iubescu
Si se nu me celuescu?
Asiu iubí pre celu mai mare,
Celu mai micu e frumosu tare,
Asiu iubi pre celu mai micu,
Celu mai mare-i mai voinicu
Cum se mérga pe nimicu?
Elu cându merge cu coci'a [7])
M'areta cu pelari'a.

Vama Marga.

15. *Me Ioane Crasiovene!*

Me Ioane, Crasiovene
Flori de viorele,
Hai in casa, nu te teme,
Ca de cine te-ai temutu,
Flóre de pe rîtu, [8])
Eu de multu l'am otravitu,
Cu otrava din dumbrava
Flóre de pe iérba,

Me Ioane, de nu credi,
Hai in casa si mi-lu vedi;
Flóre din livedi;
Iéi pânz'a de pre obrazu,
Vedi ca mórtea-i cu necazu
Flóre din izlazu; [9])
Iéi pânz'a de pre midilocu,
Vedi cà mórtea-i jaru si focu.
Flori de busuiocu;
Iéi pânz'a de pre petióre
Vedi cà mórtea-i cu sudóre
Flóre de cicóre.

Boutiariu.

16. *Me duseiu cu plugu-'n cósta.*

Me duseiu cu plugu-'n cósta,
Me uitaiu dup'o nevasta;
Uitându-me dupa dêns'a
Mi s'a ruptu plugulu si bârs'a;
Pâna le-am pusu amêndóue
Mi s'a ruptu grindeiu-'n dóue;
Cându grindeiulu l'am gatatu
Boulu mi s'a sângeratu;
Pâna l'am dessângeratu
Mi-a picatu si cel'alaltu
Si am gatatu de aratu. . . .
Vai, mortii tei de nevasta
Cà ti-ai pusu flórea-'n feréstra,
Teecu fetiorii p'acólea,
Frcu-si tréba cu flórea
Cà li draga nevast'a.

Siriór'a. [10])

17. *Multi-mi striga...*

Multi-'mi striga mie-n satu
Cà-oi se fiu talpa la iadu.
Dar' de ce, Dómne, se fíu?
Cà n'am omorîtu de víu,
Am iubitu ce mi-a placutu,
Alte rele n'am facutu.

Uriu de susu. 11)

18. *Pe marginea de pamentu.*

Pe marginea de pamêntu
Merge badea semênându
Si din gura cuventându:
— Se te faci, grâule 'naltu
Sî se stai la seceratu
Cà mândr'a m'a sarutatu;
Sî se stai sî la 'mblatitu
Cà mândruti'a m'a iubitu!

Vama Marg'a. 12)

19. *Pe margiaea Dunarii.*

Pe marginea Dunarii
Mergu fetiorii cu boii,
Dá-'n naintea boiloru
Merge flórea floriloru
Draguti'a fetioriloru;
Gràí lun'a catra sóre,
Dati fetiori boii mai tare,
Cà vine Dunarea mare;
Las' se viie se ne mâie,
Numai mândr'a se remâie.

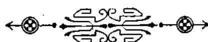
Crisiu.

20. *Pe uliti'a casei mele.*

Pe uliti'a casei mele
Busuiocu sî caragele;
Dar' cine le-a semênatu?
— Din clopulu badi-au picatu;
Unde-a picatu câte unu firu
A resaritu trandafiru;
Unde a picatu câte-unu bobu
Resarit'a busuiocu.

M. C. P.

V.

1. *Aleu mandra. . .*

Aleu, mândra de departe,
Prinde-masiu cu tine frate,
Dar' se potu, cum te-asiu mai bate,
Ci mi-su mânile legate
C'unu firu de metasa négra,
Nu te potu bate de draga.

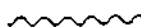
Clopotiv'a. [1])

2. *Amaritu-su frate tare.*

Amarîtu-su frate tare
C'a crescutu Muresiulu mare
Sî nu potu merge la Flóre.
Crisiule, Muresiule!
Nu-nvolbá, nu turburá,
Cà-i mândr'a pe matc'a t'a
Sî me temu cà s'a 'necá.
Decâtu mândr'a se se 'nece
Mai bine Muresiulu sece!

V. P.

3. *Aséra trecui pre cósta . .*

Aséra trecui pre cósta
Pre din susu de cas'a nóstra,
Maica-t'a se sfatuiá
Sî de mine reu vorbiá;
Spune bade maica-t'a
Ca sî de s'ar' maciná
In móra cá fain'a,
Noi, de-om fi dragi ne-om luá,
Ér' de urîti ne-om lasá;
Si-atunci bade ne-om lasá
Cându maica-ta a semâná
Stratu de macu
In verfu de acu,
De-a vedeá cà maculu cresce
De lasatu traga nedejde;
De-a vedeá cà maculu séca,
Faca bine si mai taca!

Crisiu. [2])

4. *Audit'am si-o sciu bine.*

Audît'am si-o sciu bine,
Ca te lasi mândra de mine.
Lasa-te cu Ddieu
Cà mie nu-mi pare reu,
Cà nici drumulu nu l'oiu trece
Sî capetu mândrutie diece;
Cà nu-i lumea cá odata
Siepte fetiori la o féta,
Cà lumea-i plina de doru
Diece fete l'unu fetioru!

Boutiariu.

5. *Bade pentru ochii tei.*

Bade pentru ochii tei
M'au urîtu parintii miei;
Bade, pentru domniat'a,
M'a urîtu sî maicuti'a;
La fântâna
Nu me mâna,
La prilazu [3])
Nu-mi da ragazu, [4])
Cauta bade se te lasu!
— Lasa-me, mândrutia, dieu,
Ca-ti va pareá tîe reu,
Ca-i siedeá cu dîu'a-n pragu
Cu firutiulu trasu in acu,
Nici-i cósa, nici mâncá
Ci-i plânge si-i suspiná,
Dupa mine ti uitá
Dór' mi vedeá undev'a,
Ori pe mine, ori urm'a
Sî-ti vei rumpe anim'a,
Iá, sî tu sî maica-t'a!

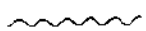
c. d. N. P. P.

6. *Bade pentru domniat'a.*

Bade pentru domniat'a
Me topescu cá canepá,
Bade, pentru dorulu teu
Me topescu cá inu-'n tèu.

Reteagu.

7. *Badea meu celu de ast'-véra.*

Badea mieu celu de ast'-véra
Me róga se-lu iubescu éra,

Io-ti spunu bade, ruptu alesu,
Cà nu potu se te iubescu
C'am o maica sêmtîtóre
Cu ochi de priveghitóre,
O usia scartiaitóre
Si-o catiéua latratóre.
Dar' badea din graiu graiá:
D'audi mândra, mândr'a mea,
Taci, cà neic'a te-a 'nvetiá
Ce se faci cu maica-t'a:
Se-i faci patulu de odihna,
Se ungi usi'a la tîtîna,
La catia se-i dai de cina
Se vi-i la mine 'n gradina,
In gradina, in trifoiu,
Ca trifoiu-i pentru oi
Gradin'a pentru noi doi
Pentru noi doi, amendoi!

din Banatu. c. d. Traila.

8. *Baditia cu buze moi.*

Baditia cu buze moi,
Vino pe séra la noi
C'am unu peru cu pere moi
Sî le-om mâncá amendoi!

Câmpeni. [5])

9. *Bade, badisiorule.*

Bade, badisiorule,
Dragoste ti-am semenatu
Floricele p'anga satu
Se nu traesci superatu;
Dragoste ti-am resaditu

Floricele p'anga rîtu
Se nu traesci cu urîtu.

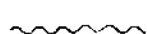
Clusiu.

10. *Badea meu celu de demultu.*

Badea meu celu de demultu
Nu gândí ca te-am urîtu;
C'am pusu gându se te urescu
Dar' cá tine nu gasescu
Nici in façia, nici in dosu
Nici in portu așia frumosu.

Jiu. [6])

11. *Bate ventulu. . .*

Bate vêntulu josu pe balta,
Dragi si-au fostu ei doi odata,
Unu fetioru sî cu o féta.
Nu sciu cine-o oblicitu, [7])
Badea mândr'a si-a urîtu.
Sî badea de ur'a ei
'Si strinsese multi haitèi [8])
Sî plecà a haituì [9])
Pe dealulu cu calinii,
Pe valea cu bulbucii.
Lelea cumu si-o audîtu,
S'o 'mbracatu sî s'o gatitu
Totu in haine de metasa
Ca s'o duca badea-acasa.

Reteagu.

12. *Candu erám. . .*

Cându erám, de nu iubiamu,
Unde me culcamu dormiamu,

Dar' acumu, de cându iubescu,
Nu potu se me odihnescu.

Reteagu.

13. *Canta cuculu si-o merlitia.*

Cânta cuculu si-o mierlitia,
Ce se ne facemu baditia?
Ne-am iubí — nu ne potemu,
Ne-am lasá — nu ne 'nduràmu!
— Mori, mândra, se mor' si eu,
Se ne fac' unu copârsieu, [10])
Copârsieu de scânduri noi [11]);
Se ne 'ngrópe p'amendoi,
Se se mire sî lumea
Ce platesce dragestea,
Dragostea acea curata
Dela unu june sî-o féta!

Boutiariu.

14. *Canta cucu-n verfu de. . .*

Cânta cucu-n vêrfu de fagu
Nu vine cine mi dragu,
C'are acasa-unu mastihoiu
Sî-lu tramisa-n câmpu la oi
Se nu mai vina la noi.

Reteagu.

15. *Câte flori.*

Câte flori pe munte-n susu
Tóte cu badea le-amu pusu;
Câte flori pe munte-n josu,
Tóte cu badea le-am scosu.

Marmati'a.

16. *Cine trece pre sub satu?*

Cine trece pre sub satu?
— Trece badea fermecatu;
Dar' cine la fermecatu?
— Dóue fete din celu satu,
Cu tina dela fântâna
Se nu mai aiba hodina,
Cu o flóre de cicóre
Se se usce pe petióre.

Iiu Jiu. [12])

17. *Cine trece pe ulitia*

Cine trece pe ulitia?
Trandafiru si-o rujulitia;
Trandafiru e badea mieu,
Rujulitia voiu fi eu!

Secadate. [13])

18. *Cine merge pe pietrariu?*

Cine merge pe pietrariu?
Merge baditi'a 'n pietrariu,
Ochii lui margaritariu,
Gur'a lui paharu cristalu,
Perulu lui metasa verde
Multu mi-e frica ca l'oiu pierde,
Cà l'am mai pierdutu odata
Sî-lu cautaiu Craiov'a tóta;
Sî-a dóua óra-lu gasíi
Chiar' pre din susu de Sibiiu
Unde cuculu cânta 'ntâiu;
In vêrfutiulu nucului
Cânta mam'a cucului;

De pe celea clomburele
Cânta celea paserele,
De banatu de jele mare,
Toti muntii se legânara,
Pietrile se despicara
Apele se turburara.

L. E. B. d. Cugieru. [14])

19. *Copilitia dela munte.*

Copilitia dela munte
Ie-ti tu perulu de pe frunte
Ca ti-áu esîtu vorbe multe;
Las' se iésa, cà nu-mi pasa,
Cà' baditi'a-i dusu de-acasa.

Muresiu.

20. *Colo josu in gradinutia.*

Colo josu in gradinutia
Numai eu si-a mea mândrutia,
Si-o tîeneám pe bratîsióre
Si-o jurám pre sântulu sóre
Cà pe altulu dragutiu n'are.

Bucov'a. [15])

21. *Cucuruzu brasiovenescu.*

Cucuzu brasiovenescu,
Pus'am gându domnediescu,
Neico, se te parasescu.
Parasite-asiu, parasí
Frica-mi-e cà m'oiu càí
Cà cá tiu' n'oiu mai gàsí,

Nici la statu, nici la uitatu,
La ochi negrii, la jucatu,
Buze moi de sarutatu.

Boutiariu.

22. *Cucule. . .*

Cucule cu péna sura
Spusu-tiám gura cu gura:
Nu-mi cântá din curmatura,
Ci-mi cânta din dealulu mare
Se mérga sunetu-'n vale
Se m'audia mândruti'a,
Se-mi deschida portiti'a,
Portiti'a si ușile
Se-i sarutu buzutiele.

Boutiariu.

23. *Cucule de pe cetate.*

Cucule de pe cetate
Spune mândrei sânatate
Ca de mine n'are parte,
N'are parte, ca-su departe.
Cucule de pe hinteu [16])
Spune la dragutiulu meu
Cà mie nu mi-e de elu
Cumu nu-i lupului de mielu;
Mie nu-mi e la anima
Cumu nu-i tina la fântâna.

Reteagu.

24. *Cucule cu péna sura.*

Cucule cu péna sura
Care cânti la noi pe siura

Vin' la neic'a se-ti dáu gura.
De-ar' fi cuculu unu voinicu,
Eu l'asiu prinde ibovnicu
Dar' cucu-i pasere mica
Nu scie de ibovnica.

El. Ba.

25. *Dela Craiov'a la vale.*

Dela Craiov'a la vale
Bosuiocu mândra resare,
Cine mi la semenatu?
Ciobanii cându au plecatu;
Sî cine mi la saditu?
Ciobanii cându au venitu!

A. L.

26. *Dela dealu de cea gradina.*

Dela dealu de cea gradina
Merge o tinera copila
Cu dragutiulu ei de mâna;
— Lase-me bade de mâna
Se me bagu in cea gradina
Se-mi rupu dóue, trei floritie
Se facu mândra cununitia,
Cununitia cu altitia,
Cu mai multa tamaitia
Mestecata cu trifoiu
Se ne luamu amendoi

P. N.

27. *De ar' fi. . .*

De-ar' fi ceriulu de hârtie,
N'ar' poté nime se scrie
Alu meu bine din junie
Si-alu mândrutiei din fetîe.

Banatu.

28. *De ciuda. . .*

De ciuda sî de mânía
Intraiu in cancelaría,
Luaiu cól'a de hârtía
Sî me puseiu a o scrie;
Scriseiu dóue trei rênduri,
Me lovira nesce gânduri,
Nesce gânduri fiorate
Dela mândr'a mea lasate.
Tîpaiu péu'a la pamêntu
Sî ochi cu fóia-n vêntu:
Vediui doi porumbi pe susu
Tramiseiu mândrei respunsu,
Sî vediui si-o perumbitia,
Tramiseiu mândrei guritia.

Jíu.

29. *Draga-mi e cararea-a gruiu.*

Draga-mi e cararea-n gruiu
Flóre de gutuiu,
Dar' namu pentru cin' s'o suiu
Flóre de gutuiu,
C'o suiám pentru badea,
Flóre cá nalb'a,
Dar' mi-lu luà veruti'a,
Flóre cá nalb'a,
Si-mi e véra si vecina
Flori de matacina,
Si-mi e véra cá si-un sor'
Flóre de mohoru!
N' potu bade s'o omoru
Flór de mohor!

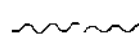
Sâncelu.

30. *De-asiu traí. . .*

De-asiu traí câtu asiu traí,
Féta mare n'asiu iubí,
Ci asiu iubí o copilitia
Se fíu vér'a cu dragutia
Sî érn'a cu nevestutia.

Buciumu.

31. *De asiu scí. . .*

De-asiu scí bade cà-i vení
Eu frumosu m'asiu podobí,
Inainte ti-asiu esî
Sî calea ti-asiu varuí
Totu cu varu de celu mai mare
Dór' víi, baditia, mai tare,
Sî cu varu de celu mĕruntu
Dór' víi, bade, mai curundu.

A. L.

32. *Deací pana. .*

De-ací pâna la mândr'a
Scurta mi-a parutu calea
Dar' dela mândr'a 'napoi
Inapoi pâna la noi,
Este o lunca pustiita
Cu multu urîtu ingradita;
Lunca, lunca, vale-adênca,
Doru-n tine me mânânca
Dar' lasa se me mânânce
Cà pe mine-i carnea dulce;
Dulce-i carnea cá de pui
Dar' pe sém'a nu sciu cui.

c. d. N. P. P.

33. *Dorulu mandrei. . .*

Dorulu mândrei si cu-alu mieu,
De s'ar' face-unu podu mereu,
De-aici pâna la Brasieu
Se tréca mândr'a si eu,
Se-i têrguescu unu pieptariu
Sî vre-o doi, trei, taleri mari,
Se fíe sî de falósa [17])
Dupa câtu e de frumósa!

Crisiu.

34. *Drag'a mea. . .*

Drag'a mea si-a cui te are
Asiu dormi-'n braçiele tale;
Drag'a mea si-acui te tîene
Asiu dormi-n braçie la tine,
Pe sumanu pècurarescu
Si-n braçiele cui gândescu,
Sî ti-asiu mâncá meru din sênu
Sî din gura ti-asiu bé vinu.

Boutiariu

35. *Éta batut'a de stele.*

Éta batut'a de stele,
Cà-i dadui dóue ânele,
Eu le ceru se mi-le dé
Ea 'mi dîce cà nu vré,
Fàr' pune capu-'n pamêntu
Câtu me prinde chiar' urîtu
Sî se uita duşmanesce
Cá se nu-i mai tragu nadejde.

Secadate.

37. *Eu bolnavu....*

Eu bolnavu si badea jace,
De-ar' morí se fie pace,
Cà pân'-a fostu sanetosu
Destula mânia a fostu
Si de s'a insanetosí
Destula mânia a fí!

A. L.

37. *Fa-me Dómne....*

Fà-me Dómne, ce mi face,
Fà-me rujulitia 'nvólta
La baditi'a meu in pórta
Cu maica-s'a se vorbescu
Si cu elu se me iubescu.

A. L.

38. *Fa-me Dómne....*

Fà-me Dómne, ce mi face,
Fà-me rót'a steleloru
In drumulu munteniloru;
Macaru vêntulu se me bata,
Si sórele se me ardia
Numai badea se me védia!

c. d. A. L.

59 *Fóia verde usturoiu.*

Fóia verde usturoiu
De-ti e dragu neico de noi
Fà-te negustoriu de boi
Si vino-'n gazda [18]) la noi,
Cà are taic'a siese boi
Doi-i vinde, doi opresce,

Doi mi-i dà mie de zestre,
Pre rosiulu si pre plaviciu,
Cumperati din Mehedintiu,
Pâna boii ve-ti tocmí
Amendoi ni-omu logodí.

Cal. b. ec. 1878.

40. *Flóre alba din gradina.*

Flóre alba din gradina,
Rupe-te-asiu de radecina,
Se te dáu la mândr'a-'n mâna,
Se te duca la fântana,
La fântana, la salcutia,
Unde spala a mea dragutia
Cu sapunu si cu albele.
Si cu rosii ruminele.

Boutiariu.

41. *Ferice mandra de tine.*

Ferice mândra de tine,
De maic'a ce te-a nascutu,
Ce ochi mândri ti-a facutu;
Ochii tei cei luminosi,
Me scóla pela cocosi,
Me grabescu se me imbracu
Si se vinu se-ti facu pe placu.

Banatu.

42. *Fét'a popii....*

Fét'a popi cea bàrnace
Bat'o cuculu, multu-mi place,
Cà cu cotulu me cotesce
Cu guriti'a-mi sioptesce;

Io-i dáu mêru — ea nu primesce,
O stringu in braçiu — se lipesce:
Mė baditia blastemate,
Nu-mi dá mere aruncate,
Ci le baga 'n sênulu mieu
Cá se sciu de dragulu teu.

Banatu.

43. *Frundia verde de trifoiu.*

Frundia verde de trifoi,
Cându treci bade pela noi
Nu te uitá oblu-'n curte
Cà eu am duşmane multe,
Ci te uita preste satu,
C'or' gândí cà ne-amu lasatu.
Si te uita la pamêntu
C'or' gândí cà ne-amu urîtu

A. L.

44. *Frundia verde iasomie.*

Frundia verde iasomie,
Tênerulu ce-mi place mie
N'are casa, nici mosîa
Numai péna si hârtia.

Oltu.

45. *Frundia verde-'n codru desu.*

Frundia verde-'n codru desu,
Tóta lumea si-a alesu
Ce a fostu verde si frumosu,
Ce a fostu bunu si dragostosu;

Dara eu ce mi-am alesu?
Trei fire de neghinutia
Si-o dragutia — cám negrutia,
Sarutauasiu in buzutia.

Boutiariu.

46. *Frundia verde de trifoi.*

Frundia verde de trifoi,
Vino mei bade la noi
Intr'o dî de nóue ori;
De-ti va pareá cà-i prea multu,
Ti-oi spune si pe mai scurtu:
Vino num' odata-'n dî
Cându sórele a resarí
Si te du cându va sfintí
Si-a fí num' odata-'n dî.

I. P. V.

47. *Frundia verde de dudeu.*

Frundia verde de dudèu
Dar' mi-e reu si ér' mi-e reu
Si nu-mi gasescu leaculu mieu.
Vai de mine reu mi-i
Si leaculu departe mi-i
Preste valea Comanii
Tocm'a-'n fundulu gradinii
Sub o tufa de merariu
La mândruti'a-'n busunariu,
Pân' vine mândr'a cu leaculu
Mai móre badea seraculu.
Floricica lemnu pârlitu
Câte bóle mi-am bolitu
De tóte m'am mântuitu

Dar' de ból'a ce bolescu
N'am capu se me mântuescu;
Cà rele-su Dómne frigurile
Da-su mai rele dragostile
Cà de friguri jaci in patu
De dragosti âmbli turbatu.
Dragostile, seracile,
Nu-su cu córne cá vacile,
  Mergu prin tina
  Nu se-'ntina
De tineri fetiori se alina
  Trecu prin apa
  Nu se-'nnéca
De tineri fetiori se léga.
  Floricica de bujoru
De ar' fí dorulu vendiatoriu
Io m'asiu face negustoriu
Si-asiu pune siétr'a la pórta
Si-asiu vinde la lumea tóta
Si-asiu pune siétr'a la pragu
Si-asiu vinde la doru cu dragu.

c. d. N. P. P.

48. *Foicica de pe siesu.*

Foicica de pe siesu
Te cunoscu bade pe mersu
Cà-ti e mersulu legânatu
Si trupsioru desmierdatu.

I. P. V.

49. *Frundia verde de bujoru.*

Frundia verde de bujoru,
Semtiu cà trebue se moru.

— Mèi [19]) mândrutia, porumbitia
Asculta d'alu teu baditia,
La capu se-mi pui o crucitia,
Pre crucitia — acea-i scrie:
„Ala-mi dórme pe vecie."
Cându vei trece prin morminte
Se-ti aduci de mine aminte
Se te rogi lui Domnedieu
Se crepe mormentulu mieu
Se mai esu mândrutia-odata
Si se védia lumea tóta
C'a fostu dragoste curata
Totu d'unu june si de-o féta,
Fire-ar' mórtea, blastemata!

Boutiariu.

50. *Frundia verde din carare.*

Frundia verde din càrare,
Ce mi dragu mie pe vale?
Neicuti'a de lânga cale
C'ala-mi rupsè ânim'a,
Elu mi-o rupsè, elu mi-o léga
C'unu firu de metasa négra;
Elu mi-o rupsè, elu mi-o vede,
C'unu firu de metasa verde.

Ulpi'a Traiana.

51. *Frundia verde de podbealu.*

Frundia verde de podbealu,
Mi s'a dusu badea-'n Ardealu
Si-ar' vení si n'are calu,
— Vino bade si pre josu
Cà esti teneru si frumosu.

Dobr'a. [20])

52. *Frundia verde din gradina.*

Frundia verde din gradina
Rumpete-asiu din radacina
Se te dáu la neic'a-'n mâna
Se te puna-'n peleria
Se te pórte a duşmania.

Boutiariu.

53. *Foicica lemnu uscatu.*

Foicica, lemnu uscatu,
Aséra pe inseratu
Badeo, mi te-am asceptatu
Cu cina si cu lumina
Si cu patu pentru odihna
Si cu doru dela ânimà.
Déc'am vediutu cà nu vii
Pus'am dorulu capatâiu
Si urîtulu ascernutu,
Cu dragulu m'am coperitu.
Cându erá miediu de nópte
Am visatu unu visu de mórte:
Naframuti'a t'a cea nóua
Am visat'o rupta-'n dóua.
Dar' baditi'a asia graiá
Si la mândr'a respundiá:
— Floricea crescuta-'n róua,
Minti, cà nu e rupta-'n dóua,
Dá-i rupta ânim'a t'a,
Gândesci cà nu te-oi luá;
Mândra, mândruliti'a mea
De ce te temi nu-i scapá,
Cà atuncea te-oi luá
Déca mândra-e numerá:
Érb'a de pe dóue lunci
Si cóm'a dela doi murgi,

Perulu dela doi voinici,
Dór' atunci — si nici atunci;
Cându va face plopulu nuci
Si rachit'a mere dulci
Si jugastru visinele
Si-a mâncá draculu din ele,
Cându va face jugulu muguri
Din tenjala-or' cresce struguri,
Dór' atunci se-mi vina jele,
Floricic'a mândrei mele,
Si si-atuncea-'n dóue-oi stá:
Luate-oi, mândra ori bá?!

c. d. N. P. P.

54. *Frundia verde amu se face.*

Frundia verde amù [21]) se face,
Ce iubescu mamei nu-i place;
De ar' placeá mamei cá mie,
Mâne-asiu mere [22]) in cununia;
De ar' placeá si la tat'a
Inca adi ne-amu cununá.

Reteagu.

55. *Frundia verde de pe balta.*

Frundia verde de pe balta,
Fireai mândra blastemata,
Par' cà tu n'ai fostu curata,
Ti-a fostu gur'a fermecata!
Nu me, neico [23]) blastemá,
Nu-i de vina gur'a mea,
Ci-i de vina maicuti'a
Cà m'o facutu frumosiá.

Bucov'a. (Banatu.)

56. *Fa-me Dómne....*

Fà-me Dómne, ce mi face,
Fà-me ruica, paseruica
La baditi'a-'n ferestuica;
La badea-'n cancelaria,
Se vediu pe badea cumu scrie,
Scrie dóue, trei rênduri
Nu mai póte de gânduri;
M'asiu rogá lui Domnedieu
Se-i incete gândurile
Se-si sfârsiésca rêndurile.

Reteagu.

57. *Fa-me Dómne....*

Fà-me Dómne, ce mi face,
Fà-me pasere maéstra
La baditi'a la feréstra,
Se vediu sér'a ce-a ciná,
Preste dî unde-a âmblá
Si-'ntrá cui ochi s'a uitá?

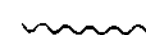
Reteagu.

58. *Fa-me Dómne....*

Fà-me Dómne, ce mi face
Fà-me puiulu cucului
Intr'unu vêrfu alu muntelui
Se mai strigu badítiului
Se-si adune-oile
Se nu-mi strice florile.

c. d. A. L.

59. *Frundia verde de secara...*

Frundia verde se secara
Rea veste-a venitu in tiéra
Se duca fetiorii éra,
C'am unu dragutiu ochisielu
Si-oiu remâné fàra elu.
Facel'asiu calugarasiu
La mânastire la Blasiu,
Dar' me temu cà Têrnav'a
Va esî si l'a mâná;
Si l'asiu face meru gutâiu
Se mi-lu punu la capatâiu,
Reu me temu c'a putredí
Si cá elu n'oiu mai gasí;
Facemi-l'asiu rugie verde
Reu me temu cà mi l'oiu pierde
Cà l'am mai pierdutu odata
Si l'am cautatu lumea tóta
Si-lu gasii in bolt'a scrisa
Unde erá dragostea 'nchisa,
M'am rogatu boltasiului
Se-mi dee chieitiele
Si mi-am scosu dragostile.

c. d. N. P. P.

60. *Frundia verde fóia fraga.*

Frundia verde fóia fraga
Departe esti mândra draga,
Eu departe, tu departe,
Dóue dealuri ne desparte,
Dóue dealuri si-o padure
Cu smeura si cu mure
Si-o cale de dóue dîle;

Padurea de s'ar' uscá
Dealulu de s'ar' surupá
Se se faca din dealu siesu
Prin padure crésc' ovesu
Se se védia satu la satu
Se vedemu cà ce am lasatu!

Buciumu-Siés'a.

61. *Haida mandra se fugimu!*

Haida mândra se fugimu
Cà noi bine ne lovimu [24])
Si la ochi si la sprâncene
Cá doi peunasi la pene;
Si la statu si la uitatu
Cá doi porumbi la sburatu;
Tu n'ai tata, eu n'am mama,
Amendoi suntemu de-o séma;
Tu n'ai frati, eu n'am surori,
Amendoi cá dóue flori!

Banatu.

62. *Iubesce....*

Iubesce, mândra iubesce,
Dar' de duşmani te pazesce,
Cà duşmanii multe-ori' dice,
Dragostea se ni o strice.
— Stricavoru unu dracu se-i ié
Cà-ci badea s'a scí portá
Prin gradina prin fasule
Pre unde nu-'mbla patrule,
Prin gradin'a cu flori mari
Pre unde nu âmbla caprari!

Bucov'a.

63. *Io de dragulu badiului.*

Io de dragulu badiului
Portáiu lemnulu domnului,
Si-lu portáiu si-lu vescedîiu
Si cá badea nu gasii,
Nici in façia, nici in dosu,
Nici in portu asia frumosu;
Si-lu puseiu la revenéla
Se-lu iéu dominec'a éra.

Jiu.

64. *Lasa-me dómne....*

Lasa-me dómne se moriu
Intr'o gradina cu flori
Cu mândr'a de sub suori,
Si-'n braçiele cu-i mi doru;
Lasa-me, dómne se zacu
Intr'o gradina cu macu
Cu mândr'a de dupa capu
Si-'n braçiele cu-i mi dragu.

Orasci'a. [25])

65. *Lelitia cu peru galbiiu.*

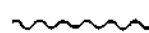
Lelitia cu pèru galbíiu
Cându te vediu, eu me mângàiu.
Lelitia cu flori pe sinu
Cându te vediu, eu me leagânu,
Cându te vediu sér'a pe luna
Anim'a mi se resbuna,
Cându te vediu sér'a pe stele
Tóta poteruti'a-mi piere.

Clusiu.

66. *Mandrutia cu ochii mici.*

Mândrutia cu ochii mici,
Dorulu teu m'aduse aici,
Cà 'mi lasáiu eu tiér'a mea
Si veníi in tiér'a t'a
Nu-sce tiér'a-i asta tiéra
Cá si ap'a-mi e amara;
De trei dîle béu vinarsu
Cá se-mi tréca de necasu,
De trei dîle béu la vinu
Si setea nu mi-o alinu;
De cându béu si nu me 'mbetu
S'a facutu vinulu otietu
Si vinarsulu lapte fiertu,
Si de me si-'mbetu vr'odata
Mândruliti'a me desbata
Dându-mi gura câte-odata.

Banatu.

67. *Mana bade, boíi bine.*

Mâna bade, boíi bine
Nu tienea ochii la mine
C'or' gândí cà traimu bine;
Mi te uita la pamêntu
C'-or' gândí cà ne-amu urîtu,
Mi te uita la protiapu
C'or' gândí cà ne-amu lasatu.
— Nu me luá mândra reu
Precum nu te iéu nici eu,
A-i-me mândra cu bine
Cum te-amu si eu pre tine.

Buciumu-Siésa.

68. *Mandra de dragostea nóstra.*

Mândra de dragostea nóstra,
A-'nfloritu unu pomu in cósta,
A-'nfloritu si n'a roditu
Anim'a mi s'a topitu,
Hai mândra se taiamu pomulu!
— Lasa bade, pomu-'n pace
Se vedemu ce póme a face;
Cà de-a face pomulu fragi,
Nedejdea mea se n'o tragi,
Dar' de-a face pomulu nuci,
Nedejdea mea se-o duci.

Clopotiv'a.

69. *Mei baditia prostule.*

Mei baditia prostule
Nu umblá-'n tóte noptile
Pre la tóte portile,
Ci mergi numai la o pórta
Unde-i mândr'a ruja-'nvólta,
In ulitia
Tamaitia
Si-'n paharu
I-i maghieranu.

c. d. A. L.

70. *Mandr'a mea si-acui te tiene*

Mândr'a mea si-acui te tiene
Asiu dormí-'n bratie la tine;
Mândr'a mea si-acui te are
Asiu dormí-'n braciele t'ale

Si ti-asiu mâncá mèru din sinu
Si din gura ti-asiu bé vinu.

Banatu.

71. *Maiereanu, crengutia verde.*

Maiereanu [26]) crengutia verde,
Iuane, sprâncene negre,
Negre ti-su sprâncenele
Mai mândru-ti e numele,
Numele teu e Iuonu
Façi'a t'a-i façia de domnu,
Mersulu teu e legânatu
Cu dragoste mestecatu,
Buz'a t'a-i picuru de sânge,
Unde-o vediu, ânim'a-mi plânge;
Mân'a t'a-i picuru de seu
Ioane, sufletulu mieu!

Reteagu.

72. *Mama, anim'a me dóre.*

Mama, ânim'a me dóre
Se me lasi in siediatóre
Cà acolo-i si mândr'a mea,
Se vediu cu cine a siedea;
De-a siedea cu-unu omu de tréba
Cu trei parti mi-a fí mai draga,
De-a siedea cu-unu blastematu
Pâna-i lumea n'o mai catu.

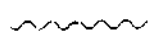
Romuli. [27])

73. *Mariscutia....*

Mariscutia, móra-'n vêntu,
Unde macina argintu,

Nevestele gur'a-si vêndu,
Fetele nu-'ncapu la rêndu,
Eu acolo duce-moiu,
Molomesteriu [28]) punem'oiu
La fete rêndu face-leoiu

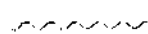
Siriór'a. [29])

74. *Mandra déc'oiu murí eu....*

Mândra déc'oiu murí eu,
Vino la mormêntulu mieu
Si róga pre Domnedieu
Se ierte sufletulu mieu;
Si apoi dî càtra mormêntu:
— Morminte, grópa sapáta
Lasè-me se-lu vediu odata,
Cà decându nu l'am vediutu,
Anim'a mi s'a topitu;
Elu aicea putrediesce,
Sufletulu mi se topesce,
Anim'a-mi se vescediesce.

Reteagu.

75. *Me totu miru....*

Me totu miru codru de tine,
Primavér'a 'ntineresci
Apoi tómn'a 'mbetrauesci,
Trece-o iérna — si-'nfrundiesci;
Dar' eu, déc'oiu betrâní,
Nu mai potu intinerí.

Buciumu-Siés'a.

76. *Mei baditia....*

Mèi baditia, badisioru,
Ce víi sér'a târdioru,
Au de mine nu ti-e doru?
— Vai de tine mi doru tare,
Nu potu trece unu dealu si-o vale
Cà dealu-i cu bolovani [30])
Nu-lu potu trece de duşmani,
Si valea-i cu petricele
Nu-o potu trece de catiele.

Reteagu.

77. *Me duseiu....*

Me duseiu in poenitia
Cá se-mi adunu romonitia,
Romonitia nu afláiu
Ci de-o copilitia dáiu,
Copiliti'a-i adormita
Sub o tufa de rachita,
Saruta-o-asiu adormita
S'a tiênea inceluita,
Saruta-o-asiu desceptata
S'a tiênea incredintiata.
Baremi de s'ar' scolá-odata
Se vediu nevésta-i ori féta?
  Neci-su féta,
  Neci nevésta,
  Ci-su o flóre
  De cicóre.
Cin' me vede capu-lu dóre;
Si mi-su [31]) flóre de pe mare
Cine me saruta móre;

Saruta-me domni'a-t'a
Se vediu, morí-vei séu ba?!

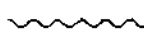
Clopotiv'a.

78. *Mei baditia omu frumosu.*

Mèi baditia omu frumosu,
Lasa cosutur'a josu!
— Mândra cununa de flori,
Cându te vedu, me iéu fiori
Din brâu pàna subsuori;
Moru mândra si me aprindu
Und' te vediu pe drumŭ trecûndu
In cismutie tropotindu,
Si din gura totu glumindu,
Cu mân'a semne facûndu.

Boutiariu.

79. *Mori mandra....*

Mori mândra, se moriu si eu,
Se ne fac' unu copârsieu,
Copârsieu de scânduri noi [32])
Se ne'ngrópe p'amêndoi,
Se se mire si lumea
Ce platesce dragostea.

Banatu.

80. *Mei baditia Niculitia.*

Mèi baditia Niculitia,
Cându mergi sér'a pe ulitia
Fluera din flueritia

Se esu la tine-'n portitia
Se-ti mai dáu a mea guritia!

Banatu.

81. *Me duseiu cu mandr'a-'n lunca.*

Me duseiu cu mândr'a-'n lunca
Se-i facu rescitoriu si furca,
La mijloculu codrului
Plat'a rescitorului;
La mijloculu lunciei
Mi dá si plat'a furcei:
Pentru-o lea [33]) de rescitoriu
Mi dá gura de trei ori
Pentru-o tîra de furcutia
Mi dá de trei ori gurutia.

Selagiu. [34])

82. *Mei baditia, buze moi.*

Mèi baditia, buze moi,
Ié sém'a cându vii la noi
Nu veni pela prilazu
C'am unu câne forobrazu
Si te-a muşcá de obrazu;
Nu veni pela chiotóre
C'am o càtiá muşcatóre
Si te-a muşcá de petióre;
Viro bade, prin gradina,
Cà nu-i calcá leacu de tina,
Mergi si vii in voia buna!

Reteagu.

83. *Me scoláiu de deminétia.*

Me scoláiu de deminétia
  Flori de isma crétia,
Pe negura si pe cétia
  Flori de isma crétia,
Sî-mi luái cós'a-'ntr'o mâna,
  Flori de matacina
Me duseiu in ce'a gradina.
  Flori de matacina
Vediui iérb'a patulita
  Fóie de rachita
Si pe mândr'a adormita;
  Fóia de rachita.
O-asiu scolá si nu me-'ndȗuru
  Fóie de alunu,
Cà amu-i somnulu mai bunu
  Fóie de alunu.
Lovii iérb'a cu petiorulu,
  Fóie cá mohorulu
Mândr'a se scóla cu dorulu,
  Fóie cá mohorulu,
Se scóla mândr'a descinsa,
  Mândr'a mea descinsa,
Cá si-o luminitia aprinsa,
  Luminitia aprinsa
Sufla vêntulu — mi-o stinse
  Dá, dieu mi-o stinse.
La anima reu me fripsè
  Dómne reu me fripsè!

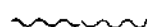
Reteagu. [35])

84. *Mers'a hiriulu....*

Mers'a hiriulu [36]) la Galati
Cà m'am iubitu cu doi frati
Si-am traitu necununati;

Dar' hiriu-a vení-'napoi
Cà ne-om luá amêndoi.

Uriulu de susu. [37])

85. *Multu me miru....*

Multu me miru bade de tine
Ce pamêntulu te mai tiêne
De nu víi pâna la mine?!
— Tiêne-me pamêntu cu róua
Nu potu merge l'amêndóue,
Tiêne-me pamêntu cu iérba
Nu potu merge fàra tréba.
— Scíi bade, cându-ti erám draga,
Cà veniái si fàra tréba
Dara de cându m'ai urîtu
Nici cu tréba n'ai venitu,
Dar' voiu cóce dóue óua
Si-omu prinde dragoste nóua,
Si voiu cóce si-o gutâie
Si ne-omu fí dragi cá din tâie.

Buciumu-Siésa.

86. *Pe marginea Dunarii.*

Pe marginea Dunarii
Trecu bouarii cu boii
Inainte cine mere?
Unu fetioru plinu de dorere!
Dîce lun'a càtra sóre
Pàsi mai tare
Fetioru mare
Cà te-ajunge Dunarea
Si me temu cà te-a mâná!

— Las' se vîie
Se me mâie
Cà n'am tata se me tîie;
Las' se vîie se me 'nnece
Cà n'am maica se me 'mbrece.
In gradin'a cea cu mere
Suntu trei sorori de-ale mele,
Dintre ele, cea mai mare
Se topescu cá şi-o flóre
Cele alalte, amendóua
Se topesce cá nesce róua
Cá róu'a de pe rediόre
Cându o bate vêntu si sóre.

Din Gherl'a dela G. M.

87. *Nu sciu....*

Nu sciu sórele-i pribégu
Ori bàluti'a [38]) 'mi siede-'n pragu?
Nu sciu lun'a pe drumu merge
Dar' bàl'a la apa trece
C'o cunoscu pre brâusioru
Culcám'asiu pe elu se moru!

Boutiariu.

88. *Pentru tine....*

Pentru tine ruje plina,
Nici am somnu, nici am hodina,
Fàra ulitia cu tina;
Pentru tine ruje crétia
Nici am traiu, nici am viétia,
Numai ulitia cu cétia!

Reteagu.

89. *Pentru ochi cá murile.*

Pentru ochi cá murile
Ocoli padurile,
Pentru sprancene-'mbinate
Ambláiu tiér'a jumetate
Si de ele n'avui parte.

A. L.

90. *Pareuasiu cu apa rece.*

Parèuasiu cu apa rece,
N'a fí multu pâna te-oiu trece
Si de a fí vre-o vreme buna
Trecete-oiu sér'a pe luna;
Dar' de-a fí vre-o vreme rea
Trecete-oiu cându voiu poté
Si-oiu merge la mândr'a mea.

Somesiu-Micu.

91. *Parinte, popa serbescu.*

Parinte, popa sêrbescu,
Vení se me spovedescu
Si se-ti spunu pecatele
Ce am fâcutu cu fetele;
Parinte, sfinti'a t'a,
Spovedesce-mi si mândr'a
Ci nu-i dá multe pecate
Cà-su cu mine jumetate
Si nu-i dá pecate multe
Cà cu mine suntu facute
Si nu-i dá pecate grele
Cà nu-i harnica de ele.

Banatu.

92. *Paguba ....*

Paguba [39]) mândra de tine
Cà nu esti in satu cu mine,
Paguba de D.-dieu
Cà nu esti in satulu mieu;
Se fí mândra-'n satu la noi
Nu te-asiu dá pe patru boi,
Fie boi câtu nesce lei,
Nu te-asiu dá mândra pe ei.
— Fie boi câtu de cornuti
Tu la ei se nu te uiti!

Valcelele rele. [40])

93. *Pasere de pe hinteu.*

Paşere de pe hinteu
Spune iubitului mieu
Cà mie nu-mi e de elu
Cumu nu-i lupului de mielu;
Mie nu-mi la ânima
Cumu nu-i tina la fôntana.
Lupulu siede-'n dumbravitia,
Mielulu pasce-'n poenitia, —
Mielulu merge se se culce
Lupulu merge se-lu apuce.

Reteagu.

94. *Pe din susu ....*

Pe din susu de cea gradina
Merge-o copila streina,
Cu dragutiulu ei de mâna,
De mâna tiênêndu-se
Din gura mustrându-se:

— Lasa-me bade de mâna
Se m'aruncu in cea gradína
Se smulgu dóue, trei mladitie
Se-ti facu verde cununitia,
Cununitia de turtitie
Mestecate cu trifoiu
Se mai víi bade la noi!

Somesiu.

95. *Puica, puiculean'a mea.*

Puica, puiculean'a mea,
Róga-te lui Domnedieu
Se morimu noi
  Amêndoi
Se ne fac' unu copârsieu,
Unulu mie, unulu tîe,
Se ne-'ngrópe pe vecía;
Si pre tine se te-'ngrópe
La usi'a altariului
La mormêntulu Domnului;
Si pre mine se me-'ngrópe
La usi'a bisericei
La mormêntulu Precestei;
Si din tine se resara
Num'unu firu
De rosmarinu·
Si din mine se resara
Num'unu firu
De trandafiru —
Trandafirulu se se-'ntinda
Pre rosmarinu se-lu cuprindia
Se se iee de mirare
D'unu june si-o féta mare

Si se védia lumea tóta
C'o fostu dragoste curata!

Boutiariu.

96. *Rele-su dómne frigurile.*

Rele-su dómne frigurile,
Da-su mai rele dragostile;
De frigure zaci in patu
Dar' de dragu âmbli turbatu!
Frigur'a te zogoresce,
Dragostea te nebunesce;
Frigurile te besîca,
Dragostea mai reu te strîca.

Boutiariu.

97. *Rosmarinu de pe fontana.*

Rosmarinu de pe fôntâna,
Am dragutiu cá si-o lumina;
Ambla multe se-lu sarute,
D.-dieu se nu le ajute;
Ambla multe se mi-lu ié
D.-dieu se nu li-lu dé;
De l'oiu fí sarutatu eu,
Se me uscu cá frundi'a-'n tèu,
De l'oiu sarutá vre-odata
Se me uscu cá frundi'a-'n balta.

Boutiariu.

98. *Se moru astadi....*

Se moru astadi, se moru mâne,
La duşmani le pare bine

Cà duşmanii multe-oru dîce,
Cá dragostea se ni-o strice;
Dar' mândrutia, al-teu doru
Totu nu me lasa se moru.

Crisiu.

99. *Scii tu mandra....*

Scii tu mândra, ce ti-am spusu
La culesu de cucuruzu?
Cându voru fí ómeni puçini
La mine ochii se-i tiêni,
Se porti péna de colie
Se-mi fí draga numai mie,
Se nu mai porti péna verde
Se fí draga cui te vede;
Cându voru fí fetiori mai multi
La mine se nu te uiti
Se cauti num'a-'u pamêntu
Se dîca cà ne-amu urîtu,
S'arunci ochii preste satu
Se dîca cà ne-am lasatu.

Boutiariu.

100. *Spune mandra...*

Spune mândra, muma-t'a
Se-'ngradésca uliti'a
Totu cu linu si cu pelinu
Si cu crengi de rosmarinu,
Noi se nu ne mai têlnimu,
Numai sâmbat'a odata,
Dominec'a dîu'a tóta.

Somesiu.

101. *Tiucu-i gur'a....*

Tiucu-i [42]) gur'a unui omu
Care me scóla din somnu
Si nu me lasa se dormu.
Tiucu-te, lele pe tine,
Dar' mai am pre órecine,
Tiucu-ti lele ochii tei
Cà suntu dragi si frumosiei

Gherl'a.

102. *Tóta lumea-mi striga mie.*

Tóta lume-mi striga mie:
Cà nu-su omu de omenie;
Dar' nici eu nu vréu se fiu
Pâna sciu pe badea víu;
Déca bade voiu morí,
Totu de omenia-oi fí.

Boutiariu,

103. *Trandafiru brasiovenescu.*

Trandafiru brasiovenescu
Stau in drumu si me gândescu
Din doi frati, cari se-lu iubescu?
Asiu iubí pre celu mai mare,
C'alu mai micu e dracosu tare;
Asiu iubí pre celu mai micu,
Celu mai mare-i mai voinicu
Nu-lu potu lasa pe nemicu.

Secadate.

104. *Trandafiru crescutu in baie.*

Trandafiru crescutu in baie,
Insóra-te Niculae

Cà-ti stà bine cu nevésta
Cá trandafiru-'n feréstra
Si-ti stà bine cu muiere
Cá trandafiru-'n ulcele.

Hatiegu.

105. *Tu te duci....*

Tu te duci neico serace
Eu cu dorulu teu ce-oi face,
Cà-su copila tinerea,
Dorulu teu nu-lu potu tienea,
Si-su copila desmierdata
Cu dorulu nu-su invetiata?
— Mândr'a mea, sufletulu mieu,
Ce-i face cu dorulu mieu?
Cu dorulu mieu faci tu bine
Cà mai suntu voinici cá mine,
Numai eu voiu face reu
Cà nu-su mândre-'n portulu teu;
Mândr'a mea sufletulu mieu,
Ce-i face cu dorulu mieu?
Cu dorulu mieu faci tu bine
Cà mi-lu sameni prin gradine,
In gradina, in livedi,
Se resara mere verdi,
In gradin'a cu laptuci
Se resara mere dulci,
Se le bagi in sinu la tine
Se-ti tréca dorulu de mine.

Boutiariu.

106. *Tiucu-te dragutiu lasatu.*

Tiucu-te dragutiu lasatu,
Multe inele mi-ai datu;

Tiucu-ti bade ochii tei
Bine sémena cu-ai miei!
— Dá cum focu n'or' semâná
Cà ni-e cas'a lâng'a t'a
Si gradin'a totu un'a?!

Gherl'a.

107. *Tramisu-mi-a badea doru.*

Tramisu-mi-a badea doru
Pe-o fóia din víi'a loru
Eu i-am tramisu doru acasa
Pe-o frundia din víi'a nóstra;
Tramisu-mi-a doru din tiéra
Pe trei fire de secara
Io inapoi l'am tramesu
Pe trei fire de ovesu.

M. C. P.

108. *Unde-mi vedu badea pe dealu.*

Unde-mi vedu badea pe dealu
Mi-lu cunoscu numai pe calu,
Unde-mi vediu badea pe siesu
Mi-lu cunoscu numai pe mersu,
Unde-mi vedu badea pe cale
Mi-lu cunoscu numai pe zale.

A. L.

109. *Vine cuculu....*

Vine cuculu de trei dîle
Preste vài, preste movile,
S'ar' pune si n'are unde;

S'ar' pune p'o ramurea
Aprópe de cas'a mea
Si se teme c'a cadea.
Io-i dîcu cucului se cânte
Elu se sue susu la munte;
Io dîcu cucului se traga [43])
Elu se sue susu pe crénga
Sî-si resfira penele
Cá mândr'a sprâncenele,
Sî-si resfira coditi'a
Cá mândruti'a fruntiti'a.

Reteagu.

110. *Vai tu Fica....*

Vai tu Fica, [44]) mândra flóre,
De n'ai fi fermecatóre
Nu m'ai intórce din cale
Se calcu in urmele t'ale
Cu desagii pe spinare
Lesînatu de nemâncare
De vêntu batutu, arsu de sóre
Si cu besîci la petióre!

Buciumu-Siés'a.

111. *Vai de mine....*

Vai de mine, ce-i p'aici?
Plinu e codrulu de voinici,
La totu fagulu câte cinci.
Dar' la fagulu d'inga [45]) cale
Jace-unu voinicu de lungóre
Cu mândruti'a la petióre.

Mândr'a din gura-i graiá:
Ori mori bade, ori te scóla,
Ori mai dà-mi si mie bóla,
Cà mie mi s'a urîtu
Càpàtâiulu totu mutàndu,
Cându la capu, cându la petióre,
Cându la d'albe braçisióre!
— Atunci mândra m'oiu sculá,
Cându tu mândra-'mi vei aduce
Mura négra 'n mediu de iérna
Sloiu de ghiatia-'n mediu de véra.

. . . .

— Bade badisiorulu mieu:
Mur'a négra vér'a cresce,
Ghiéti'a iérn'a se sleiesce,
Acu-i lun'a lui cuptoriu,
Murele tóte-'su in flori
Si ap'a s'a-încaldîtu,
Sloiu de ghiaçia s'a topitu.
— Prósta esti, naróda esti,
Cà tu nu te nadaiesci [46])
Sloiu de ghiaçia peptulu teu
Cându-'lu puni pre lâng'alu mieu;
Mura négra-'su ochii tei
Cându-i puni pre lânga-ai miei
Cà-su de negrii cá si ei.

Dobr'a

Note la „Trandafiri si Viorele."

A. La cantecele betranesci.

Pag. 14 nrulu [1]) naroi=tina móle, molu, namolu, [2]) craiutiu craisioru, diminutivulu din craiu, [3]) soruta-re, *re* e particula ce o adaugu cu deosebire cându câuta, spre a-i esî rimulu, [4]) tîpa = (ţipă) = arunca, [5]) nafram'a = mahram'a = cârp'a cu care se impropodescu fetele si muierile pe unele locuri, dar' nu cea alba, mare, cá unu stergariu, cà aceea e propóda, [6]) blemu = haidati, vino, se aude prin muntii nordici ai Ardealului.

Pag. 15 nrulu [7]) nanasiu = nunu, [8]) nanasia = nuna, [9]) drusce = fetele cari insotiescu pe mire la cununía, ori pe mirésa, de regula 2 pentru mire si 2 pentru mirésa; ele âmbla a chiemá fetele la joculu ce se face in presér'a nuntiei, asia numita sirotesce dela ungurésculu siratóest (sér'a deplângerei), sér'a de adio, cându adeca mirés'a iésa dintre fete si mirele dintre fetiori; de atunci pâna dupa cununia nu suntu nici juni nici casatoriti, suntu miri: dintre juni au iesîtu, intre casatoriti nu au intratu. Druscele mai au si misiunea de a intovarasî pe mire in caru pâna la mirésa, si apoi tóte 4 insoçiescu pe miri la cununía. Asia e pela Reteagu, pe Someşiulu mare, [10]) precestei = preacuratei vergure.

Pag. 16 nrulu [11]) Giurgesci = unu satu românescu la pólele ostice ale dealului Ciceu. Ciceulu e unu dealu mare, din care adi se taie pietri de móra, cele mai bune in tiér'a Ardealului. Odata au fostu in vêrfulu dealului Ciceu castelulu Ciceu, care fù datu din

partea lui Mathea Corvinulu regele Ungariei, dreptu semnu de impacatiune lui Stefanu celu mare domnulu Moldavei, dimpreuna cu castelulu Cetatea de Balta si Balvanulu, in tînutulu Secuiloru, la anulu 1468. Ciceulu fù in domni'a Domniloru moldoveni pâna pe têmpulu lui Petru Raresiu. Acestu domnu scimu cà intr'o vreme (1528) nu numai cà tînea Ciceulu, dar' inca pretindeá dela Zapoli'a si Bistriti'a, cà-ci — dîcea elu cu superbi'a invingatoriului — zace intre castelulu mieu Ciceu si intre patri'a mea Moldov'a. Ce a mai fostu dupa acea cu castelulu Ciceu, nu scimu, destulu cà adi e in ruina, numai nescari muri gigantici se mai vedu in vêrfulu lui. — Si aci se adeveresce dîcal'a: „Nimicu sub ceriu statornicu, ci totu desiertatiune!" *)

Poporulu, firesce, sustîne cà e facutu de uriasi, cari eráu asia mari de in câte-v'a minute eráu din Ciceu in Clusiu dupa sita se cérna farin'a de mamaliga, apoi veniáu prin Ocn'a Deesiului si aduceáu sare si, desî muerile loru pusese ól'a de mamaliga de odata cu plecarea loru, totusi aceea nu prindeá a fierbe pâna ei eráu acasa cu sita din Clusiu si cu sarea din Ocna. In Cuzdriór'a (Kozárvár = Cetatea Cazariloru) au dusu uriasii unu isvoru chiaru din Ciceu, care si adi stà si avêndu o apa fórte buna, e numitu „la bun'a". Acestu

---

*) La pag. 203 a Revistei pentru Istorie, Archeologie si Filologie a dlui G. G. Tocilescu, an. I. vol. I. Fas. I. cetimu: In anulu 1544 se tînura dóue diete partiale, un'a in Sighisiór'a in 29 Augustu si alt'a la Aiudu pela finea anului despre care putînu se scie cu certitudine.

Probabilu cà in un'a din ele se decise dàrimarea castelului Ciceului, si restabilirea domeniului moldovénu, si astfelu terminara procesulu ce durà patru ani, cronic'a secuiloru pag. 13 dice: „Dàrîmara cetatea Ciceului si dadura tînutulu ei domeniului Moldovei" din Monumenta Comitialia Regni Transylvaniae de G. Maioru.

isvoru e chiaru in mijloculu satului si e atâtu de puternicu de, umplându fântân'a pâna la supr'afaçi'a pamêntului, dà ap'a afara de se face pàràuasiu.

Cându s'a apropiatu sfêrşîtulu vécului uriasiloru, de incepura a se ivi ómeni pre pamêntu, eşî o féta de uriasiu la largulu si vediù sub viile Reteagului unu omu arêndu cu plugulu cu 6 boi, ea mirându-sè de acésta vedere, luà în siurtiu boii cu plugu, cu plugaru si cu poganiciu cu totu (poganiciu = baiatulu care mâna boii la plugu) sî-i duse la tatalu seu cu vorbele: „uite, tata ce vermuti scormonescu pamêntulu." Ér' tatalu seu i-a dîsu: „mergi draguti'a tatii, si-i pune de unde i-ai luatu, cà acesti'a voru mosteni pamêntulu, ér' nu noi. Va vení vremea de 12 ómeni de acesti'a voru imblatí intr'unu cuptorîu cocatoriu de a nóstre.

Asia dîce poporulu, apoi adauge: si éta cà a venitu aceea vreme, cà ómenii de adi suntu numai cá viermuletii de mici pe lânga uriasii cei mari a càroru cuptóre cocatóre eráu mai mari decâtu siurile nóstre.

In partea vestica a castelului Ciceu se afla o fântâna de forma hoblungica sapata in stânca si afunda de 36 orgii — paremise, firesce cà si acést'a e opu uriesiescu, dupa parerea ómeniloru.

La pólele ostice a Ciceului suntu satele puru românesci: Giurgescii, de care amintii in not'a 11, satulu acest'a e avutu de Judei, chiar' si notariulu e Judeu; locuitorii se ocupa cu agronomi'a si taierea pietriloru de móra. Suntu ómeni isteti si vestiti beutori de rachiu. La ostu dela Giurgesci e satulu Negrilesci, ér' satu românescu, are inse si câte-v'a familii de Jidani. Negrilescenii suntu ómeni proverbiali de isteti. Ei au scosu lun'a din balta cu cârligulu: si adi se mai pastréza acelu proverbialu cârligu. Dela Negrilesci spre nordu e satulu Ambriciu (Ember fő) satu puru românescu. Ómenii tînu multe serbatori, cá si Negrilesce-

nii, ci au o fire originala: ce le vedu ochii nu le prea lasa mânile. Despre Ambrisieuani si Suceni (locuitorii Sucilui de susu si de josu) a iesitu proverbiulu:

Ei sciu calulu cându se fura,
Cându e negura si bura!

La Negrilesci au fostu unu castelu, ruinele caruia se mai vedu. Povestea dice cà a fostu a lui Negru Voda; acum a lui care Negru?

[12]) Ci-'n catane l'au bagatu = l'au datu la óste, [13]) slobodî-me = lasa-me, concede-mi, [14]) ânelulu de dobânda, eu credu cà e ânelulu de credintia, ci a dîsu: dobânda = (câscigu) numai cá se rimeze cu grinda, [15]) hiriu = veste, scire faima, [16]) mândr'a = dragutia, amoresa, amanta, cum i dîcu cesti chivilisati cari sciu limbi streine, [17]) tàulu = lacu (dela ung. tó).

Pag. 17 nrulu [17]) maistarelu = diminutivu din cuvêntulu maiestru, [18]) salasielu = cosciugu, sartofagiu, cas'a mortului, [19]) vedi nro 3 pag. 14, [20]) cintirimu, = cimiteriu, pe la Naseudu = comóra; prin comitatulu Solnocului, unde suntu si unguri mai multisori i dîcu: temeteu, dela ungurésculu = temető; prin unele locuri i dîcu progade, [21]) ciónteIe = ósele (dela ung. csont), [22]) Reteagu — unu opidu cu locuitori mestecati, Români cám 1200, apoi Unguri, Armeni, Jidani si Tîgani, toti cám la 800. Reteagulu e situatu pe unu locu fórte frumosu in siesulu Somesiului mare. Hotarulu lui e productivu, apa are destula si buna, saratura (slatina) inca are, de lemne doru nu duce; din ast'a causa s'au incuibatu atâti'a streini in câtu remas'a proverbiu: Cine beá apa din valea Reteagului, nu merge de acolo. Poporulu inse a seracitu si seracesce mereu. Ciceulu de care vorbii la nrulu 11 e pe hotarulu Reteagului.

Nu va fi fàra interesu déca voiu insemná aci câte-v'a vorbe cari se dîcu alt'feliu de cum le dîcu alti Români; d. e. la ciocârlia i dîcu tyutyuroi, la sierpe

gândacu, la gândaculu de maiu bunzariu, ér' obiectului in trei cornuri cu care scotu jarulu din cuptoru i dîcu cociorva, la neaua séu zapada i dîcu ometu, la vitele mici (cu deosebire la oi) se aude adesea dîcûndu-se pècuini*) dar' numai pe têmpulu câtu pascu in câmpu, d. e. dîce: am 80 pècuini, paditoriulu loru pecurariu; la gainusia i dîcu si rigàu (la paserea gainusi'a).

Vorbindu aci de Reteagu, loculu mieu natalu, 'mi vinu in minte atâtea suveniri de a-siu poté âmpleá cóle intregi. Intre altele legend'a paserei Libutiu (Negotin, Vanallus cristatus, der Kiebitz). Libutiulu e o pasere baltósa de némulu Sètariloru (Schnepfen), e fórte vióie si bate la ochi prin strigatulu tiuitoriu ce-lu face sburându in cercuri: libutiu! libutiu! libutiu!

Legenda ce mi-o spuneá tat'a suna asia: La noi nu au fostu libutiu pâna nu venira in tiéra capcânii de fric'a càror'a ómenii se ascundeáu in crepaturile pamêntului. Vediêndu capcânii, cari se nutriáu cu carnea de omu, cà nu afla pe ómenii de aci, cà-ci suntu ascunsi, adusera din tiér'a loru pe aceste paseri afurisite cari se innaltià in susu si de acolo se uitá josu si zarindu unu omu facù totu róta in aeru de asupr'a omului strigându libutiu, care in limb'a capcâniloru insemnéza: aci e! Apoi capcânii vediêndu unde dá libutiulu ocolu, cautá prin pesceri si aflá ómenii si-i mâncá.

Pag. 18 nrulu [23]) blagosloviti = binecuvêntati, [24]) muieri vrajitóre. Eu credu cà vine dela cuvêntulu vraciu = doftoru, vracitóre ori vrajitóre = doftoritóre, care sciu doftorii la multe bóle dar' apoi cu ajutoriulu vrajitoriei loru potu si face din senatosu cá mèrulu, bolnavu cu deosebire la de celea sufletesci d. e. l'o vrajitu de si-a

*) nu dela pecus-dis? I. P. R.

pierdutu mintîle; l'o vrajitu de nu se póte insurá; i-a vrajitu se se póta maritá.

Apoi fermecatórele inca suntu cum totu aceea ce suntu si vrajitórele, numai câtu ele au mai multu cu dragostea de lucru; déca o féta si-a pusu ochii pe unu fètu frumosu, acea nu are decâtu se platésca bine la o baba vrajitóre si ea farmeca pe fètu frumosu de piere de dorulu fetei.

Si vrajitoriile si fermecaturile se intêmpla totu cu ajutoriulu descântecului, de unde se numescu si descântatóre. Dar' suntu descântatóre numai pentru binele ómeniloru lasate, d. e. cari descânta la bóle: la uime la bubóie, la buba, la copii spariati, la vacile cari-si pierdu laptele; dar' apoi suntu vrajitóre rele, cum suntu fermecatórele, cari cu ajutoriulu descântecului facu numai reu in lume: iau mán'a din holde, omóra copii in léganu, facu pricina intre cei dragi s. a. rele facu, aceste pare-mise apoi suntu si strigoi. Despre strigoi vom mai vorbí.

[25]) vedi nro 24.

Pag. 19 nrulu [26]) hrapiri?

Pag. 20 nrulu [27]) Secadate = unu satu românescu lânga Oltu, vis a vis cu Avrigulu, loculu natalu a lui George Lazaru. In Secadate, cá in tóta tiéra Oltului si in marginime suntu multi cântareti basericesci. De insemnatu e cà fetele din Secadate se pórta impodobite cu velulu celu albu cá nevestele dar' se cunoscu cà au cratintia numai pâna din josu de genunchi, de unde a esîtu dîcal'a cântecului:

Fetele din Secadate
Cu cratinti'a diumetate.

[28]) Voino = nume de persóna barbatésca. In jurulu Portei de fieru adi nume barbatesci cá: Voin'a Trandafiru, la care-i dîcu si Firu, Isidoru (Doru), Ispasu, Rusalinu (Linu) si muieresci cá: Lidi'a, Livi'a s. a.

[29]) Si mi-ti adà aminte; Banatienii au unu deosebitu modu de a legá pronumele in propusetiune; ei dîcu: io misu in locu de: eu suntu, tu esci, elu este noi suntemu séu mai multu noi nisu, voiu sunteti séu voi visu ei suntu. Apoi dîcu: si mi-ti ad'aminte, in ln locu si-ti ada aminte, si mi-si face. Éra in locu de ce face etc.

Pag. 21 nrulu [30]) vedi nrulu 29, [31]) in strunga baga. Strunga; trebue bine intielesu: pre unele locuri dîcu strunga la staululu unde baga oile de le mulge, la noi inse in Reteagu au numirile urmatóre: Stân'a e loculu unde stáu oile vér'a, intielegêndu-se aci: 1. Staululu, care e compusu din lese, (un'a din lese are o usîtia patrata pe unde esu oile la mulsu, acea usitia e strung'a). Lesele se muta in têmpu secetosu totu a 3-a dî din unu locu in altulu, ér' in têmpu ploiosu totu a dóu'a dî; loculu acelu batucitu si gunoitu de oi se dîce turisce. Turisce si turisiu de altcumu se dîce si la loculu acel'a unde dáu érn'a nutretiu oiloru. A 2-a parte a stânei este cornaniculu, o alcatuéla stabila facuta din gradele, in forma ovale, cá si cându ai taiá oulu preste mediuloculu intre vêrfu si fundu. Elu e acoperitu de regula cu paie. Se face asia cà: mai întâiu batu parii in departare unii de altii cá de unu pasiu. Loculu pe unde se batu parii î-lu desemnéza cu unu tiarcalamu (circin) originalu, adeca: unu omu ié unu paru in mâna si inturnêndu-se in calcâiu trage cu parulu prin pamêntu unu cercu mai regulatu decâtu siracusanulu Archimede. Pe cerculu acelu desemnatu batu parii juru impregiuru si apoi prindu a ingradí. In câte-v'a minute alcatuiél'a e pâna in genunche. Atunci taie trei pari tocmai de pe de-asupr'a ingraditurei, si adeca cari suntu de catra loculu unde o se sté si se se mute staurulu. Aci va fí usi'a comarnicului! Mai practice nici gemenii urzitori ai Romei nu si-au construitu pórt'a. Apoi

ingradescu mai departe dela unu uscioru de usia pâna la celalaltu, pâna au redicatu ingraditur'a de unu statu de omu; atunci apoi ingradescu preste totu, si pe deasupr'a usiei. Acum'a se vede usi'a bine in tóta splendórea ei. Dar' uitasemi se ve spunu cà parii suntu verdi si la capetulu celu grosu ascutîti si batuti in pamêntu, ér' de capetulu celu subtîre nu suntu ciontati ci numai curatiti si lasati de lungi câtu au fostu. Vêrfurile pariloru, ce remânu neîngraditi, nu se cionta, ci se aduna la olaita, formându ast'feliu nesce guşbe. Preste ele se punu paiele, si comarnicu e gat'a. In comarnicu se afla: teasculu in care se stórce casiulu. Casiulu se pune in bàndura si cu ace'a in vesĭca (pe unele locuri i dîcu veaca). Apoi se mai afla politi'a pe care asiédia casii; stracuratórea urdei e unu saculénu de pânza nu prea désa, si e singura in felulu seu. E in forma conica — cându e plinu — cà-ci e facutu din o bucata patrata de pânza si adeca mai âutâiu aduce la olalta cornurile opuse, remânêndu ast'feliu cu unu cornu in susu cu unulu in josu. Unde se apropie marginile, se cósa. Mai este caldarea in care se fierbe jintiti'a, buclanulu in care se astrênge zerulu celu fiertu, care ésa din urda. Lemnulu care tiêne caldarea se numesce carâmbu, vêrtegiu si cracu ér' acel'a cu care mesteca in caldare se dîce sterciu. Asia dara partîle stânei suntu: comaniculu si staurulu. Din lapte se face casiu, urda, zèru, jintuéla. Zèrulu fiertu dinpreuna cu urd'a se dîcu jintitia. — 33) Stanu, nume de barbatu si insemnéza si stànca; ací e luatu in insemnate de stânca. — 34) Boutiariu nume de satu. Suntu adeca doue sate cu acestu nume: Boutiariulu de susu si Boutiariulu de josu, lânga olalta, amêndóue imprasciate, cá tóte satele de munte. Aceste se afla in pasulu pórtei de fieru, care trece din Valea Hatiegului in Banatu, indata ce treci muntele numitu Marmore. Dupa posi-

tiunea loru Geografica ar' trebuí se se tiêna de Banatu respective de comitatulu Carasiu-Severinului, dinpreuna cu Bucov'a, care e chiaru la pólele vestice ale Marmorelui, ci se tiênu totusi de Ardealu, respective comitatulu Hunedórei.

Locuitorii ambeloru Boutiare, cá si ai Bucovei, suntu Români gr. cat. si traiescu mai multu din lemnaritu si din economi'a de vite. Suntu inclinati tare spre beutura si escesuri in celea de rusîne. Altcumu suntu ómeni buni, harnici, muncitori, frumosi, ci — beutori si bàtàusi, se batu adesea la crâşma, cu deosebire pentru de-ale dragostei. Cultiva ei si pómele, cu deosebire prunele pentru vinarsu si merele pentru comerciu.

Portulu loru e cá alu banatieniloru, limbagiulu asemenea.

Pag. 22 nrulu [35]) cazanu = caldare de fiertu vinarsu, — [36]) blaga = bogatie, avutie.

Pag. 23 nrulu [37]) gostimu = ospetamu, dela germanulu Gast = óspe. — [38]) vedi nro 37!

Pag. 24 nrulu [39]) Delariului, genetiv. numelui Delariulu (esprima Gyelariulu) nume de comuna in Banatu. — [40]) Asterne tu cusĭm'a t'a; cusĭm'a, pe unele locuri glug'a pe alte locuri caciul'a, e o traista ce o pórta de-a umeru; fundulu de forma trianghiulara, ér' acoperisiulu, care e din aceeasi bucata de panura cá si fundulu, ajunge adesea mai pâna in pamêntu. In têmpu ploiosu trage glug'a aceea ori caciul'a, cusim'a, pe capu si invalítórea ei i acoperu umerii si spatele pâna in josu. Suntu de panura alba si adesea impestrite pe din josu cu fire de lâna colorata rosi, galbinu, vênetu. Tóta valea Jiului, valea Hatiegului si Banatulu folosesce aceste glugi cari in adeveru si suntu folositóre, cà-ci: in ele pórta merintea; unde proposesce o intinde si siede pe ea; de e unu vêntu ori plóia o trage pre capu ši-si scutesce capulu, umerii si spatele.

Pag. 25 nrulu [41]) casapu = macelariu. — [42]) Care nu-i in oi cá ea = decâtu care nu e in turma — [43]) C'asia piere-èlu blastamatu; èlu = celu, acelu. — [44]) Vedi nro 34.

Pag. 27 nrulu [45]) Bistritiei, Bistriti'a orasiu sasascu-Românescu in nordu-ostulu Ardealului si unu riu in Moldov'a - Bistriti'a - auria. — [46]) mere = merge, in muntii apuseni dîcu: mee. cu accentu pe celu dintâiu e esprimatu unguresce = mée.

Pag. 28 nrulu [46]) Minthiulu Gherlei, comuna românésca lânga Gherl'a, cu locuitori români falosi si sfatosi. Pórta negutiatoria cu vite, ci mai numai cu bani streini, cu deosebire armenesci. Loculu e fórte scumpu la Minthiu, cà-lu cumpera tare Armenii, aprópe de ei fiindu. Fuduli'a e caracteristica minteuaniloru si fala góla. Muerile suntu frumóse, cá si barbatii, se pórta frumosu, ci dauna — nu românesce, ci unguresce, iubescu curatieni'a atâtu de tare, incâtu adesea dáu si cup'a de lapte din gur'a copiiloru, numai se póta plati jupânesei Aniko intaritulu si tiglazuitulu (calcatulu rufeloru). Altcum e frumósa comuna si pe unu locu de totu placutu. Raru omu vei aflá fàra naframa la grumadi, desî, acea numai bine nu-i aduce decâtu éca! seracie - lucie! — [47]) Gregoriu Maioru, elu fù episcopu românu unitu in Blasiu dela 1772—1782 ér' la 1785 morí in Balgaratu (manastire).

Versulu lui Gregoriu Maioru inse datéza de cându erá in temnitia in Muncaciu. Si éta cev'a despre elu:

La 29 Iunie 1764 'lu aflamu ieromonachu la manastirea sântei Treime din Blasiu si capetà 90 voturi pentru de a fí episcopu, dar' curtea din Vien'a denumí pe Atanasiu Rednicu, desî avea numai 9 voturi. *) Gre-

---

*) Dr. Gram'a Istori'a Besericei românesci unite cu Rom'a, pag. 139.

goriu Maioru si Silivestru Calini (care inca capatase 16 voturi pentru vladicie) se sêmtiáu vatemati in ambitiune, si deci nu poteáu vedeá pe vladic'a Rednicu cu ochi buni, din care causa i se facura chiaru contrari vediti. Din ast'a causa vladic'a Rednicu puse vorba la curtea Vienei in contr'a inimiciloru sei si — generalulu din Sibiiu, la mandatulu imperatesei Mari'a Teresi'a — a citatu inaintea s'a in Sibiiu pre ieromonachulu Gregoriu Maioru si l'a inchisu la iesuiti, oprindu pre toti, afara de Iesuiti, a conveni cu elu. Mai târdiu fù apoi transportatu din Sibiiu in Blasiu si de ací la Muncaciu in manastire, cá acolo se se canonésca pe viétia, si s'a opritu toturoru din totu Ardealulu de a purtá cu elu vre-o corespondentia. Numai din caus'a cà Rednicu, care nu se bucurá de popularitate inaintea neamului, erá bine vediutu la curtea Vienei, numai de ací a provenitu greau'a pedépsa a lui Maioru. Dar' sciutu lucru se fie cà ieromonachulu Gregoriu Maioru erá omu fórte popularu si iubitu de toti, din care causa totu clerulu si poporulu numai cu greu l'a vediutu pedepsitu atâtu de aspru. Ér' la anulu 1771, cându bunulu imperatu Iosifu II. a âmblatu prin Muncaciu si a visitatu si manastirea, in care erá inchisu Maioru, atunci acest'a a strigatu imperatului cá se se indure spre elu. Imperatulu l'a intrebatu cà cine este? si Maioru a respunsu: „eu sum Josifu, pre care l'au vêndutu fratii!“ si au inceputu a spune imperatului tóte suferintiele s'ale. Imperatulu, intorcûndu-se in Vien'a, a demandatu cancelariei unguresci cá se cerce caus'a lui Maioru. Cancelari'a a si cercatu, si a aflatu cà desî este incâtu-v'a vinovatu cá unulu, ce nu s'a supusu episcopului seu denumitu de monarchulu si confirmatu de Pap'a, totusi pentru vin'a aceea nu meritéza o pedépsa atâtu de grea. Din caus'a acést'a imperatulu l'a eliberatu si la mediulocirea agentului de curte Joanu

Neagoe l'a denumitu in Vien'a censoru alu cartîloru românesci, ce se tipariáu in tipografi'a românésca fundata atunci.

In 15 Augustu 1772 a capetatu Gregore Maioru 100 voturi pentru demnitatea episcopésca, si imperatésa Mari'a Teresi'a 'lu si denumí pe elu.

Gregore Maioru a fostu copilu de preotu din Sarvadu, comitatulu Solnocului. Din Botezu a fostu Gavrila, dar' cându s'a calugaritu a luatu numele Gregoriu. Sciintiele filosofice si teologice le invetià la Rom'a si apoi functionà cá profesoru in Blasiu pâna la têmpulu esilului seu din Muncaciu. Erá unu omu tare simpaticu, vorbiá bucurosu cu tóta lumea si usi'a lui la toti erá deschisa. Afara de aceea erá omu pururea veselu, din care causa — precumu dîce istoriculu Petru Maioru, atrageá ómenii la sene cá magnetulu. Consacrarea lui de episcopu se intêmplà la 23 Aprilie 1773 in Vien'a. Curêndu dupa aceea fù daruitu cu cruce pastorale episcopésca si unu ânelu episcopescu, apoi cu demnitatea inalta de consilieriu intimu de statu si cu titul'a de Escelentie, pe care pâna la elu nici unu românu nu o avusè.

Dupa o domnire de 10 ani cá episcopu fù silitu se abdîca, si se retrase in manastirea din Belgaradu unde morí in Ianuariu 1785.

Versulu acest'a numitu a lui Gregoriu Maioru, e a lui, compusu póte chiar' de elu, ori de cev'a prietinu de a lui, cum fura ieromonachulu Silvestru Caliani, Avramu protopopulu dela Dai'a ori Secadate dela Blasiu.

Pag. 29 nrulu [48]) Muncaciu = orasiulu unde se aflá manastirea in carea erá esilatu Maioru, in Ungari'a. — [49]) Secadate: satu lânga Oltu, vis a vis dela Avrigu, multi ómeni sciu puçina carte. Trei confesiuni suntu in aceea comuna: gr. cat., gr. or. si reformati. Nein-

tielegerea inse le pune capulu, cá la multe comune frumóse *).

Pag. 30 nrulu [50]) celuésca = inceluésca, insiele, amagésca. — [51]) sabau = croitoriu. — [52]) odosu = ovesu negru. — [53]) hasna = folosu, câscigu, dela ungurescului haszon. — [54]) (nu 45) tiêpa = arunca, lapeda portulu.

Pag. 31 nrulu [55]) duhanasiu = pipasiu, fumatoriu. — [56]) hodiní = odichní, pausá. — [57]) Reteagu = vedi nrulu 22. — [58]) Màs'a = muma-s'a.

Pag. 32 nrulu [59]) Pita = pâne, séu cum dîcu motii: pâre, ér' cei din Românì'a pâine. — [60]) hiriu = veste, scire, dela ung. hir, faima. — [61]) tisturi = oficeri, oficianti in armata. — [62]) rîtu = fênatiu, pasciune, ung. rét. — [63]) viju = omu betrânu, mosiu. De observatu este cà in jurulu Reteagului se audu câte-v'a vorbe cá: vîju—vîjescu, vîju=mosiu, omu betrânu si streinu totu odata; de aci: vîjdorogu=mosioiu, moşnégu, d. e. dá vîjdorogulu acel'a ce mai âmbla, cà e numai umbra?! vîjescu = nàravescu, potrivescu, germanesce vergleichen, d. e. vai, dá bine se mai vîjescu in vorbe! oh, dá vîjitî-su; vîjita pareche; s'oru vîjitu in pretiu s. c. — [64]) tîpa = arunca, lapeda, svêrle. — [65]) hai = vino, se dîce si haid'a. — [66]) tîpatu, cetesce: ţîpatu = aruncatu.

Pag. 33 nrulu [67]) mulatitî-va = petreceti, dela ungurescului: mulatni = a-si petrece. — [68]) Elen'a = insul'a St. Helen'a. — [69]) Paris = orasiu, capital'a Franciei. — [70]) Alexandru = imperatulu Rusîloru care a avutu bataia cu Napoleonu Bonaparte.

Pag. 34 nrulu [71]) Pre marea càtra miadia-di = Marea mediterana. — [72]) cine mere = cine merge. — [73]) In ce locu am saluitu = am propositu, am debarcatu, m'am asiediatu.

---

*) vedi si pag, 20 nrulu 27. I. P. R.

Note la partea II.

Pag. 36 nrulu [1]) gândacu = carabusiulu de Maiu germ. Maikäfer, ung. Cserebogár, lat. Melontha vulgaris, pe la Reteagu i dîcu bunzariu, cà-ci ei dîcu gândacu la sierpe. — [2]) cându fù frundi'a câtu petaculu = o moneta vechia de multu esîta din usu. — [3]) Salv'a = numele unei comune mari românesci, hotarîsia cu Naseudulu, spre vestu dela acel'a.

Pag. 38 nrulu [4]) Precesta = preacest'a, preacurata vergura Mari'a, mam'a dlui Is. Chr.

Pag. 39 nrulu [5]) mere = merge. — [6]) fàgàdau = ospetaria, dela ung. fogadó, ori crisĭma dela ung. korcsma ori birtu dela germanesculu Wirth. — [7]) conțàu = conto, cartea in care scrie cine-v'a detoriile, se dîce conto. — [8]) iosagu = avere, bunuri, ung. jószág, in sensu de bunuri immobile, mosii.

Pag. 40 nrulu [9]) biràu = jude, dela ung. biró. — [10]) Solgabiràu = pretoru, ung. szolgabiró. — [11]) vicispanu = vice-comite.

Pag. 41 nrulu [12]) cocia = trasura, carutia de cai.

Pag. 42 nrulu [13]) tigaia = cratitia, hârbu in care frigemu carnea, germ. Tiegel. — [14]) pecurariu = pastoriu de oi, póte dela pecus-disu, ori pecuina. — [15]) parale = monete, bani; pará e cuvêntu turcescu.

Pag. 43 nrulu [16]) gube = gub'a e numita in tiér'a oltului sarica, si e unu vestmêntu bunu, frumosu si caldurosu, facutu din lâna de óie si tiesuta astfeliu cà, déca intra in piua si in vêltóre apoi 'ti apare cá o piele de óia cu lân'a in afara. Gube ori sarice se pórta in Ungari'a, incepându din Selagiu si pe tiér'a Oltului, ele tînu loculu cojóceloru si a bondeloru.

Pag. 44. nrulu [17]) fagadàu, vedi pag. 38 nrulu 6.

Pag. 45 nrulu [18]) harambasi'a = pasi'a hotîloru, capitanulu lotriloru, conducatoriulu facatoriloru de rele

cari lasa numai haramu si pustêiu in loculu loru. — [19]) Serviana = muere Sêrbóica, cum dîcemu la muierea Românului — Româna, la a Ungurului — Unguróica, la a Tîganului — Tîganca si tîgana, asia la a Sêrbului — Serbiana si Serviana, Sêrbóica.

Pag. 46 nrulu [20]) salasiu = cuartiru, popasu.

Pag. 47 nrulu [21]) galetusi'a = unu vasu micu in care se mulgu oile.

Pag. 47 [22]) ormanu, eu credu cà e armariu, ci schimositu cá se rimeze cu [23]) cazanu = caldare de fiertu vinarsu.

Pag. 47 nrulu [24]) tovarati = incarcati.

Pag. 48 nrulu [25]) remânitu = se aude dîcându-se în locu de remasu. — [26]) blaga, in tecstu din gresiéla e belaga, ci e reu; blaga = avere, bunatate, bogatia; se aude si in alte locuri, d. e.:

Pentru boi si pentru blaga
Lasaiu pe mândr'a cea draga.

Pag. 48 nrulu [27]) poter'a = haiducii, gendarmii cari âmbla in urm'a voiniciloru cá se-i prinda si predee judecatoriloru — [28]) hor'a = unu jocu ce se jóca de brâu tienuti in cercu unulu de altulu.

Pag. 49 nrulu [29]) posunare = buzunare.

Pag. 49 nrulu [30]) flinta = puşca. — [31]) buciumelu = trunchiu de lemnu doborîtu la pamêntu. — [32]) burdusielu = diminutivulu dela burdufu = fóle, facutu din pielea nedespicata a óiei, caprei ori altui animalu in care punu oierii brânz'a pentru pastrare, pórta farina si chiaru fluiditati: vinu, apa, lapte si altele — [33]) harambasi'a (in tecstu e din eróre pusu harambetî'a, ci e reu, trebue se fie harambasi'a, cinstit'a slujba de capitanu alu hotîloru).

Pag. 50 nrulu [34]) Vam'a Marg'a: cea dintâiu comuna de care dàmu dupa esîrea din Ardealu, pe pasulu pórtei de fieru, e Marg'a. Dar' Marg'a e cám 10 minute

spre stâng'a dela drumulu tierei, mergându càtra Caransebesiu; ci dereptu Marg'a, pe lânga drumulu tierei suntu câte-v'a case si o prepanatie jidovésca, unde se batu marganii cu boutiarenii, si unde fù cândv'a carantina. Adi numai ruine din intocmirile de-odata si jidani, pe unde fura cândv'a oficialii pusi se pazésca bun'a prosperare a poporului. — [35]) Trandafiru = nume de persóna barbatésca; în partîle banatiene se aude desu numele Trandafiru si Firu. Rusalinu si Linu, ceste din urma scurtate din celea dintâiu.

Pag. 51 nrulu [36]) Milióne la imperatu,ací intielege cà betrânulu Novacu, atâtu erá de avutu, incâtu si imperatuluí i dadù milióne imprumutu.

Pag. 51 nrulu [37]) de scânteitu elu cà ce-i = ce este.

Pag. 52 nr. [38]) unghetiulu=unghiulu casei. Banatienii folosescu bucurosi terminatiunea etiu, unde numai o potu, d. e. la vrabioiu i dîcu vrabetiu si vrabete, si hrabete; la orbu: orbetiu si orbete, la plesiuvu inse i dîcu pilegu, totu asia si la spânu — pe câtu 'mi aducu aminte; la siórece inse i dîcu hîrte si hîrtiu; d. e.

Ast'a-'mi place cum se 'nvêrte
Cà-i cu picióre de hîrte,

adeca si-le pórta iute cá siórecele. In valea Hatiegului dîcu la siórece siomâcu. — [39]) jegulu = jaru. Banatienii i dicu jegu la jaru, ér' la façi'a casei — vatra, asemenea si la façi'a pamêntului; d. e. unde dîcemu noi: „dà cu elu de pamêntu!“ ei dîcu: „dà cu elu de vatra!“ — [40]) cazanu vedi nro 23 la pag. 47 — [41]) bolovanu = pétra mare — [41]) sfantîci = monete de argintu de câte 20 cruceri, dela germ. zwanziger; ung. huszos.

Pag. 53 nrulu [43]) lacriti'a = scatula. — [44]) a remânita = a remasu. — [45]) Stoinicelu vitézulu, balad'a ast'a trebue se fie fórte vechia, de óre-ce numai unu omu o mai sciá in Buciumu si si acel'a numai in frag-

mente, si din fragmentele scrise dela elu, amu alcatuitu asta balada frumósa. Dela mine inse nu am adausu, numai fiindu in poporu mai de totului totu iesîta din usu, de câte-ori o audiamu totu-de-a-un'a o audiamu defectuósa, odata i lipsiá o parte, alta data alta parte, dreptu aceea eu o scriseiu de atâtea ori de câte ori o audîi, si in urma confrontaiu notitiele si acum — éca-o cum o vedeti si cum credu cà a fostu cându-v'a.

Pag. 54 nrulu [46]) paripulu = calu de calaritu.

Pag. 55 nrulu [47]) tîpa = arunca, svêrle, imprascie. — [48]) Bucium. Terr'a-Abrudu. Buciumu e numele unei comune ce zace la pólele Detunatei si are siese despartîturi: Buciumu Cerbu, B. Satu, B. Isbit'a, B. Montari, B. Siés'a si B. Poeni séu Valea alba. Terr'a Abrudu: Totu jurulu Abrudului, unde adeca locuitorii suntu metalugi, baiasi, aurari, a fostu cândv'a Terr'a Abrudu; Abrudulu, Coru'a, Buciumulu, Rosi'a, póte si mai multe.

Pag. 56 nrulu [49]) Negrilésa = o poiéna in vêrfulu unui munte din Vulcoiu, tiênetoriu de Buciumu Poeni. Negrilés'a e vestita pentru bun'a pasciune la vite, de aceea se dîce cà a fostu buna de carne grasa. Apoi Din Ispașu pâna in Rusali e inflorita stânjiniti'a (die weisse Narcisse, Narcissus poeticus) care aflându-se acolo in o multîme asia mare incâtu pe timpulu inflorirei apare poién'a cá pliua cu zapada si respândindu placutulu mirosu, atrage la sine pe ómenii din juru. De ací se dîce cà: Buna ai fostu de neveste frumóse, cà-ci dóra numai ele nu voru remânea in satu cându pléca soçii si prietinii loru in Negrilés'a la petrecere. Adesea ducu acolo mâncare, beutura si musicanti, apoi lasa-me de nu-si petrecu românesce! — [50]) Vulcoiu = unu munte tienatoriu de comun'a Buciumu. Muntele acest'a e fórte vestitu: pe de-asupr'a lui arbori frumosi si pasciuni grase; ér' in launtru lui auru, metalulu celu

mai nobilu, pre care avêndu-lu cine-v'a, ar' trebuí se se nobiliteze ca elu, ci dauna cà elu — aurulu — respective prea marea iubire de auru, pre multi desnobilitéza. Pe vêrfulu Vulcoiului, pe o stânca, aflai in vér'a anului 1882 câte-v'a firicele din plant'a: capilus Veneris (pèrulu Vinerei) carea este o planta hermafrodita si sémena cu nesce fire de pèru de calu, de colóre négra, inzestrate cu 2 rênduri de foitie mici ovale stându vis a vis si mai fàra códa. Pe frundiutiele acelea cresce o ciupercutia fina carea cadiêndu josu, prinde redacina si produce o planta nóua. Perulu vinerei deci: nu infloresce, nu produce semântia, nu se póte produce nici prin plantare cà piere. Numai prin ciupercutiele acele se produce. Cercat'amu se o sadescu, dar' reu am facutu mai bine o uscámu si pastrámu spre suvenire, cà sadindu-o am nimicit'o. — [51]) Istrate = unu voinicu de codru, din véculu trecutu. — [52]) Jurcuescii adeca famili'a Jurc'a, cà Românii asia dîcu, din Moldovanu facu Moldovenescii, din Popu Popescii, din Macaveiu Macaveescii, din Jurc'a Jurcuescii, din Ciuc'a Ciuculescii s. a. m. d. — [53]) Siandru, in locu de Alexandru! in Români'a dîcu Sandu, totu asia si in valea Jiului in Ardealu, dar' apoi fostii nemesi din comitatulu Hunedórei si albei dîcu — Siandru, si Sandoru, mai unguriséza ei si alte nume de persóna d. e. la Iosifu dicu Jozsi; la Ioanu — Ioani, si altele.

Pag. 57 nrulu [54]) In tiér'a Hatiegului. Tiér'a Hatiegului e valea ce se incepe dela Sub-cetate si merge spre vestu pâna la muntele Marmore, ér' spre nordu pâna la Silivasie si spre sudu pâna la Puiu, cà de ací in susu se incepe Jiulu, ér' locuitorii Jieni. — [55]) liboviau = 'si petreceáu in voia buna. — [56]) mulcomu = tacutu, astêmperatu, fara voia.

Pag. 58 nrulu [57]) Tierigradu = Constantinopolu, capital'a Turciei. — [58]) brughiu, in valea Hatiegului si

pe Jiu: ludu = tineru, fàra esperintie, nepriceputu de ajunsu. — 59) sodomu = prapadenia.

Pag. 60 nrulu 60) din scapatatu = de pe la sfintîtulu sórelui. — 61) salàu = omu caletoriu care cere cuartiru; unde se incuartiréza e salasiu cà acolo a sàluitu de masu preste nópte.

Pag. 61 nrulu 62) viderea = unu vasu cu dóue tórte prin care apoi e bagatu unu lemnu care stà in positie horisontale, de care prindemu; se folosesce cu deosebire pentru scosulu apei din fontânile afunde. Suntu si videri cari au dóue dóge facute din unu lemnu de stejaru indoitu in forma ovale preste midiuloculu viderei; aceste suntu mai scumpe. Videre si védra se dîce si la feria, adeca la mesur'a de 8 cupe ardelenesci.

Pag. 62 63) roşcovanu = rosioru, nici albu nici rosiu, cum ai mestecá o cupa de sânge cu alt'a de lapte.

Pag. 64 nrulu 64) troscotu séu troscotielu, o planta ce se face mai cu sóma pe lânga drumuri si carari, proprie drumuriloru parasite. Ea e planta de némulu libealeloru, adeca cu flori buzate, cum e si cimbrulu, rosmarinulu, majoranulu si altele. Cu cestu din urma 'si are asemenare si la foi. Troscotielulu se intinde pâna departe pe pamêntu si dintr'o tufisióra se âmple in decursulu unei veri unu locu câtu o lâna de óia.

Pag. 66 nrulu 62 si 63 suntu esplicate la pag. 15 nrii 8; ací e gresiéla trebue se fie nrulu noteloru: 65 si 66. Se vedemu de nrulu de acì 62 (care ar' fi se fie 65) Chiematori = suntu feciorii séu ómenii cari chiama la ospetiu; in muntii apuseni le dîcu vifeli, in valea Hatiegului ghiaveri, in Naseudu — paremisè — fetiori de 'mperatu déca acei'a suntu juni. Nrulu 63 (ce ar' trebuí se fie 66) esplicatu, vedi not'a 8 pag. 15.

Pag. 71, dupa cele dintâiu 12 rênduri, ar' fi se urmeze:

Puse siau'a pe surulu
Si armele pe rosiulu
Si mereá si 'ncalecá
Si din gura cuvêntá:
Du-mè dómne cu trupulu
Unde-mi gândescu cu gândulu
Cà-mi robesce fetiorulu
De me arde sufletulu.

Celu ce mi-o spuse mai intâiu, marturisí maı târdiu, la vre-o 4 ani, cà atunci uitase versurile aci aduse spre intregire.

La pag. 71 nrulu 64) tîpa, = arunca — 65) hainele = vestmintele — 66) câlti = brebeni. Cânep'a cá se o potemu tórce, o melitiamu si hecelamu. Dupa hecelare remâne numai fuiorulu lungu frumosu, cá perulu bine grigitu a unei mueri sanatóse; ce cade de pe hecela se numesce câlti. Câlti inse suntu mai buni si mai rei, dupa cualitate si au numirea: câlti, paciosiele, mijlocele si buci. Cându ciocârli'a cânta primavér'a voiósa, de natura incepe a inverdî, copii dîcu cà ea cânta sburându in susu:

Cici véra, cici véra
Se iésa copii afara.

Altii inse respundu cà ea cânta:

Tóta te-oi golí,
Torsuti-ai bucii?

adeca pâna acum a fostu ce a fostu, dar' de acumu se prinde postu; cà: pâna acumu mai umbláu ómenii âmbracati, cà erá frigu si vêntu, dar' caldur'a primaverei desbraca frumosielu si le vedemu pielea góla a acelor'a cari nu si-au facutu haine de cànepa — schimburi.

Pag. 72 nrulu 67) iuti = curêndu, grabnicu; contrariu dela: chitinelu = incetu, fara sporiu.

Pag. 72 nrulu 68) strajile = padîtorii.

Pag. 75 nrulu [69]) Olohoiu. Nu voiu se me facu mester-strica, dar' gândescu cà Olohoiu vine dela Oláh, cum adeca ne numescu Ungurii pre noi, pe Români, si Olohoiu deci ar' fi Românoiu, Românu mare câtu unu dealu, contrariu diminutivului Românasiu, care-i numai puiu de Românu.

Pag. 76 nrulu [70]) de a rostogolulu merea = se durdulica, se dá de a prastaval'a, cum dîcu muntenii dela Abrudu. — [71]) Ceru'a, unu riu lateralu alu Muresiului, isvoresce din muntele Rusc'a, la vestulu comitatului Hunedórei, trece pe lânga Hunedór'a si intra in Muresiu. — [72]) roşteiu = grate de fieru la ferestrii.

Pag. 77 nrulu [73]) si 'napoi cà s'a caratu = s'a dusu in dereptu.

Pag. 78 nrulu [74]) galitia = pasere de casa, in intielesu figuratu inca se folosesce, d. e. tu inca esci o pasere buna; acel'a inca-i o galitia cum se cade! intielegûndu rea! — [75]) mere = merge, séu cum dîcu in muntii apuseni mee.

Pag. 81 nrulu [76]) Cumcà Pintenii-au venitu, adeca ómenii lui Pintea, ortacii lui Pintea.

Pag. 90 nrulu [84]) (ar' trebuí se fie [77]) iederelu.

Intre nenumeratele plante ce le folosescu babele nóstre la farmece, se numera si banutiulu (das kleine Sinngrün) ieder'a (das Immergrün — Vinc'a minor) si bârbînoculu.

Banatiulu este unu arbustu piticu, care raru cresce mai mare decâtu cimbrulu, cu redacina si trunchiu lemnosu, foi mici câtu unghi'a degetului celui micu cari suntu si érn'a cá si vér'a

totu verdi cá si ieder'a
ori de ve mai place cá cetin'a.

Frundisiórele suntu perfectu ovale si nedintiate. Dosulu frundieloru e verde alburia ér' façi'a verde negrie. Trunchisiorii suntu mai multi intr'o tufa, si tóta

la olalta 'ti apare cá unu frumosu buchetu pururea verde.

Mai frumósa e acésta planta in lun'a lui Decembre, cà apoi cu a 2-a diumetate a lui Ianuariu 'si aréta frundiutiele imbetrânite.

Cu frundiutiele acestei plânte 'si cauta fetele norocului: spre diu'a de anulu nou infierbânta vétr'a focului, apoi matura cenusi'a frumosu si punu câte o frundiutia de banutiu acolo. Déca frundiuti'a se besîca si sare in susu sfêraindu cá fusulu in degetele unei mari torcatóre, ori se invêrte si jóca pe vétr'a inferbêntata, atunci prorocesce cà fét'a ce o a pusu va aveá petîtori in câsïlegile acelea: de cumv'a inse arde fàra parada — vestesce puçina nadejde, mai nimicu.

Mai prorocesce banutiulu si starea sanetatiei de preste anu. Spre scopulu acel'a se pune frundie de banutiu intr'unu taieru plinu cu apa, cólea cám pe la vecerne spre diu'a de anulu nou si se lasa pâna in diu'a de anulu nou totu pe acea vreme, atunci cauta; déca frundi'a numita a Helenei d. e. e totu verde si acum cá ieri, atunci e semnu cà Elen'a va fi deplinu sanatósa in decursulu anului ce vine, déca inse acum o afla petata, atunci i prevestesce morbu pe anulu venitoriu; inse intêmplându-se casulu, feri dómne! cá frundi'a se o 'afle négra de totu, atunci Elen'a trebue se móra in decursulu anului ce vine.

Alta planta ce se pastréza si iérn'a totu verde cá si vér'a, e ieder'a (das Immergrün) planta acatietóre (in buchetu firulu de iedera insémna amicie adeverata) din care suntu cunoscute mai multe specii. Unele specii crescu pâna la 8 stângini si acopere ziduri intregi, unde suntu sadite. Eu am vediutu la munte fire de iedera cari acoperiáu stânce intregi. Trunchiulu e cá si alu fasolei, lungu, cilindricu si incovoiosu, se prinde inse cá si curpenulu si cá si fasolea unde numai póte.

O alta planta, carea stà si vér'a si iérn'a totu verde este berbînoculu. Trunchiulu lui e de grosu cá córdele dela violina, si de lungu dela unulu pâna la mai multi metri. Adeca bine se bagamu de séma, elu (trunchiulu) se târae pe pamêntu si adesea se prinde cu câte o subsuóra de pamêntu cá troscotielulu, lugerii frageloru s. a. din care causa multi ar' crede cà trunchiulu barbînocului e mai scurtu. Form'a si colórea foiloru suntu cá si la banutiu, numai suntu multu mai mari, cotorulu cá la iedera — numai mai subtîre. Se folosesce la cununi pentru morti, la decorarea morminteloru, la stégurile ospetieloru si la cautarea norocului — precum dîce W. Schmidt in das Jahr und seine Tage, pag. 3. de desubtu. Mi se pare înse cà W. Schmidt confunda banutiulu (das kleine Sinngrün) cu berbînoculu ori chiaru cu ieder'a (das Immergrün) cà-ci — pela Mediasiu — pe unde dîce cà chiaru si sascele (nu numai Româncele) 'si cauta norocululu cu asia numitulu Immergrün (iedera, berbînocu) pe acolo se afla si banutiu destulu (kleine Sinngrün) si anume la Basn'a. Paremi-se dara cà si aci banutiulu 'lu folosescu la farmece si vraji, ér' nu berbînoculu.*)

Banutiulu 'lu mai punu fetiorii (de pe la pólele Ciblesiului, unde e patri'a banutiului in Ardealu) si in pelaria, si erá fórte cautatu cá péna pentru serbatorile craciunului pâna nu vení jidoscile pene de têrgu. Pâna atunci portáu fetiorii érn'a in palarii banutiu, rosmarinu, maioranu si muşcata de olu; adi?.... nescari sdremtie colorate si platite scumpu, câte cu 2—3 pitiule.

Éta dar' de ce si-a facutu si voiniculu nostru de la pag. 90 nro 77 flueru dintr'unu iederelu, nu dóra cà nu ar' fí potutu rimá fluerelulu cu stejerelu, alunelu, paltinelu, frasinelu s. a. dar' càce iederelulu e o planta cu care poti face farmece!

---

*) Pela Avrigu dîcu la banutiu poacăz.

III.

Pag. 91 nrulu [1]) haciug'a. Pe la Reteagu dîcu huciu la o padure mica dar' betrâna, carea inse nu se póte desvoltá din caus'a cà umbla vitele si-i pascu lastarii cei tineri din vêrfu ast'feliu incâtu ea se ràmuresce, dar' in susu puçinu sporesce si fórte incetu. Lemnele, cari compunu huciulu, fiindu strêmbe, nu prea gróse, bolnave, se numescu càturi (căturĭ) ori care taietura — de nu se va grigí in 3—5 ani, devine unu huciu séu unu hagiagu. Acést'a credu cà e si haciugu orlatieniloru. — [2]) Orlatului. Orlatulu e unu satu mare, fostu stabulu reg. rom. I de granitia. E locuitu de **Români** de legea gr. cat. si de puçini germâni. In Orlatu, fiindu aprópe de Sibiiu, apoi avêndu erariulu mai multe case din vremea granitieriei române, suntu atasiate totu-de-a-un'a câte 3—4 companii de soldati. Ast'feliu a venitu in cântare.

Pag. 92 nrulu [3]) biraulu = judele, primariulu.

Pag. 93 nrulu [4]) scaiete = scaiu. Paremi-se mai amintii cà banatienii folosescu cu predilectiune terminatiunea iete: vrabete, hrabete, scaete unde numai li se dà ocasiune. — [5]) péna = strutiu. In unele locuri dîcu „pene" la tóte florile, ce le tiênemu cá plante decorative; de regula inse se dîce „péna" séu „pana" la buchetulu séu strutiulu ce-lu pórta fetiorii in palarii.

Poesi'a 7 de pe pag. 93 e defectuósa, nu e completa; dupa rênduiu din urma: De ce i-au facutu pre ei — ar' trebuí se urmeze:

Tinerei si frumusiei.
Se tréca glontiulu prin ei.

De altcum, erori lesne se comitu déca autoriulu e departe de tipografia, cum erámu si eu; corectur'a nu se face prin atâtea ocupatiuni cá celea dascalesci si in distantie asia mari cá dela Blasiu la Gherl'a, si vediêndu-o numai odata.

Pag. 94 nrulu [7]) pricazurile. Omu pricajitu, omu amaritu, netrebnicu, de ací: pricazuri = ómeni amariti, netrebnici. — [8]) golomozu = mestecatura din ce-i mai reu; d. e. mânânca tóte golomózele = tóte mestecaturile de bucate chiaru si rele; golomozu = misi-masiu.

Pag. 95 nrulu [9]) husari = càlàrasi, (soldati càlàri).

Pag. 96 nrulu [10]) ciasulu = óra.

Pag. 97 nrulu [11]) dealulu Feleacului = unu dealu spre vestu dela Clusiu. Este si unu satu lânga Clusiu cu numele Feleacu, dealulu acel'a póte e a satului Feleacu. — [12]) tunuri de fagu. Se scie cà muntenii nostrii, motii Jancului, la 1848, cându se sculara Ungurii in contr'a imperatului, ne avêndu tunuri de metalu, 'si faceáu tunuri de lemnu, numai se põta aperá tiér'a de perire si dinasthi'a de cadere.

Pag. 97 nrulu [13]) siuerându = fluerându din buze fàra flueru. — [14]) zadia = siurtiu, cratintia, oprégu. Ací me rogu puçinu de luare aminte: Somesienele dîcu la vestmêntulu acel'a ce-lu pórta legatu de brâu si acopere partea din dosu a corpului zadia; pe tiér'a Oltului i dîcu cratintia, banatienele opregu. Dar' se le cunóscemu mai de aprópe:

Somesienele (care mai pórta) pâna pe la Becleanu pe Somesiulu mare in susu si pe celu micu in josu pâna la Deesiu, precum si tóta càmpi'a, pórta zadiile vinete (mierii) si adeca: dela brâu pâna sub genunche vênete; de ací in josu apoi vrâstate, ér' vrâstele suntu alese cu matàsi (berca, lâna de oi tîgâre colorata verde, rosiu, albu, galbinu etc.

Somesienele de pe la Naseudu, St. Georgiu si tóte asia numitele districtiene (din fostulu districtu alu Naseudului) au zadiile mai frumóse, mai fine, mai cu gustu, ér' bargauanele nu suntu intrecute nici chiar' de Româncele muntiloru apuseni, intre cari cele dintâiu suntu Buciumanele cu portulu loru celu de totu frumosu.

Oltenele au zadii (cratintie) vinete si le pórta numai pe unu sioldu, ér' dinainte o siurtia rosia, ci tóte facute de mân'a loru.

In Secadate preste Oltu dela Avrigu, au fetele cratintia, adeca zadia, numai pâna intr'unu dreptu a genunchii, de unde:

Fetele din Secadate
Cu cratinti'a jumetate.

Numai prin cratintia se deosebescu altcum de neveste, cà-ci gatél'a capului e asemenea.

In Avrigu, numai preste Oltu dela Secadate e portulu cu totulu deosebitu. Fetele nu pórta cratintie indereptu, ci numai pólele albe; pe capu (nu invelitóre albe cá Secadatienele) ci naframi negre de peru cu margini colorate si legate in dereptu.

La pólele muntelui Ciblesiu, pe la Sit'a, Borlés'a s. c. se vedu iérn'a portându muerile patru zadii: un'a din dereptu, alt'a dinainte, un'a pe sioldulu dreptu si alt'a pe celu stângu.

In Marmati'a au érasi altu portu, ci aci nu le potu descrie cà nu am locu de ajunsu fara trebue se amintescu numai de portulu banatieneloru. Ele pórta asia numitulu opregu, care e si cratintia, tiesutu câtu tiêne siediutulu, de acì in josu numai ciucuri colorati, dar' asia lucrati si resuciti de nu se incâlcescu nici cându. Dinainte pórta o cratiutia numai pâna in genunchi, lucrata din mâna tóta cu figurile geometrice cele mai frumóse si regulate, de mai multe colori.

Mai pe largu o se descriu portulu mueriloru nóstre in „Cartile sateanului românu“.

Pag. 99 nrulu [15]) Reteagu = vedi nrulu 22 pag. 182. — [16]) hodina = odichna. — [17]) horindu = cântându; la cântarea poporale se dîce hore. Pe Somesiu nu dîce nime cà ar' cântá, fàra cà ar' horí.

Pag. 100 nrulu [18]) sirégu ung. sereg = óste. — [19]) cloputiu ung. kalap = pelaria. — [20]) bumbusci ung. gombos-tű = ace cu gamalia.

Pag. 102 nrulu [21]) hodoróse, unelte, scule. In Reteagu si giuru mai dicu si treancote, nimicuri; in muntii apuseni mai dîcu si pârticuri d. e. are câte pârticuri tóte de vêndiare. In Reteagu: aduna-ti treancotele, hodrobele. De siguru tóte-su cuvinte streine si adeca nume colective cari insemnéza recuisite, instrumente, scule, bucati de marfe etc. — [22]) Muntii apuseni (ai Ardealului e de a se intielege, cu deosebire muntii Abrudului.) — [23]) biràu = primariu, jude comunalu.

Pag. nrulu [24]) bugàtu, pe unele locuri bugàtu insemnéza: destulu, din destulu, abundantu, cu prisosintia.

Pag. 121 nrulu [25]) Siua-i = firea-i, se fii, de ai fí. — [26]) se nu cotu = se nu cautu. — [27]) fàra léca, léca = fara tîra, fàra nitielu, fara picu de lumina.

Pag. 122 nrulu [28]) rujmalinu = rosmarinu, o planta decorativa bine mirositóre, din famili'a labiateloru. — [29]) cloputiu = pelariutia.

Mariór'a din Caticàu dela carea scriseiu câte-v'a versuri e o frumosîca féta blonda din Caticàu carea sciá atâtea frumóse cântece poporale cá puçine fete, si le sciá atâtu de bine potriví si dictá de ai fi totu scrisu din dictatulu ei. O dî mai intréga 'mi dictà si dauna cà nu avui têmpu se mai stáu baremi 2 dîle acolo. Déca Mariór'a, de care ve spunu, ar' fí fostu din familia mai avuta si mai culta, poteá se devina celebritate pe terenulu poesiei poporale. Improviséza cu o usiurintia rara si atâtu de potrivitu, de me punea in uimire. — Pâna traiescu nu o uitu.

Partea IV.

Pag. 125 nrulu [1]) fagadàu (dela ung. fogadó) = birtu, crisîma. — [2]) horitóre, câutatóre, cântarétia, care scie bine cântá, horí.

Pag. 126 nrulu ³) Uriu de susu. E unu satu chiar' spre ostu dela Reteagu, ung. Felőr, ce va se dîca Paza de susu. Este si Alőr (Urisiorulu) care tradusu din ung. ar' fí; Paza de josu. Posibilu cà aci fura pazele din susu si din josu a castelului Ciceu; cea din susu carea i aduceá vestea dela Moldov'a prin Bistritia si cea de a dóu'a carea comunicá cu Ungari'a, preste Deesiu si Bai'a mare de alta parte. — ⁴) Pietrosu (e eróre cà e pusu ér' nrulu 3) Petrosu e numele unui satu românescu de pe Jiu, in fundulu tierei Hatiegului in pasulu Vulcanului ce duce la Tergulu Jiu, in Români'a. Ací se observa nume cari potu fórte lesne se fie puru dacice: Deatcu (dî Ghiatcu) si frumóse nume românesci: Luucanu, Brotioniu, Boti'a.

Pag. 127 nrulu ⁵) neic'a = badea, tetea, baciulu. Banatienii dîcu neica, oltenii nene, Somesienii bade, ternovenii tete, ér' fostii nobili din comitatulu Hunedórei si din muntii apuseni baciule, cá se fie mai susu, a la ocosiu vorba spusu la elu, vorb'a èlui'a din poveste.

Pag. 129 nrulu ⁷) coci'a = caruti'a, trasur'a pentru cai. — ⁸) rîtu = fênatiu, dela ung. rét.

Pag. 130 nr. ⁹) izlazu, poiana, unu locu cu iérba incungiuratu de arbori ori tufe. Póte cà vine dela radacin'a lazu = taietur'a; a lazuí = a nimicí padurea cu redacini cu totu, cu deosebire a scóte ciótele (trupinile) si radacinile cá se nu mai dee lastari, se piéra arborii si tufele. — ¹⁰) Sirióra = unu satu in apropierea cetatii Bistriti'a.

Pag. 131 nrulu ¹¹) Uriu de susu, vedi nrulu 3 mai susu. — ¹²) Vam'a marg'a. Marg'a e primulu satu ce-lu nimerimu in Banatu, trecûndu preste muntele Marmore din Hatiegu spre Caransebesiu. Acolo a fostu carantina numita vama, si fiindu pe hotarulu comunei Marg'a, i-au dîsu: Vam'a Marg'a.

Partea V.

Pag. 133 nrulu [1]) Clopotiv'a, satu mare spre sudu dela Ulpi'a Traian'a, chiar' la petiórele Retezatului. Se sustiene cà pâna acolo s'a intinsu Sarmisegetus'a si mai târdiu Ulpi'a Traiana. Locuitorii se sustiênu mai multu cu economi'a viteloru si cu lemnaritulu, facu sîndila. Clopotivenii inca nu baga vinarsulu in opinci.

Pag. 134 nrulu [2]) Crisiu. „Pe Crisiuri" se dîce la terenulu ce e intre riurile Crisiuri; locuitorii se dîcu Crisieni, ómeni seraci, cà tiér'a e dintre cele mai puçinu binecuvêntate de natura. Mai multŭ cá Crisienii nu postescu nici vàrarii de pe la Bab'a, ba dóra nici càlugarii. Altcum vinarsulu trece-si pe Crisiuri mai poganu decâtu alte celea.

Pag. 135 nrulu [3]) prilazu = trecatóre, preste, gardu. — [4]) ragazu = voia de a stá locului, d. e. nu-mi dà ràgazu se iesu la ulitia = nu me lasa, nu-mi dà voia, slobodienie.

Pag. 136 nrulu [5]) Câmpeni, unu opidu in muntii apuseni vestitu in Istori'a patriei de çându cu luptele lui Hori'a si Jancu.

Pag. 137 nrulu [6]) Jiu vedi mai josu nrulu 12. — [7]) oblicitu = sciricitu, au datu de veste. — [8]) si [9]) haitài si a haituí a alungá fierele spre vênatori dela ung. hajtani = a mâná.

Pag. 138 nrulu [10]) copàrsieu = salasiu, cosciugu, cas'a mortului, sicriu. — [11]) scânduri noi = scânduri nóue; banatienii léga unele vorbe cá si cei din Români'a, d. e. scânduri noi, in locu de scânduri nóua.

Pag. 139 nrulu [12]) Jiu (din gresiéla scrisu de dóue ori): Jiu e unu riu care venindu dela Sudulu Retezatului in josu spre nordu se varsa in Streiu si cu acel'a in Muresiu. Din Puiu pâna in Român'a e Jiulu ardealului. — [13]) vediuramu la pag. 184 nrulu 27.

Pag. 140 nrulu [14]) Cugiru — unu satu marginasiu sub pólele muntîloru, aprópe de Orascia. — [15]) Bucov'a — satu romănescu la pólele muntelui Marmore, spre vestu dela acel'a. Pe muntele marmore sustiênu unii cà au fostu pórt'a de fieru, (vaskapu) dar' nu e asia: unu omu din Zaicani, (comuna la pólele ostice a Marmorelui) numitu Vasii fù insarcinatu se tîna paza la pórt'a vamei ce duce din Hatiegu spre Caransebesiu preste muntele marmore. Deací pórt'a se numí pórt'a lui Vasii (Vaszi kapu si deci vaskapu). Altcum in muntele marmore se afla piétra ce contiene fieru, si de acolo se potù numí si pórt'a de fieru. — Vorbindu de Zaicani trebue se amintimu cà e unu satu curatu românescu locuitorii fura nobili si atâtu de fanatici de se le dîci Români — i superi.

Unguri se-i numesci inca nu le place, ci numai nemesi. Acesti nemesi suntu adesea atâtu de gusiati de stái pe gânduri cà óre nu pentru cultivarea gusîloru au primitu nobilitatea? Intrebându odata pe unu potcasiu cà de unde provine de nemesii din Zaicani suntu asia gusiati si multi natângi intre ei, elu 'mi respunse: domnule, a fostu odata o fómete mare in Banatu, deci cá se remâna mai puçini mâncatori au mersu din satu in satu prin totu Banatulu si adunêndu pre toti nerodii si habaucii i-au incarcatu pre unu caru mare si hai cu ei spre Ardealu! Cându fura in vêrfulu Marmorelui se resturnà carulu cu ei si ei se rostogolira in vale unde fundara Zeicanii. Cu vremea apoi se facura nemesi si adi audi numai jupâne Jozsi, Pàlutiu, Joanesiu, Frentiu si jupânésa Trezsi, Erzsi etc. în locu de bade si lele. Portulu inca-i tradéza de nemesi; ei âmbla tunsi scurtu, cu camesi cu gulere si pumnasi, si pe sumane au tivitura rosîa si bumbi galbini de arama, ér' jupânés'a Trezsi are ciapsa alba, sucna si opinci, precându la fostii iobagi nu e asia. Va veni vremea

cându vomu vorbí numai despre portu, de asta data destulu atât'a.

Pag. 145 nrulu [17]) falósa = sumétia, mândra, fudula, d. e. Dómne falósa e, „fala góla traista usióra"; abiá âmbla de falósa, sumétia, mândra, fudula, tîndra-mândra. In muntii apuseni (la Buciumu) cuvêntulu falosu se ia si in intielesu de lucsuriosu, si ací in acelu sensu e folosita vorb'a falósa.

Pag. 146 nrulu [18]) Si vino-'n gazda la noi = vino in cuartiru, d. e. l'o gazduitu = l'o conacitu, i-o datu cortelu, adapostu, scutire. Am trasu in gazda la Nechit'a, m'o gazduitu Pavelu, si Nechiforu e gazda de hoti . . .

Pag. 151 nrulu [19]) Mèi mândrutia, desî in genere se aude pronumele mè si mèi numai inaintea substantiveloru masculine si respective innaintea numeloru de persóne, d. e. mè Joane, mè Andreiu, totusi in unele parti, d. e. in fostulu districtu alu Naseudului se pune si inaintea numeloru femeesci, d. e. mè Flóre, mè Ilina, mè Palage in locu de tu Flóre, tu Ilina, tu Palage; asia si ací: mèi mândrutia in locu de tu mândrutia. In muntii Hatiegului inca se aude in tocmai cá si in a Naseudului. — [20]) Dobr'a. Unu opidu in muntii apuseni, aprópe de loculu unde iésa Muresiulu din Ardealu.

Pag. 153 nrulu [21]) amu = acum si se respica cu tonulu pe u finalu amu — [22]) mere = merge séu cum dîcu buciumanii Abrudului meé. — [23]) neico = baditio, neica = bade.

Pag. 156 nrulu [24]) Cà noi bine ne lovimu, ne vîjimu, ne potrivimu, ne nàràvimu, conveuimu in tóte celea.

Pag. 157 nrulu [25]) Orascia, unu orasiu locuitu de Sasi si Români, in Ardealu, comitatulu Hunedórei, lânga Muresiu In apropierea Orasciei suntu satele curatu românesci, locuitorii càror'a au unu portu prea frumosu

cu deosebire muierile. In curatienie suntu cu dreptu cuvêntu numerate intre cele dintâiu Romànce, cá tóte Romàncele din toti muntii Ardealului si de pe la pólele muntîloru cá: Mercurenele, Vinerenele, Selistenele, Resinarenele, Oltenele, Bârsenele, Bistritienele, Bargauanele, Naseudenele, Zlatnenele, Buciumanele Abrudului s. a. dar' celea de pe Têrnave si cu deosebire celea de pe câmpia suntu remase in privinti'a acést'a multisioru in derèptu, ce nu le face chiar' mare cinste. Pe câmpia d. e. se vèdu chiar' si Dominec'a ómeni neschimbati, pre cându muerile altoru tienuturi nu ar' suferí unu lucru cá acel'a pentru câtu binei in lume. De pe curatieni'a din afara deducemu la cea din launtru, la curatieni'a animei.

In apropierea Orasciei este câmpulu pânei unde la anulu 1449 (21 Octombre) batù romànulu Pavelu, Chinezulu Banatului, cu ostasii sei pe Turcii pagâni, Dupa bataia — se dîce cà — Pavelu jucá cu trei Turci: cu unulu in dinti, cu unulu pe umèru si cu altulu sub suoara; voinicu baiatu!

Pag. 160 nrulu [26]) Maiereanu, (séu magheranu, maeranu, magieranu, germanesce der Majoran, latinesce Origanum majorana) e un'a din plantele cu flori buzate (Lippenblütler, Labiatae) precum e si cimbrulu, busioculu, mint'a séu ism'a, rosmarinulu (rujmalinulu) s. a. Acestea ací enumerate le folosesce poporulu nostru dreptu plante ornative sub nume de flori, nu atâtu pentru frumseti'a floriloru — carea nu o au — ci mai multu pentru mírosulu loru. Ba unele, cum e busioculu, a primitu locu chiaru si intre uneltele ce le folosimu la cultulu divinu, d. e. cá matauzu la bobotéza si la alte sfintîri de ape si cá betîgasiu de unsu la maslu. Cu dreptu cuvêntu inse le potemu numí flori nationale, cà-ci se folosescu mai tóte si la farmece, si se afla mai la tóta cas'a, din preuna cu calapèrulu,

lemnulu domnului (ciprusiulu) s. a. Planta séu flóre naționala fiindu dara maiorénulu, nu e mirare déca unele cântari poporale i aducu numele inainte. — [27]) Romuli: Salvae Parva Nepos Romuli se dîce cà a disu bunulu si in veci neuitatulu imperatu Josifu alu II cându a visitatu prim'a data districtulu Naseudului: Salvae Parva Nepos Romuli, adeca: Saltéza micu nepotu a lui Romulu, si bravii granitiari Români indata botezara patru comune cu aceste patru nume: Salva (nu sciu cum se numea mai nainte) e unu satu mare chiar' din josu de Naseudu, Parva (Lunc'a vinului) e alu 3-le satu din susu de Naseudu; Nepos (Vararea) ér' e unu satu din susu de Naseudu si Romuli (Strîmb'a) e alu patrulea satu formatu din vorbele marelui imperatu.

Pag. 161 nrulu [28]) Molomesteru = morariu, maiestru de lemnu care se pricepe la tocmirea si facerea moriloru vine dela ungurescului malom-mester. — [29]) Siriór'a, unu satu in apropierea Bistritiei.

Pag. 162 nrulu [30]) bolovani, bicasiei, in Banatu petróne ér' la petricele = beutie, cetesce be-u-țe, de ací beutiariu séu Boutiariu, 2 comune in graniti'a Banatului de catra Ardealu, topográfice tînetóre de Banatu ér' politice de ardelenesculu comitatu alu Hunedórei. — [31]) Si mi-su in locu de si suntu, asia dîcu in partîle banatiene: eu misu, noi nisu, voi visu = eu suntu, noi suntemu, voi sunteti.

Pag. 163 nrulu [32]) scânduri noi = scânduri nóua.

Pag. 164 nrulu [33]) pentr'o lea = pentr'o leaca, o tîra, niti'a, nitieluca, putînica. — [34]) Selagiu, partea Ardealului de spre apusu-média-nópte, comitatulu Selagiului.

Pag. 165 nrulu [35]) Reteagu vedi mai susu. — [36]) hiriulu = vestea, faim'a.

Pag. 166 nrulu [37]) Uriulu de susu, unu satu din susu de Reteagu, s'a vorbitu mai susu despre Uriu.

Pag. 167 nrulu [38]) balutia = albutia; la ói'a alba i dîcu bàla, la vitele albe tare, de batu in galbinu de albe ce suntu, le dicu bàlài, de ací si la omulu tare albu, la care inteligentii i dîcu blondu, nati'a le dîce bàlani, bàlai.

Pag. 169 nrulu [39]) Pagul a = dauna. — [40]) Valcelele rele, unu satu românescu in valea Streiului, chiar' la pólele muntîloru. Bunu hotaru au valcelenii ci-su rupti in 2 confesiuni si au preoti cám cu puçina invetiatura, dupa cum suntu cei mai multi din valea Hatiegului, Streiului si Jiului. Spre nordu dela Valcelele rele a fostu Gradiscea noua unde s'au aflatu multe comori. Éta ce dîce Kővári László in Száz történelmi rege pag. 35:

Comorile lui Decebalu (105 d. Ch.) Dupa ce ultimulu rege alu Daciloru, Decebalu, se vediù invinsu de Traianu 'si ingropà tesaurii in alvi'a Streiului.

Streiulu e unu riuletiu a comitatului Hunedórei, care e in departare de dóue óre dela Sarmiz-Eghetusa, capital'a de atunci a Daciei.

Precum se crede, Decebalu a condusu ap'a acestui riuletiu, cu sclavii lui din alvi'a ei si dupa ce si-a ingropatu tesaurii, ér' a lasat'o in vechi'a-i alvia; pre sclavii cari lucrara acolo, pe toti i omorî pâna la uuulu cu numele Bicilis séu Biculus, cà afara de elu nime se nu scie despre acelu lucru.

Se mai presupune cà dupa caderea lui Decebalu Bicilisu a descoperitu lui Traianu comorile acelea. Ce a aflatu Traianu, ce nu, nu se scie, dar' e lucru sciutu cà sub regin'a Isabel'a, (1545) se resturnà din tiermurele Streiului unu arbore giganticu, adeca se desradacinà, si cându i scósera radacinele aflara sub ele 6000 Lysmaki de auru si multu auru brutu.

Pag. 173 nrulu [42]) tiucu-i (cetesce ţucui) = pupu-i, serutu-i, dela a tiucá, pupá, serutá.

Pag. 176 nrulu 43) Io dîcu cucului se traga. E de insemnatu cà la noi la Reteagu, cuvêntulu trage are o insemnatate deosebita cându se referesce la cântare, d. e. Trage-mi o cântare, adeca cânta-mi-o din anima; trage-mi o dragulitia de hore, dar' mi-o trage se sie (fie) trasa! trage cu harculu, mè tîgane, cu harculu pe strune se nu-ti tragu eu câte-va! si érasi in altu sensu: i-a trasu o dragutia de palma, de totu stele verdi a vediutu, nu te trage 'ndereptu = nu te codí. — 44) Fic'a = Sofic'a. — 45) d'inga = de lânga; scurtare cá se rimeze mai bine.

Pag. 177 inceputulu rêndului 7 Cân = cându, ér' scurtare binecuvêntata poetiloru, cu deosebire celui mai mare poetu din lume — Poporului, care 'si face poesiile s'ale pe nesciute si nescriindu-le, totu le scie mai bine decâtu cei ce facu poesii maiestrite si le punu pe scrisóre.

Cu aceste am fi terminatu.

Tomulu I a „Trandafiriloru si Vioreleloru" care cuprinde:

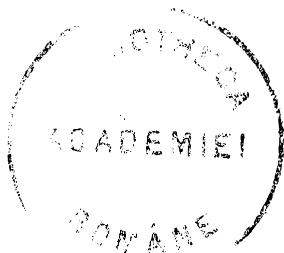
I.	Cântece	betrânesci	11	dela	pag	13—35.
II.	„	voinicesci	30	„	„	36—91.
III.	„	ostasiesci	38	„	„	91—123.
IV.	„	de bucuria	20	„	„	124—132.
V.	„	de amoru	111	„	„	133—177.

avemu dara — tomu I. — 210 cântece si in tomu II. voru vení VI cântecele de doru VII. de urîtu, mania, IX. cântece glumetie si de batjocura. X. cântece la nunta. XI. Chiuturi séu strigaturi in saltu séu jocu, atât'a promisesemu cându puseiu Trandafirii in tipariu, dar' vremile s'au schimbatu de atunci, si deci o se adaugu XII Cântece neordinate. XIII Colindi si cântece religióse; apoi facûndu la tóte notele esplicative va fí gat'a operatulu intregu, la care lucru de vre-o diece

ani si mai bine. Materialulu mi-a incursu in timpulu din urma dela d.-siór'a Mariţi Lucreti'a Puscariu, fiic'a preotului din Sânte Jude si dela dlu Joanu Nitiu Kővári teologu in Bud'a Pest'a, pentru ce le multiamescu precum si dela domnulu Alexiu Viciu prof. gimnas. in Blasiu, dómn'a Plotin'a Janz'a maritata Pasc'a si dlu Dragea invetiatoriu in Tatarlan'a, càror'a asemenea le multiamescu.

Ioanu Popu Reteganulu.

Pretiulu 60 cr. v. a.